

ASKELMERKIT YHTEISTYÖHÖN

Kehittämistutkimus koulujen ja urheiluseurojen välisestä yhteistyöstä
Sporttitetti-hankkeessa

Pro gradu -tutkielma

Viivi Ylönen

0422688

Kasvatustiede

Lapin Yliopisto

Kevät 2020

Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Askelmerkit yhteistyöhön – Kehittämistutkimus koulujen ja urheiluseurojen välisestä yhteistyöstä Sporttitetti-hankkeessa

Tekijä: Viivi Ylönen

Koulutusohjelma/oppiaine: Kasvatustiede

Työn laji: Pro gradu -työ X Laudaturtyö __ Lisensiaatintyö __

Sivumäärä: 89+10

Vuosi: 2020

Tiivistelmä

Lasten ja nuorten liikkuminen on viime vuosina vähentynyt ja paikallaanolo lisääntynyt. Koulussa vietetään paljon aikaa, joten koululla on merkittävä rooli fyysisen aktiivisuuden edistäjänä. Koululle ei voi kuitenkaan kaikkea vastuuta vierittää, vaan lasten ja nuorten liikunnan lisäämiseen tarvitaan yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Nuorten Akatemian koordinoima Sporttitetti-hanke (2017–2020) on tarjonnut uudenlaisia avauksia koulu-seura-yhteistyöhön, joista viimeisimpänä tässä tutkimuksessa luotu ”Askelmerkit yhteistyöhön” -malli.

Tässä pro gradu -tutkielmassa kuvaan koko kehittämistutkimuksen, jonka tavoitteena oli kehittää malli ja luoda käytännöt koulujen ja urheiluseurojen väliseen yhteistyöhön. Tutkimuksen tuloksena syntyneen kouluyhteistyön mallin päätavoitteena on edistää koulujen ja urheiluseurojen välistä yhteistyötä ja saada aikaan toimiva ja molempia osapuolia palveleva yhteistyö.

Toteutin tutkimuksen kehittämistutkimuksena lukuvuosina 2019–2020. Keräsin aineistoa haastattelemalla liikunnanopettajia, ja lisäksi aineistoa kertyi myös kehittämisryhmän palaverista ja keskusteluista Sporttitetti-seurojen ja hankekumppaneiden kanssa. Tutkimusprosessi sisälsi kaksi erillistä kehittämissykliä. Ensimmäisessä vaiheessa tein tutkimuksen teoreettisen ja empiirisen ongelma-analyysin, joiden perusteella määrittelin tavoitteet ja loin kehittämissuunnitelman. Ensimmäisessä vaiheessa syntyi myös alustava yhteistyön malli Sporttitetin kouluvierailuille. Toisessa kehittämisvaiheessa kehitin alustavaa mallia paremmaksi palautteen perusteella.

Tutkimuksen tuloksena syntyi ”Kouluvierailut osaksi Sporttitettiä – Askelmerkit yhteistyöhön” -malli. Malli pyrkii tuomaan uudenalaista näkökulmaa yhteistyön kehittämisen kentälle, joka usein on painottunut aikuisiin. Tässä mallissa nuori on toiminnan keskiössä ja nuorten ohjaamalla lajiesittelyillä, vertaiselta vertaiselle -periaatteella, pyritään innostamaan nuoria liikkumaan. Kehittämistutkimuksen tuloksena syntynyt malli on nyt osana Sporttitetin ohjaajan opasta ja urheiluseurojen vapaasti hyödynnettävissä.

Avainsanat: kehittämistutkimus, liikunta, osallisuus, TET, työelämään tutustuminen, yhteistyö

Abstract

In recent years the physical activity of children and teenagers has decreased. As children and teenagers spend much of their day at school, the schools have a significant role to play in promoting physical activity. However, not all responsibility can be passed on to schools. Cooperation and collaboration between different actors and organizations is needed to increase the physical activity of children and teenagers. The Sporttitetti-project (2017–2020), coordinated by the Nuorten Akatemia has provided new types of openings for school and sport club cooperation. The latest model of cooperation is the “Steps for Cooperation” created in this study.

In this master’s thesis I present a design-based research, which aimed to develop a model and practices for cooperation between schools and sports clubs. The main goal of the created model is to promote cooperation between schools and sports clubs and to enable effective and mutually beneficial ways to cooperate.

I used design-based research to carry out this research project. The project started in 2019 and was finished in 2020. I gathered the material from development-team meetings with Sporttitetti clubs and project partners and by interviewing physical education teachers. The research process consisted of two separate development cycles. In the first cycle, I made a theoretical and empirical problem analysis of the process. Based on the problem analysis I defined the objectives of the study and created a development plan. In the first cycle I also created a preliminary model of cooperation for Sporttitetti's school visits. In the second cycle, I improved the initial model based on given feedback.

As a result of the research, “School visits as a part of Sporttitetti - Step Marks for Cooperation” model was created. The model seeks to bring a new perspective to cooperation development, which is often focused on adults. In this model, the young people are at the center of the activity. The youth-led sport presentations, with the peer-to-peer principle, aim to inspire other young people to do sports and be active. The created model is now part of Sporttitetti instructor's guide and can be freely used by sports clubs.

Keywords: Cooperation, Design-Based Research, Participation, Sport, TET, Work Practice Program

Sisällys

Tiivistelmä.....	2
Abstract.....	3
1 JOHDANTO	6
2 SPORTTITETTI.....	10
3 TUTKIMUSMENETELMÄNÄ KEHITTÄMISTUTKIMUS.....	13
3.1 Kehittämistutkimuksen teoriatausta	13
3.2 Kehittämistutkimuksen rooli tässä tutkimuksessa.....	18
3.2.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	18
3.2.2 Kehittämishanke.....	18
3.2.3 Tutkijan rooli.....	23
4 TEOREETTINEN ONGELMA-ANALYYSI: TUTKIMUKSEN TEORIATAUSTA.....	25
4.1 Työelämäntutustumisjaksot perusopetuksessa	25
4.2 Lasten ja nuorten liikkuminen.....	27
4.2.1 Koulu ja liikunta.....	28
4.2.2 Urheiluseuratoiminta.....	30
4.3 Osallisuus	31
4.3.1 Lasten ja nuorten osallisuuden malleja	33
4.3.2 Osallisuus koulussa	35
4.4 Teoreettisen ongelma-analyysin yhteenveto	37
5 KEHITTÄMISTUTKIMUS YHTEISTYÖMALLIN RAKENTAMISESSA	39
5.1 Empiirinen ongelma-analyysi I: Käytännön tarve tutkimukselle.....	39
5.1.1 Lähtötilanne.....	40
5.1.2 Aineiston keruu	40
5.1.3 Tutkimusaineisto	42
5.1.4 Liikunnanopettajien ajatuksia yhteistyön kehittämisestä	44
5.1.5 Kehittämisidean ja tavoitteiden tarkennus	45
5.2 Kehittämisvaihe I: Alustava kehittämistuotos.....	46
5.2.1 Aineiston analyysi	46
5.2.2 Kategorioiden syntyminen ja alustava yhteistyön malli.....	48
5.3 Empiirinen ongelma-analyysi II: Mallin testaus käytännössä	49

5.4	Kehittämisvaihe II: Viimeistely	50
5.4.1	Yhteistyön mallin muokkaaminen.....	50
5.4.2	Kehittämiprojektin arviointi	51
6	KOULUVIERAILUT OSAKSI SPORTTITETTIÄ – ASKELMERKIT	
	YHTEISTYÖHÖN.....	53
6.1	Yhteistyön tavoitteet	53
6.2	Kouluyhteistyön malli	54
6.2.1	Yhteydenotto kouluun	55
6.2.2	Kouluvierailulle.....	58
6.2.3	Opettajien erityistoiveita	62
6.2.4	Vinkit nuorelle ja TET-ohjaajalle.....	66
7	POHDINTA	69
7.1	Tavoitteiden toteutuminen	69
7.2	Tutkimusprosessin pohdintaa	72
7.3	Luotettavuus	74
7.4	Ehdotuksia jatkotutkimukseen	76
	LÄHTEET	77
	LIITTEET.....	90
	Liite 1 Haastattelurunko	90
	Liite 2 Alustava yhteistyön malli: Sporttitetin kouluvierailut.....	92
	Liite 3 Valmis malli: Kouluvierailut osaksi Sporttitettä – Askelmerkit yhteistyöhön	95

1 JOHDANTO

Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytymistä Suomessa tutkiva LIITU-tutkimus osoittaa, että vain kolmasosa lapsista ja nuorista saavuttaa liikuntasuosituksen. Liikkuminen vähenee ja paikallaanolo lisääntyy iän myötä. (Korjus & Korsberg 2019, 3.) Yläkouluun mentäessä nuoret viettävät arkivuorokausistaan noin kolmasosan koulussa, joten sen rooli fyysisen aktiivisuuden edistäjänä ja mahdollistajana on erittäin tärkeä (Lehmuskallio & Toskala 2018, 79). Lasten ja nuorten liikunnan lisäämiseen tarvitaan yhteistyötä eri toimijoiden välillä ja keskeisessä roolissa koulujen lisäksi ovat seura- ja kerhotoiminta. Kansainvälisesti vertailtuna suomalaisten nuorten koululiikunnan määrät eivät ole erityisen korkeita. PISA-tutkimuksen 2015 mukaan suomalaisilla nuorilla oli kouluissa liikuntaa keskimäärin 1,8 päivänä viikossa, mikä on hieman OECD-maiden keskiarvoa vähemmän (Välijärvi 2017, 30). Yksi mahdollisuus nuorten liikunnan lisäämiseksi olisi koulujen ja urheiluseurojen välinen yhteistyö. Opettajien arki on hyvin hektistä, joten kaikkea vastuuta ei voi yksin heille vierittää. Urheiluseurojen ohjaamat lajiesittelyt, demotreenit, kerhotoiminta ja välituntiliikunta, voisivat tuoda lisää toivottua liikettä koulupäiviin.

Aiemmissa tutkimuksissa on pohdittu ja spekuloitu sitä, kuinka nuorten mielenkiintoa eri liikuntamuotoihin ja lajeihin voitaisiin lisätä mahdollisuudella kokeilla niitä koululiikunnassa. Nurmen (2007) väitöskirjatutkimuksessa ”Kadulta liikuntasaliin, toimintatutkimus hiphop-tanssista osana lukion liikuntakasvatusta”, hiphop-tanssi tuotiin osaksi koulua ja koulun liikunnan opetusta. Uudella lajilla havaittiin tutkimuksessa jopa suurempia vaikutuksia epäaktiivissa oppilaissa, kuin mitä osattiin odottaa. (Nurmi 2007, 8; 14; 184.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kehittää koulujen ja urheiluseurojen välistä yhteistyötä Nuorten Akatemian koordinoimaan Sporttitetti-hankkeeseen luotavan kouluyhteistyön mallin avulla. Nuorten Akademia on nuorten osallisuutta edistävä yhteistyöorganisaatio, jonka jäseniä ovat Suomen suurimmat nuoriso- ja liikuntajärjestöt. Se tarjoaa mahdollisuuksia nuorten kanssa toimimiseen ja se tunnetaan osallisuutta edistävänä organisaationa erityisesti innostavista, uutta luovista ja sektorirajat ylittävistä projekteistaan. Tavoitteena on, että kaikenlaisilla nuorilla on yhteys itsensä kannalta merkityksellisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja tunne oman elämänsä hallittavuudesta. Toiminta koostuu

yhteistyössä toteutetuista hankkeista ja kumppaniorganisaatioiden joukko onkin hyvin monipuolinen: kouluja, oppilaitoksia, järjestöjä, julkisia toimijoita sekä yrityksiä. (Nuorten Akatemia.)

Sporttitetti on nuorten osallisuutta edistävä valtakunnallinen liikuntatyön TET-malli, jota avaan tarkemmin luvussa 2. Sporttitetin eräänä tavoitteena on ollut edistää yhteistyötä urheiluseurojen ja koulujen välillä esimerkiksi nuorten ohjaamien liikuntatuntien, välitunti liikunnan tai kerhotoiminnan kautta. Useat seurat ovat myös lähteneet mukaan Sporttitettiin tavoitteenaan saada ovia auki koulumaailman suuntaan. Tätä yhteistyötä koulujen ja urheiluseurojen välillä on kuitenkin tapahtunut odotettua vähemmän, joten yhteistyön edistämiseen päätettiin panostaa hankkeen kolmantena ja viimeisenä hankekautena.

Koulujen ja urheiluseurojen välistä yhteistyötä on viime vuosina jonkun verran tutkittu ja kehitetty erilaisin menetelmin myös Suomessa. Löysin erityisesti pro gradu -tutkielmia aiheeseen liittyen. Kansainvälisesti Van Acker ja kollegat (2011) ovat kehittäneet teoreettisen mallin, kuinka koulut ja urheiluseurat voivat yhteistyössä järjestää koulupäivien aikaista liikuntaa. Malli on käytännönläheinen ja siinä on sekä kouluille että heidän yhteistyökumppaneilleen käytännönohjeet, kuinka yhteistyötä voidaan kehittää. Van Ackerin ja kollegoiden (2011) malli on kuitenkin melko monitasoinen. Mukana ovat kuntataso, paikallinen taso ja alueellinen taso. Malli vaatii myös taloudellisia päätöksiä ja linjauksia, jotka hidastavat prosesseja, eikä se näin ollen tuntunut tarpeeksi ketterältä ja joustavalta Sporttitetti-malliin.

Kaikkia aiempia tutkimuksia yhdistää se, että koulujen ja urheiluseurojen välistä yhteistyötä on pyritty edistämään aikuisvetoisesti. Tämä tutkimus tarjoaa uudenlaisen ja ketterämmän näkökulman yhteistyön edistämiseen, sillä Sporttitetin kouluvierailuilla päätoimittajina tulevat olemaan nuoret sporttitettiläiset. Nuori on Sporttitetissä kaiken toiminnan keskiössä ja TET-jakson tähti, niin myös kouluvierailuilla.

TET-jaksot olivat erityisesti syksyllä 2019 esillä negatiivisessa valossa, kun muun muassa Helsingin Sanomat (2019) uutisoi nuorten huonoista kokemuksista TET-jaksoilla. Erityisesti tekemisen puute tuntui nousevan esiin nuorten haastatteluissa. Osalla nuorista

oli ollut jopa niin tylsää, että he olivat tyytyväisiä, kun pääsivät vihdoinkin pois TET-jaksoilta. Myös Opetusalan Ammattijärjestö OAJ (2019) on nostanut esiin TET-jaksoihin liittyviä haasteita. He kertovat, kuinka opetushallitukselta ja ministeriöltä pitäisi tulla työpaikoille suunnattu valtakunnallinen TET-opas ja mallipohja, jotta TET-jaksojen vaikuttavuutta ja yhdenvertaisuutta voitaisiin lisätä. Sporttitetti-malli tarjoaa urheiluseuroille suunnitellun kaltaisen tuetun mallin. Uutta luovan mallin ansiosta Sporttitetti nostettiin esiin Yle Urheilun (2019) uutisissa. Sporttitetissä TET-jaksoa varten on luotu kattava opas, joka helpottaa TET-paikkojen taakkaa. Tässä tutkimuksessa kehitettävä yhteistyön malli pyrkii vielä osaltaan lisäämään TET-jaksojen monipuolisuutta ja rohkaisee urheiluseuroja yhteistyöhön nyt myös koulujen kanssa. Näin TET-jaksoista on mahdollista tehdä entistä monipuolisempia ja yhä useammalla seuralla, myös pienemmillä, on mahdollisuus tarjota liikunnallisia TET-jaksoja nuorille.

Tutkimuksen tekotavaksi valitsin kehittämistutkimuksen, jonka käytännölläheisyys ja käytettävyys kiehtoivat minua erityisesti. Olen rakentanut tämän tutkimuksen Pernaan (2013, 186) kehittämistutkimuksen mallin mukaan, josta myös termit, kuten teoreettinen – ja empiirinen ongelma-analyysi sekä kehittämisvaihe tulevat. Tämä pro gradu -tutkielma etenee tapahtumien mukaan kronologisessa järjestyksessä. Kehittämistutkimus tuottaa käytännön työelämän käyttökelpoisia ratkaisuja, joiden toimivuutta myös tarkkaillaan ja varmistellaan (Kananen 2012, 16). Kehittämistutkimuksessa teoria ja kokeelliset vaiheet yhdistyvät ja on mahdollisuus kehittää sykleittäin kokeiluiden kautta kohti toivottua lopputulosta (Edelson 2002). Kehittämistutkimuksessa monialainen yhteistyö on mahdollista ja myös tavoiteltavaa. Erilaisten sidosryhmien asiantuntijuuden hyödyntäminen on olennainen osa kehittämistutkimusta (Perna 2013, 12). Keskustelut muun muassa seuratyöntekijöiden, liikunnanopettajien sekä yhteiskehittämisen ammattilaisten kanssa ovat auttaneet myös oman ajatteluni kehittymisessä. Lukuisissa suosituksissa on kannustettu laaja-alaiseen yhteistyöhön tutkimustiedon tuottamisessa ja tässä tutkimuksessa juuri siihen on pyritty.

Tutkimuksen tavoitteena on ollut kehittää malli ja luoda käytännöt, jotta kynnys koulujen ja urheiluseurojen väliseen yhteistyön Sporttitetissä madaltuisi. Tavoitteena on, että yhteistyö olisi molempia osapuolia palvelevaa ja ketterää. Tutkimuksesta hyötyvät

vähintäänkin Sporttitetti-hankkeessa mukana olevat seurat ja niiden lähiympäristöissä olevat koulut. Hanke on valtakunnallinen ja hankkeen päättyessä 28.2.2020, mukana oli 150 seuraa ympäri Suomea. Tässä tutkimuksessa mallia kehitettiin sykleittäin, jatkuvaa arviointia käyden yhdessä kehittämisryhmän, liikunnanopettajien, Sporttitetti-vastaavien ja hankkeen kumppaneiden kanssa. Tutkimuksen lopputuotoksena syntyi ”Kouluvierailut osaksi Sporttitettiä – Askelmerkit yhteistyöhön” -yhteistyön malli, osaksi Sporttitetin ohjaajan oppaasta. Tutkimuksesta voivat hyötyä myös muut kuin hankkeessa mukana olevat seurat, sillä yhteistyön malli on Sporttitetti-hankkeen muiden materiaalien tapaan siirretty nyt myös Olympiakomitean seurojen materiaalipankkiin, josta se on muidenkin kuin Sporttitetti-seurojen löydettävissä.

Päädyn tekemään tätä tutkimusta Sporttitetti-hankkeelle, sillä olin syksyllä 2018 päässyt tekemään korkeakouluharjoitteluani hankkeen pariin. Ymmärsin tuon syksyn aikana eräällä tapaa, että haaveilemieni asioiden yhdistäminen on sittenkin mahdollista. Olen aina ollut liikunnallisesti hyvin aktiivinen ja kiinnostunut liikunnasta. Toisinaan olen jopa harmitellut sitä, onko koulutusvalintani viemässä minua kauemmas intohimoni parista. Sporttitetin parissa työskentely tarjosi kuitenkin kaikkea sitä, mistä olin siihenastisessa elämässäni haaveillut. Sain työskennellä intohimoni liikunnan ja urheilun parissa, mutta saman aikaisesti pääsin vihdoinkin hyödyntämään kasvatustieteen opintojani ja yliopisto-opintojen kautta opittuja uusia taitoja. Sporttitetti-hankkeesta muodostui minulle erittäin rakas ja se edistää juuri niitä asioita, joita itsekin pidän erityisen tärkeinä ja joiden parissa teen mieluusti töitä. Kun pohdimme hanketiimin kanssa hankkeen kolmannen ja viimeisen kauden kehittämiskohdetta, minulle tuli tunne, että haluaisin ehdottomasti tehdä pro gradu -tutkielmaani liittyvän tutkimuksen kehittämällä Sporttitetti-mallia entistä paremmaksi. En tiennyt kehittämistutkimuksesta tuossa vaiheessa vielä mitään, mutta koin että tutun ja itselle tärkeän aiheen parissa voin rohkeasti lähteä kokeilemaan jotain uutta. Se että kehittämistutkimuksella sain luotua konkreettisen mallin yhteistyön edistämiseksi, tuntui minusta erityisen motivoivalta.

2 SPORTTITETTI

Sporttitetti -hanke on valtakunnallinen nuorten osallisuutta edistävä liikuntatyön TET-malli, jonka nuori suorittaa liikuntaseurassa, lajiliitossa tai muussa liikunta-alan järjestössä. Sporttitetissä nuori pääsee uudella tavalla mukaan seuran, järjestön tai lajiliiton toimintaan ja kartuttaa kokemustaan ja tietämystään lajinsa uramahdollisuuksista – ohjauksesta ja valmentamisesta viestintään ja tapahtumien järjestämiseen. Samalla hanke tarjoaa ainutlaatuisen avauksen koulun, seuran ja lajiliiton väliseen yhteistyöhön.

Hanke käynnistyi piloteilla vuonna 2017. Tällöin mukana oli neljä eri lajiliittoa, jotka kukin toteuttivat vähintään kaksi Sporttitetti-jaksoa oman liittonsa alaisessa seurassa. Seuraavana vuonna mallia kehitettiin yhdessä 20 henkisen kumppanijoukon sekä nuorten ja opettajien kanssa. Syksyllä 2018 hankkeelle avattiin verkkosivut (www.sporttitetti.fi), joiden kautta toiminnasta kiinnostuneiden liikunta-alan organisaatioiden oli ja on yhä helppo ilmoittautua mukaan toimintaan. Lisäksi nettisivuille luodun karttapalvelun avulla, nuoret pystyvät hakemaan lähialueensa Sporttitetti-paikkoja. Samoihin aikoihin TET-toiminta myös käynnistyi mukaan ilmoittautuneissa organisaatioissa, kun nuoret ryhtyivät hakemaan itselleen Sporttitetti-paikkoja.

Vuonna 2019 Sporttitettiä levitettiin ja juurrutettiin ympäri Suomea. Hankkeelle luotiin omat sosiaalisen median tilit ([@Sporttitetti](https://twitter.com/Sporttitetti)), jotka edesauttoivat levittämistyössä. Hankkeen päättyessä 28.2.2020 mukana oli 150 liikunta-alan organisaatiota ympäri Suomea. Hankkeen viimeisenä kehittämistoimenpiteenä oli yhteistyön mallin kehittäminen koulujen ja urheiluseurojen välille, johon tämä pro gradu -tutkielma syventyy.

TET-jaksoja on suunniteltu ja toteutettu yhteistyössä lajiliitoista, seuroista ja kouluista koostuvan yhteistyöverkoston kanssa. Kaikkia Sporttitetti-jaksoja yhdistää nuoren kuuluksi tuleminen, vaikuttaminen omiin TET-tehtäviinsä sekä liikuntatoiminnan kehittämiseen. Sporttitetti innostaa yläkoululaisia mukaan liikunta-alan organisaatioiden toimintaan. Se tuo liikunta-alalle ja urheilun kehittämiseen nuorten ääntä ja vähentää lajin sisäistä drop out -ilmiötä sekä lisää liikettä ja hyvinvointia kouluarjessa.

Eräs Sporttitetin erityispiirteistä, joka erottaa sen ”perinteisistä TET-jaksoista”, on suunnittelutapaaminen, joka pidetään noin kaksi viikkoa ennen TET-jakson alkua. Suunnittelutapaamisen yhteydessä TET-ohjaaja ja nuori suunnittelevat TET-jaksoa yhdessä ennakkoon. Tämän ansiosta TET-paikalla pystytään paremmin varautumaan ja suunnittelemaan tulevaa TET-jaksoa. Näin Sporttitetti-jaksosta tulee mahdollisimman monipuolinen ja innostava sekä nuoren että myös seuran näkökulmasta. Suunnittelutapaaminen on erityisen tärkeää silloin, kun TET-jaksoa toteutetaan yhteistyössä useamman organisaation kanssa, esimerkiksi juuri koulun ja seuran välisenä yhteistyönä.

Perinteisten työtehtävien lisäksi Sporttitetin erikoisuutena ovat erilaiset ideointi- ja kehittämistehtävät, joiden toivotaan myös sisältyvän jokaiseen Sporttitetti-jaksoon. Näiden tehtävien parissa nuoret ovat muun muassa kehittäneet liiton viestintää, suunnitelleet tapahtumia nuorten näkökulmasta sekä olleet kehittämässä seuran yleisilmettä ja sosiaalista mediaa. Seurat ovat yllättyneet positiivisesti ja vieneet nuorten ideoita eteenpäin kehitykseen. Sporttitetti tarjoaa seuralle uudenlaisen mahdollisuuden osallistaa nuoria toimintaansa ja näin pysyä mukana kulttuurinmuutoksessa, jossa valmentaja ei enää olekaan ainoa tiedon lähde, vaan tietoa on saatavilla kaikkialta. Nuorilla on sanansa sanottavana liikunta-alan ja seuran kehittämiseen sekä tulevaisuuteen liittyen.

Useat urheiluseurat ovat lähteneet mukaan Sporttitettiin tavoitteenaan avata ovia koulu- maailmaan. Vuoden 2018 ja 2019 aikana kerätyistä TET-palautteista oli kuitenkin havaittavissa, että kouluissa tapahtuvaa tai kouluihin suuntautuvaa toimintaa, kuten lajiesittelyitä, välituntiliikuntaa tai kerhotoimintaa tapahtuu Sporttitetti-jaksoilla odotettua vähemmän. Päättelimme, että yhteistyön toteutuminen koulujen ja urheiluseurojen välillä tarvitsee toteutuakseen ja tuekseen mallinnettuja käytäntöjä ja esimerkkejä. Päätimme ottaa yhteistyön kehittämisen hankkeen tärkeimmäksi kehittämiskohteeksi Sporttitetin viimeisellä hankekaudella. Yhteistyön mallin toivotaan edistävän myös sitä, että pienemmät ja mahdollisesti vapaaehtoisvoimin toimivat seurat rohkaistuisivat lähtemään mukaan Sporttitettiin, sillä yhteistyöllä vastuuta TET-ohjauksesta voidaan jakaa. Erityisesti tällaisten seurojen kannalta mallissa nähdään paljon potentiaalia, sillä yleinen trendi on

ollut vapaaehtoisten määrän lasku. TET-toiminnan avulla seuraan voidaan löytää uusia tulevaisuuden tekijöitä.

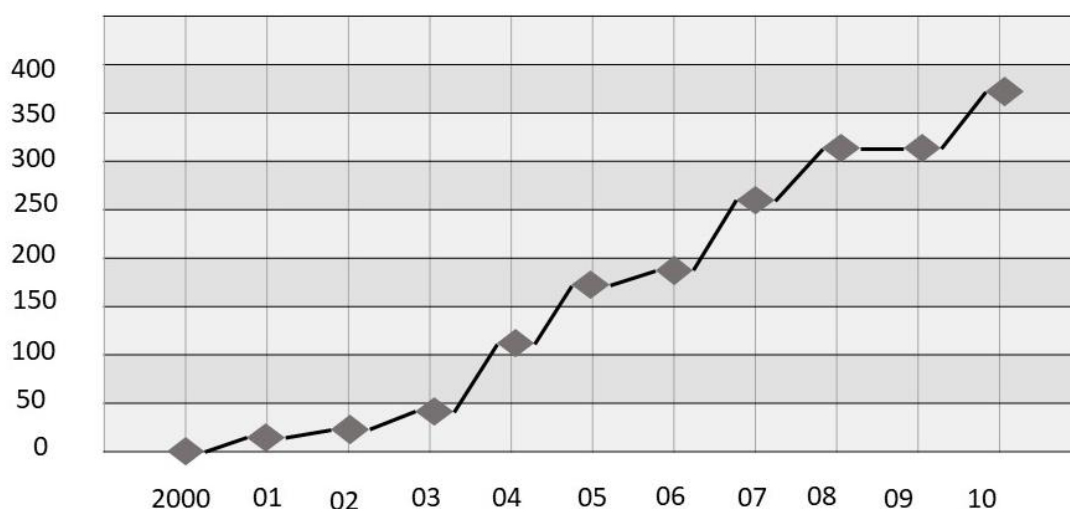
Sporttitetti on Nuorten Akatemian koordinoima ja opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama kolmivuotinen hanke, jonka rahoitus päättyi helmikuussa 2020. Vaikka rahoitus hankkeen kehittämistyöhön päättyi, Sporttitetti-malli on jäänyt elämään urheiluseurojen ja lajiliittojen arkeen. Lisäksi uusien, kiinnostuneiden seurojen, on yhä mahdollista ilmoittautua mukaan Sporttitetti-paikaksi ja saada itselleen hankkeen aikana kehitetty materiaalipaketti, jonka eräs osa on myös tässä tutkimuksessa toteutettu ”Kouluvierailut osaksi Sporttitettiä – Askelmerkit yhteistyöhön” -malli on.

3 TUTKIMUSMENETELMÄNÄ KEHITTÄMISTUTKIMUS

Tässä luvussa esittelen kehittämistutkimuksen teoriaa ja kerron, miten metodologiaa on tutkimuksessa käytetty. Luvun ensimmäisessä osassa (3.1) kerron kehittämistutkimuksen taustoista ja määritelmästä yleisellä tasolla. Toisessa osassa (3.2) kerron, kuinka menetelmää tässä tutkimuksessa hyödynnettiin. Esittelen tutkimusta ohjanneet tutkimuskysymykset, kerron tutkimusmenetelmän valinnasta ja tutkimuksen etenemisestä. Luvun lopussa avaan vielä rooliani tutkijana. Tämän luvun rakenteessa olen noudattanut Pernaan mallia, kyseisen luvun rakentamiseen. Hänen mukaansa pro gradu -tutkielman alussa on hyvä esitellä kehittämistutkimus yleisesti tutkimusmenetelmänä, jonka jälkeen on tärkeää tuoda esiin, kuinka menetelmää kyseisessä työssä hyödynnetään. (Pernaa 2013, 191.)

3.1 Kehittämistutkimuksen teoriatausta

Kehittämistutkimus on verrattain nuori tutkimusmenetelmä kasvatustieteissä. Tutkimusmenetelmä on kuitenkin viimeisimpien vuosikymmenten aikana levinnyt yhä laajemmalle, ja sen myötä saavuttanut myös kasvatusalan tutkijoiden tietoisuuden. Kehittämistutkimus on kasvattanut suosiotaan kasvatustieteen alalla ja suosion uskotaan edelleen kasvavan. (Pernaa 2013, 10–11). Kasvatuksen alalla kehittämistutkimuksessa nähdään potentiaalia ratkoa tutkimuksen ja käytännön ongelmia (Wang & Hannafin 2005, 9). Seuraavalla sivulla oleva kuvio 1 havainnollistaa, kuinka kehittämistutkimusten määrä kasvatustieteissä on kasvanut 2000-luvun alusta lähtien voimakkaasti ja kasvu jatkuu yhä edelleen.

Kuvio 1, Kehittämistutkimusartikkelien lukumäärä 2000-luvun alussa (Anderson & Shattuck 2012).

Kehittämistutkimuksesta löytyy tätä nykyä myös suomenkielisiä teoksia ja erityisesti Pernaan (2011) tekemä väitöskirja on viitoittanut tietäni tutkimuksen teossa. Hän on lisäksi toimittanut myös julkaisun: Kehittämistutkimus opetuslalla (2013). Julkaisuun hän on koonnut kehittämistutkimuksen teoriataustan lisäksi käytännön esimerkkejä alan asiantuntijoiden tekemistä tutkimusprojekteista.

Kehittämistutkimuksen toteuttamisessa noudatetaan yleisiä opinnäytetöille annettuja vaatimuksia (Aksela & Pernaa 2013, 183). Toteutukseltaan kehittämistutkimus kuitenkin eroaa näistä perinteisistä tutkimuksista (Pernaa 2013, 17). Kehittämistutkimuksella tarkoitetaan systemaattista, mutta joustavaa tutkimusmetodia (Wang & Hannafin 2005, 6). Se etenee sykleittäin ja siinä yhdistyvät erilaiset teoreettiset ja kokeelliset vaiheet. Kehittämistutkimuksen muusta kehittämistyöstä erottaa sen, että siinä käytetään tieteellisiä menetelmiä ja pyritään luomaan uutta ja luotettavaa tietoa. (Kananen 2012, 19–21.) Kehittämistutkimuksen olennainen piirre on se, että kehittäminen tapahtuu jossakin tietyssä kontekstissa. Lopputuloksena siinä syntyy konkreettinen muutos kehittämisen kohteena olevassa ilmiössä. (Kananen 2012, 43.)

Kehittämistutkimuksella on erilaisia määritelmiä ja se on hyvin monitahoinen tutkimusmenetelmä, eikä sitä voida täysin yksiselitteisesti esittää (Pernaa 2013, 12). Edelsonin (2002, 106) mukaan kehittämistutkimus on tutkimusmenetelmä, jossa kehittäminen ja

tutkiminen yhdistyvät teoreettisia ja kokeellisia vaiheita sisältävässä syklisessä prosessissa. Wang ja Hannafin (2005, 5) puolestaan kertovat, että kehittämistutkimus on metodi, jonka tavoitteena on kehittää opetusta käytännön todellisissa tilanteissa suunnitelmallisesti ja jatkuvasti tutkien. Collins, Joseph ja Bielaczyc (2004, 28) puolestaan korostavat sitä, että kehittämistutkimukseen soveltuvat etnograafinen teoreettinen tausta ja monimethodiset toteutustavat eli mixed methods. Barabin ja Squiren (2004, 2–3) mukaan kehittämistutkimus on kokoelma erilaisia lähestymistapoja. Kehittäminen pohjautuu teoriaan ja se myös tuottaa uutta teoriaa. Tämä erottaa sen tunteisiin ja kokemuksiin perustuvasta arvioinnista sekä formatiivisesta arvioinnista. DiSessa ja Cobbin (2004, 80) mukaan kehittämistutkimuksessa keskeisintä on teoriaan pohjautuva kehittäminen sekä teorian tuottaminen kehittämisestä.

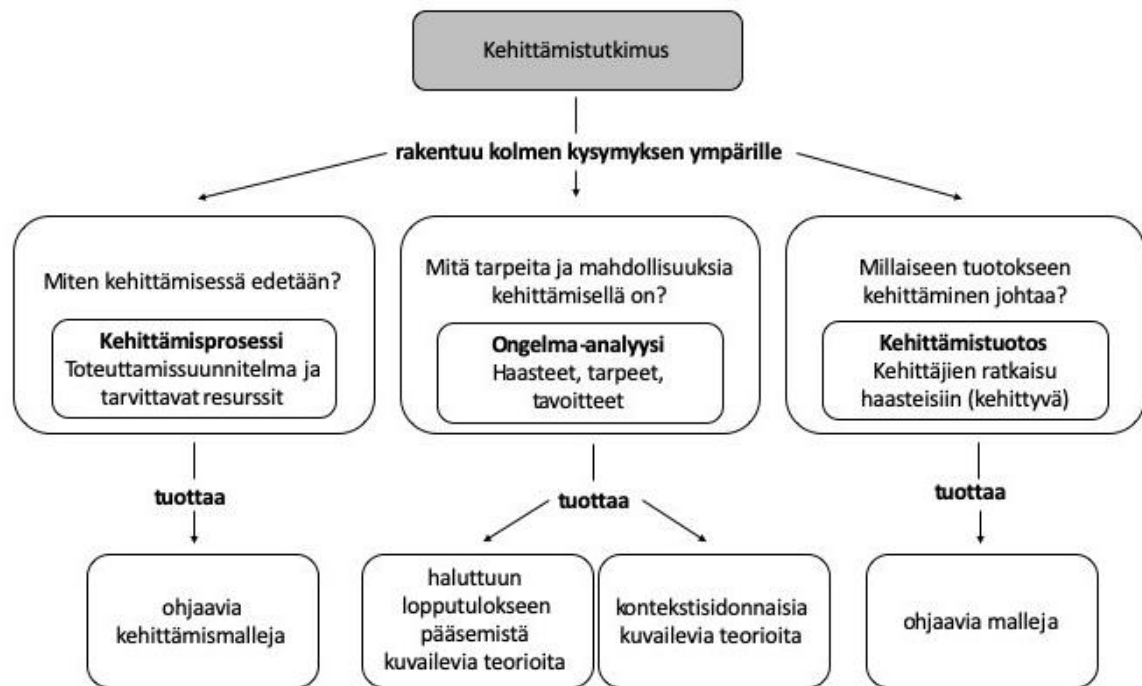
Kehittämistutkimusta määrittelevissä artikkeleissa ja teoriakirjallisuudessa törmää usein pohdintaan, jossa vertaillaan kehittämistutkimusta, design-tutkimusta ja toimintatutkimusta keskenään. Pohdintaa ja keskustelua näiden tutkimusten välisistä eroista ja yhtäläisyyksistä on hyvä käydä. Kehittämistutkimusta kuvaavat englanninkieliset termit: design research tai design-based research, mutta erityisesti Suomessa nämä liitetään usein taiteen tutkimiseen ja kehittämiseen. (Pernaa 2013, 10; 13.) Toisaalta esimerkiksi Juuti ja Lavonen (2013) ovat käyttäneet omissa luonnontieteiden opetuksen ja oppimisen tutkimuksissaan design-nimeä. Eräiden määritelmien mukaan design-tutkimuksessa on tärkeää oppimisen ja oppilaiden ja opettajien välisen vuorovaikutuksen tutkiminen (Juuti & Lavonen 2013, 46–47).

Kehittämistutkimuksen ja toimintatutkimuksen välinen suhde on niin ikään monimutkainen. Menetelmät sisältävät paljon yhtäläisyyksiä, mikä tekee niiden selkeästä erottelusta haastavaa. Molemmat menetelmät perustuvat teorian pohjalta tehtävään kehittämiseen, jota tutkimusprosessin edetessä arvioidaan ja muokataan, jotta lopputuloksesta tulisi mahdollisimman hyvä. (Pernaa 2013, 194.) Kehittämistutkimuksessa teorian luomista pidetään kuitenkin tutkimuksen päätavoitteena ja pienessä mittakaavassa kehitettyjä asioita pyritään voimakkaasti yleistämään, kun taas toimintatutkimuksessa teorian luomista ei pidetä niin tärkeänä ja tavoitteena on kehittää paikallisesti toimivia ratkaisuja (Aksela & Pernaa 2013, 194). Toteutustapojen olennainen ero on, että erityisesti opetuslallalla

tehtävän toimintatutkimuksen toteuttajana on useimmiten opettaja, joka tutkii omaa opetustaan, kun taas kehittämistutkimuksissa olennaista on koota eri asiantuntijoista koostuva kehittämissiimi, jolla pyritään tutkimaan asiaa mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Anderson & Shattuck 2012, 17; Pernaa 2013, 14.) Kehittämistutkimuksessa erilaisten sidosryhmien asiantuntijuuden hyödyntäminen on olennaista (Pernaa 2013, 12).

Kehittämistutkimuksella voidaan tavoitella vastauksia kolmeen kysymykseen: 1) Miten kehittämisessä edetään, 2) Millaisia tarpeita ja mahdollisuuksia kehittämisellä on ja 3) Millaiseen tuotokseen kehittäminen johtaa (Edelson 2002, 108). Näihin kysymyksiin vastaaminen tuottaa kolme erityyppistä kehittämispääkategoriaa, joita ovat: 1) kehittämisprosessi, 2) ongelma-analyysi ja 3) kehittämistuotos (ks. kuvio 2):

1. **Kehittämisprosessikategoriassa** päätetään henkilöt ja prosessi, joita tarvitaan kaikissa tutkimuksen vaiheissa: suunnittelussa, valmistelussa, toteuttamisessa, kehittämisessä, testaamisessa, arvioinnissa ja jatkokehittämisessä.
2. **Ongelma-analyysikategoriassa** selvitetään kehittämistutkimuksen haasteet ja tarpeet ja määritellään tavoitteet. Tutkimuksen ongelma-analyysi koostuu sekä teoreettisesta että empiiristä vaiheista.
3. **Kehittämistuotokategoria** on kehittäjien ratkaisu haasteisiin, joita ongelma-analyysissa on noussut esiin. Kehittämistuotos kehittyy jatkuvasti tutkimusprosessin edetessä ja kehittäjien tietojen syventyessä. (Edelson 2002, 108–109; Pernaa 2013, 14.)

Kuvio 2, Kehittämistutkimus ja sen mahdollisuudet Edelsonin (2002) mukaan, Pernan (2013, 16) kuvaamana.

Jokainen näistä kehittämisspätöskategorioista puolestaan tuottaa erityyppistä tietoa ja teoriaa:

1. **Kehittämisprosessikategoria** tarkastelee koko kehittämissuunnitelmaa. Tämän avulla saadaan selville, millaisia vaiheita tutkimus on sisältänyt ja miten yksilöt ovat toimineet kokonaisuuden osana. Tämä kategoria tuottaa toimintaa ja ajattelua ohjaavia teorioita.
2. **Ongelma-analyysikategoria** tuottaa sekä kontekstisidonnaisia teorioita että teorioita, jotka kuvailevat, miten tavoiteltuun lopputulokseen on päästy. Esimerkiksi kehittämissuunnitelman aikana suoritettujen formatiivisten arvioinnin tuloksia peilataan kehittämissuunnitelmaan. Tämä kategoria tuottaa kontekstia kuvailevia teorioita.
3. **Kehittämistuotokategoria** tuottaa kontekstisidonnaisia malleja. Kontekstisidonnainen malli voi olla esimerkiksi tietyn ilmiön opettamiseen soveltuva

konkreettinen opetusmateriaali tai tietylle opiskelijaryhmälle suunniteltu kurssi. Tämä kategoria tuottaa ohjaavia malleja. (Edelson 2002, 113–115; Pernaa 2013, 15.)

3.2 Kehittämistutkimuksen rooli tässä tutkimuksessa

Pitkän ja aikaa vieneen pohdinnan tuloksena päädyin käyttämään tutkimuksestani kehittämistutkimuksen nimeä ja sen määritelmää. Se tuntui lopulta ainoalta oikealta ja luonnolliselta vaihtoehdolta. Seuraavaksi esittelen tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset. Lisäksi esittelen, kuinka kehittämisprojekti on edennyt ja avaan hieman tutkijan rooliani.

3.2.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena oli kehittää malli ja luoda käytännöt koulujen ja urheiluseurojen väliseen yhteistyöhön. Tutkimuksen tuloksena syntyneen kouluyhteistyön mallin päätaavoitteena on edistää koulujen ja urheiluseurojen välistä yhteistyötä ja saada aikaan toimiva ja molempia osapuolia palveleva yhteistyö.

Tutkimusta ohjasivat kolme kehittämistutkimuksen ydinosaa-alue (Edelson 2002, 108–109) käsittelevää päätutkimuskysymystä:

1. **Kehittämisprosessi:** Miten koulujen ja urheiluseurojen välisen yhteistyön kehittämisessä tulee edetä?
2. **Ongelma-analyysi:** Mitä tarpeita ja tavoitteita yhteistyön kehittämiseksi on?
3. **Kehittämistuotos:** Millainen on malli, joka rohkaisee urheiluseuroja yhteistyöhön koulujen kanssa?

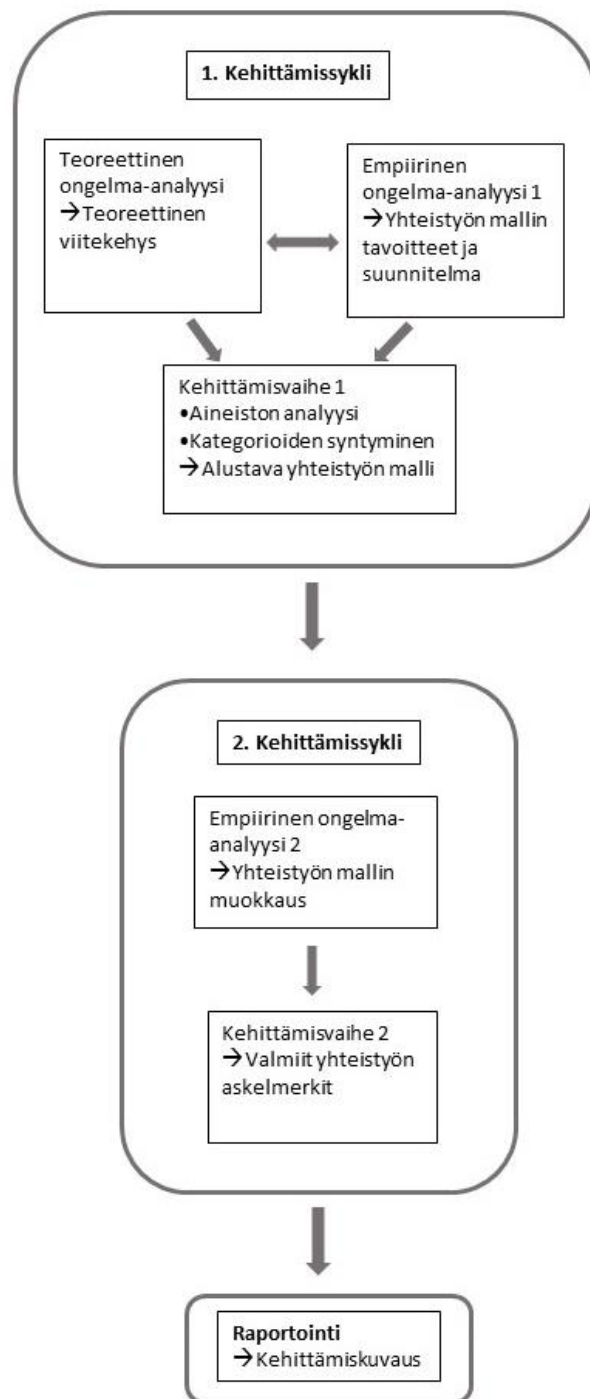
3.2.2 Kehittämisprojekti

Tein tutkimuksen Nuorten Akatemian Sporttitetti-hankkeeseen, jossa tavoitteena oli kehittää liikunta-alan organisaatioiden ja koulujen välistä yhteistyötä. Yhteistyötä lähdettiin kehittämään yhteistyöryhmän kanssa, johon kuului asiantuntijoita erilaisista liikunta-alan organisaatioista, kouluista ja Nuorten Akatemiasta.

Aiemmassa luvussa esittelin kehittämistutkimuksen kolme päävaihetta (kuvio 2). Myös tämä tutkimus jakautui Edelsonin (2002, 103) kuvaileman kolmen päävaiheen mukaan. Kehittämistutkimus eteni itseään toistavasti kokeellisten ja teoreettisten vaiheiden kautta, jolloin kaikki kolme ydinosa-aluetta olivat jatkuvasti vahvassa vuorovaikutuksessa keskenään (vrt. Pernaa 2011, 9).

Kehittämistyö tapahtuu aina sykleittäin. Pro gradu -tutkielmissa kehittämistutkimusprosessi koostuu usein yhdestä tai kahdesta syklistä (Pernaa 2013, 185). Tämä tutkimus koostui kahdesta kehittämissyklistä, joiden sisällä on pienempiä kehittämissyklejä. Kehittämissyklien tulee aina sisältää kolme eri vaihetta. Näitä ovat kehittäminen, arviointi ja raportointi. Tuotoksia kehitetään ja arvioidaan aina uudelleen. Lisäksi tärkeä osa prosessia on tuotoksen testaaminen ja kehittäminen niin, että se vastaa sille asetettuja tavoitteita. (Edelson 2002, 116–117.)

Tässä tutkimuksessa tehdyn tutkimusprosessin selkeyttämiseksi esitän seuraavalla sivulla kuvion 3, jossa näkyvät kaikki tutkimuksen kehittämisvaiheet, sekä kehittämistuotokset ja kyseisen vaiheen kehittämissykli.

Kuvio 3, Tutkimuksen kehittämissykli ja raportointi kuvattuna.

Tutkimuksen ensimmäinen kehittämissykli käynnistyi teoreettisella ongelma-analyysillä. Tutkimuskirjallista osuutta, kutsutaan kehittämistutkimuksessa teoreettiseksi ongelma-analyysiksi (Pernaa 2013, 185). Perinteisesti ja lähes poikkeuksetta se on

kehittämistutkimusten ensimmäinen osa. Teoreettisella ongelma-analyysillä kartoitetaan kehittämisen tarpeita, mahdollisuuksia ja haasteita tulevaan tutkimukseen liittyen. Tämä vaihe täytyy sisältyä jokaiseen kehittämistutkimukseen, sillä kehittämistarve täytyy nousta esiin aidosta ongelmasta. (Pernaa 2013, 17.) Tarvetarkastelussa on Kananen (2014, 57) mukaan huomioitava kaksi näkökulmaa: 1) miksi muutos on tärkeä yrityksen kannalta, ja 2) miksi alan ja tieteen kannalta. Pelkkä työelämäntarve ei pro gradu -tutkielmaa tehdessä riitä, vaan tarve tutkimukselle tulee perustella myös tieteenalan tarpeella ja näin kiinnittää kehittämistutkimus tieteelliseen kontekstiinsa. (Kananen 2014, 57). Myös Pernaa (2013, 17) korostaa teoreettisen viitekehysten tarpeellisuutta tieteellisessä tutkimuksessa. Kehittämispäätöksiä tulee pystyä aina peilaamaan aiempaan tutkimustietoon. (Pernaa 2013, 17). Esittelen tutkimuksen taustateoriaa tarkemmin luvussa neljä. Kirjallisuusanalyysillä kartoitin, mitä aiheesta on jo tutkittu ja mitä olisi hyvä tutkia vielä lisää. Samalla muotoutuivat sekä tutkimussuunnitelma että tutkimuksen teoreettinen viitekehys.

Ensimmäisen kehittämissyklin toista vaihetta kutsutaan empiiriseksi ongelma-analyysiksi, jota voidaan kutsua myös tarveanalyysiksi. Tämä tarveanalyysi täydensi tutkimuskirjallisuusanalyysin pohjalta nostettuja tutkimustarpeita, -mahdollisuuksia ja -haasteita. (vrt. Pernaa 2013, 186.) Tutkimuksessani tarveanalyysi koostui Sporttitetti-ohjaajien ja sporttitettiläisten antamista palautteista sekä tätä tutkimusta varten tekemistäni haastattelututkimuksesta liikunnanopettajille. Tarveanalyysin avulla sain selkeytettyä ja määritellyä tavoitteet sekä tehtyä kehittämissuunnitelman.

Tutkimukseni kehittämistavoitteet kirkastuvat sen jälkeen, kun ongelma-analyysit oli tehty. Tavoitteiden saavuttamista varten laadin Pernaan (2013, 17) ohjeiden mukaisesti tutkimusta ohjaavan ja alustavan kehittämissuunnitelman. Kehittämissuunnitelmassani vastasin muun muassa seuraaviin kysymyksiin: mitä kehitetään, miten sitä kehitetään (konkreettinen menetelmä), kuka kehittämisestä vastaa, missä aikataulussa kehittäminen tapahtuu, mitä resursseja kehittäminen edellyttää sekä kuinka kehittämistä seurataan ja arvioidaan. Kehittämissuunnitelman tulee rohkaista menemään oman mukavuusalueen ulkopuolelle ja harjoittelemaan uutta, opittavaa asiaa. Kehittämissuunnitelmassa tulee kuvata myös, miten tavoite saavutetaan eikä ainoastaan tavoitteita. (eOSMO 2019.)

Kehittämistutkimus on luonteeltaan joustava tutkimusmenetelmä, näin ollen myös kehittämissuunnitelmaa oli lupa päivittää jatkuvasti tutkimuksen edetessä (vrt. Pernaa 2013, 17).

Seuraavaa kehittämistutkimuksen vaihetta kutsutaan ensimmäiseksi kehittämisvaiheeksi. Tässä kehittämisvaiheessa valmistin alustavan kehittämistuotoksen aiemmin mainittujen vaiheiden pohjalta. (vrt. Pernaa 2013, 186.) Tämä ensimmäinen kehittämisvaihe oli viimeinen osa tutkimuksen ensimmäistä kehittämissykliä. Ensimmäisessä kehittämissyklistä loin ensimmäisen version yhteistyön mallista ja kutsun sitä tässä tutkimuksessa alustavaksi yhteistyön malliksi. Alustavan yhteistyön mallin kehittämisessä oli kaksi erilaista vaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa suunnittelin ja kokosin ja toisessa vaiheessa suunnittelin ohjeet Sporttitetti-ohjaajalle.

Pernaan (2013) mukaan laadukas kehittämistutkimus sisältää myös toisen kehittämisvaiheen. Tällöin ensimmäisen kehittämissyklin jälkeen tehdään toinen empiirinen ongelma-analyysi, jossa alustavaa kehittämistuotosta testataan mahdollisimman autenttisella kohderyhmällä käytännössä. (Pernaa 2013, 186.) Tässä tutkimuksessa toinen empiirinen ongelma-analyysi aloitti kehittämistutkimuksen toisen kehittämissyklin. Valitettavasti käytännön testaamista ei ollut mahdollista suorittaa täysin odotusten mukaisesti Sporttitetti-vastaavien ja itse sporttitettiläisten kanssa. Vallitsevan koronapandemian vuoksi, yhtään käytännössä tapahtuvaa TET-jaksoa ei päästy toteuttamaan mallin valmistuttua keväällä 2020. Seurojen Sporttitetti-vastaavat ja hankkeen kumppanit kuitenkin kommentoivat mallia ja tarjosivat käytännön näkökulmaa ja ajatuksia malliin liittyen.

Toisen empiirisen ongelma-analyysin jälkeen siirryin toiseen kehittämisvaiheeseen, jossa kehitin alustavaa yhteistyön mallia saadun arvioinnin pohjalta (vrt. Pernaa 2013, 186.) Tässä vaiheessa kehittämistuotoksesta oli tavoitteena saada entistä toimivampi. Tässä tutkimuksessa tämä toinen kehittämisvaihe oli toisen kehittämissyklin viimeinen vaihe ja samalla koko tutkimuksen viimeinen kehittämisvaihe. Toisen kehittämissyklin aikana syntyivät valmiit ”Askelmerkit yhteistyöhön” ja tutkimusraportti. Tähän vaiheeseen sisältyivät myös arviointi kehittämisprojektin sujumisesta ja odotukset syksyllä 2020 alkavalle mallin käytännön kokeiluvaiheelle ja jatkokehitykselle.

Kehittämistutkimuksen raporttia kutsutaan kehittämiskuvaukseksi. Tämä vaihe on tärkeä osa kehittämistutkimusta ja sen on tärkeä antaa lukijalle luotettava ja kokonaisvaltainen kuva kehittämisprosessista. (Pernaa 2013, 190.) Tieteellisen luotettavuuden korostamiseksi pyrin laatimaan kehittämiskuvauksesta mahdollisimman yksityiskohtaisen, jotta lukija voi halutessaan toistaa kehittämisasetelman (vrt. Pernaa 2013, 190). Kehittämiskuvauksen laadintaan ei ole olemassa yleisesti hyväksyttyjä malleja, mutta Collinsin ja kollegoiden (2004, 38–39) mukaan raportissa tulee käydä ilmi nämä viisi asiaa 1) teoriaan ja kontekstiin kytkeytyvät kehittämistavoitteet, 2) tutkimusasetelman tarkka kuvaus, 3) jokaisen syklin kehittämiskuvaukset, 4) syklittäiset kehittämistuotokset ja 5) pohdintaosuus, jossa kerrotaan kehittämisen mahdollisista haasteista ja mahdollisuuksista sekä tutkimuksen aikana opituista asioista. Pohdintaosa on kehittämistutkimuksen näkökulmasta erittäin tärkeä, sillä siinä käsitellään koko kehittämistutkimusprosessia ja reflektoidaan tutkimuksen merkitystä ja tuodaan esille mitä uutta on saatu verrattuna aikaisempaan tutkimustietoon (Pernaa 2013, 192).

3.2.3 Tutkijan rooli

Kehittämistutkimuksissa tutkijan rooli eroaa perinteisestä. Tutkijan rooli riippuu kehitettävän ilmiön luonteesta ja tutkijan suhteesta siihen. Ilmiön syvällinen ymmärtäminen vaatii sen, että tutkija osallistuu siihen myös itse. Tutkijan tulee hallita osallistumisosaaamista, sosiaalisia taitoja sekä empatiaa. Lisäksi osallistuvalla tutkijalla vaaditaan myös prosessiosaamista. Tutkijan on tärkeää tuntea organisaatio ja konteksti, jossa kehittäminen tapahtuu. Hänen tulee pyrkiä kehitettävän ilmiön ytimeen. Lisäksi kehittämistutkimus vaatii tutkijalta tutkimusosaamista. Tutkimuksen ja kehittämisen yhdistämisessä ja tulosten arvioinnissa tarvitaan tieteellistä otetta ja tutkimusmenetelmien hallintaa. (Kananen 2012, 49–50.)

Tässä tutkimuksessa erittäin merkittävään rooliin nousivat Sporttitetti-seurojen työntekijät sekä liikunnanopettajat. Opettajien ja tutkijoiden yhteisissä kehittämistutkimuksissa on havaittu, kuinka opettajien mukana olo on auttanut saavuttamaan kehittämistavoitteet ja se on helpottanut kehitettyjen innovaatioiden käytäntöön saattamista ja leviämistä

laajempaan käyttöön. Juutin ja Lavosen mukaan pelkkä kehittämishanke, ei yksin voi muuttaa koulua, mutta jos mukaan saadaan innostettua opettajia ja oppilaita, se voi antaa kimmokkeen uudistumiseen ja kehittymiseen, jotka voivat vaikuttaa laajemmin juurtumiseen osaksi toimintaa. (Juuti ja Lavonen 2013, 52–54.) Tulosten juurtumisen ja leviämisen kannalta oli olennaista, että tässä tutkimuksessa Sporttitetti-vastaavat ja liikunnanopettajat olivat aktiivisesti mukana jo kehittämistyössä.

Aiemmin mainittujen lisäksi tutkimuksella oli pienempi kehittämisryhmä. Tähän kuuluivat minun eli tutkijan lisäksi Sporttitetti-hankkeen projektipäällikkö, korkeakouluharjoittelija sekä viestinnän asiantuntija. Olen koko tutkimuksen ajan ollut osallistuvan tutkijan roolissa ja koordinoinut tutkimusta ja pitänyt huolen tutkimuksen etenemisestä. Olen osallistunut kehittämiseen myös tuomalla esiin omia ideoitani ja ajatuksiani yhteistyöhön liittyen. Olen tehnyt liikunnanopettajien haastattelut tutkimusta varten. Lisäksi olen koonnut muiden ajatuksia, pitänyt niistä kirjaa ja koonnut niitä esitettävään muotoon.

4 TEOREETTINEN ONGELMA-ANALYYSI: TUTKIMUKSEN TEORIATAUSTA

Tässä luvussa esittelen tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen, mitä aiheesta jo tiedetään ja mitä on tarvetta tutkia ja mallintaa vielä lisää. Tätä prosessia kutsutaan kehittämistutkimuksessa teoreettiseksi ongelma-analyysiksi ja tätä voidaan pitää koko tutkimuksen lähtökohtana. Kehittämistyössä on tärkeää käydä läpi aiempaa tutkimustietoa, sillä kehittämisspätösten täytyy pohjautua teoreettisten viitekehysten avulla perusteltuihin kehittämispäätöksiin (Aksela ja Pernaa 2013, 191). Pro gradu -tutkielmissa pelkkä yrityksen tai työelämän tarve ei riitä, vaan tutkimuksen tarve täytyy perustella myös tieteenalan tarpeella (Kananen 2014, 57). Teoreettisen ongelma-analyysin avulla pystyin vielä viimeistelemään tutkimuksen kehittämistavoitteita.

4.1 Työelämäntutustumisjaksot perusopetuksessa

TET- eli työelämäntutustumis-jaksoja on toteutettu peruskouluissa samalla kaavalla jo useiden vuosikymmenten ajan. Niiden historia juontuu nuorkauppakamaritoiminnasta vuodesta 1976. Tällöin Kouluhallitus perusti työryhmän pohtimaan, kuinka koulu ja työelämä voisivat lähentyä. Kolme vuotta tämän jälkeen käynnistyi projekti nimeltään ”Kouluista työelämään”, jossa alettiin järjestää työpaikkaharjoitteluja koululaisille. Alkujaan projektiin sisältyi valmistava luento-osuus, jonka jälkeen menttiin viikoksi työharjoitteluun. (Tuukkanen 2019, 5.) Nykyään erilaisia projekteja ja hankkeita entistä parempiin TET-jaksoihin liittyen on useita. Sporttitetti on näistä eräs esimerkki. Lisäksi suurena toimijana on Talous ja nuoret TAT. TAT on valtakunnallinen vaikuttaja, joka auttaa kehittämään nuorten työelämätaitoja. TAT kokoaa ”kun koulu loppuu” -sivustolleen useista TET-jaksoista koostuvan poolin, jossa myös Sporttitetti on esillä.

TET-jaksojen aikana nuori saa tietoa ja kokemusta eri ammateista ja työelämästä. Hän saa vahvistusta omalle osaamiselleen ja ideoita tulevaisuuden koulutusvalintoihin. On hyvin tärkeää, että nuoret pääsevät TET-jaksojen aikana tutustumaan työelämään ja sen pelisääntöihin. (Tuukkanen 2019, 14.) TET-jaksoilla on suuri merkitys nuorten ura- ja koulutusvalinnoissa. TET-jaksot voivat tulevaisuuden näkymien kirkastamisen lisäksi tarjota

opiskelijoille myös onnistumisen kokemuksia. Niillä on suuri merkitys nuoren itseluottamukselle, sillä TET-jaksojen aikana, koulussa muuten heikommin menestyvät oppilaat, voivat löytää omia vahvuuksiaan. Tämä voi antaa uutta näkökulmaa koulutyöhön ja omalta osaltaan jopa nostaa nuorten opiskelumotivaatiota. (Tuukkanen 2019, 14.)

Lähes jokainen suomalainen nuori suorittaa TET-jakson. Siitä huolimatta tein tutkimuksenteon yhteydessä saman havainnon kuin Tuukkanen (2019, 5). TET-jaksoista, niiden toteutuksesta ja niihin liittyvistä kokemuksista on tutkimustietoa saatavilla vain hyvin vähän. Aiheesta on tehty muutamia opinnäytetöitä, mutta ei mitenkään laajempaa tiedonkeruuta niihin liittyen. (Tuukkanen 2019, 5.) Tuukkasen (2019, 5) mukaan TET-jaksojen toteutuksesta ja oppilaiden TET-kokemuksista kaivattaisiin laajempaa tietopohjaa, sillä koululle asetettuun tavoitteeseen ja tehtävään TET-jaksojen merkitys on oppilaan kannalta suuri. TET-jakso voi olla monille oppilaille ainoa mahdollisuus päästä tutustumaan työelämäänsä ennen oppivelvollisuuden päättymistä. Oppivelvollisuuden päättymisen jälkeen nuoren tulisi olla valmis vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen. TET-jakson merkitys voi olla suuri myös jatko-opintopaikan valinnan ja ylipäättään tulevaisuuden suunnittelun kannalta. Tiedontarve TET-jaksoihin liittyen on merkittävää senkin vuoksi, että TET-jaksojen toteutus ja esimerkiksi pituus ovat paikallisesti päätettäviä asioita. (Tuukkanen 2019, 5.)

Lapsiasiainvaltuutetun toimiston selvityksessä työelämäjaksojen toteuttamisesta kouluissa, ilmenee, kuinka TET-jaksoja on jo pitkään toteutettu hyvin samalla kaavalla ja ne ovat hyvin vakiintunutta toimintaa. Vaikka ne ovat perinteinen osa koulujen toimintaa, niiden toteutuksessa on kuitenkin suuria eroavaisuuksia. (Tuukkanen 2019, 11.) Tuukkanen (2019, 14) kertoo, kuinka opettajan kertomusten mukaan oppilaat suhtautuvat pääosin TET-jaksoihin hyvin myönteisesti ja suurin osa opiskelijoista lähtee työpaikoille mielellään ja haluaisi olla jaksolla jopa pidempääkin. Toisaalta kuitenkin jopa kolmasosa Tuukkasen (2019, 23) tutkimukseen osallistuneista nuorista kuvaili TET-jaksoaan negatiivisesti.

Talous ja nuoret TAT (2020) teettämässä kyselytutkimuksesta selviää, että nuoret antavat TET-jaksolle kiitettävän arvosanan. Kaikkien vastaajien kesken TET-harjoittelu sai

kokonaisuutena kouluarvosanaksi yhdeksän miinus. Päälimmäisenä tutkimukseen osallistuneille 9.-luokkalaisille oli jäänyt kiva ja mukava kokemus. TET-jaksot ovat tykättäneet oppilaiden keskuudessa.

Kuten olen jo aiemmin maininnut, Suomessa on melko vähän tutkittua tietoa nuorten TET-jaksoista, niiden toteutuksesta ja oppilaiden kokemuksista TET-jaksoihin liittyen. Yksi harvoista ja laajemmista aiheeseen liittyvistä tutkimuksista Suomessa on Nieminen (2016) väitöstutkimus. Hän tarkastelee turkulaisen peruskoulun päättöluokkalaisten kokemuksia ohjauksen saavutettavuudesta, hyödyllisyydestä sekä urapohdinnasta ja TET-jaksojen merkityksestä uravalinnan kannalta (Niemi 2016, 2). Nieminen väitöstutkimuksen tuloksissa ilmenee, kuinka koulun ja työelämän välistä yhteistyötä tulisi entistään tehostaa (Niemi 2016, 139). Tutkimukseni pyrkii osaltaan edistämään koulujen ja työelämän, tässä tutkimuksessa urheiluseurojen, välistä yhteistyötä. Tutkimuksessa kehitettävän yhteistyön mallin toivotaan edistävän ja madaltavan kynnystä ryhtyä yhteistyöhön entistä rohkeammin.

Suomalaisten lasten ja nuorten suosituimpia vapaa-ajan harrastuksia ovat liikunta ja urheilu. Silti liikunnan ja urheilun parissa TET-harjoittelijoita on hyvin vähän verrattuna esimerkiksi perinteisiin TET-paikkoihin, kuten kauppoihin, yrityksiin tai päiväkoteihin (Tuukkanen 2019, 13). Talous ja nuoret TAT (2020) teettämässä TET-tutkimuksessa ilmeni, että vain 33 prosenttia vastaajista valitsi TET-paikan sen mukaan, että ala kiinnostaa. Enemmän TET-paikan valintaan vaikuttivat hyvät kulkuyhteydet (43%). Sporttitetti-hankkeen palautteista ilmenee, että moni nuori on haaveillut tulevaisuudessa työskentelevänsä liikunta-alalla, mutta ei ole osannut ajatella urheiluseuraa mahdollisena työpaikkana, ennen kuin seura on ryhtynyt viestimään Sporttitetti-mahdollisuudesta.

4.2 Lasten ja nuorten liikkuminen

Liikunnalla nähdään paljon mahdollisuuksia kouluikäisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen liittyen (Laakso & Tammelin 2008, 11). Kansainvälisen suosituksen mukaan lasten ja nuorten tulisi liikkua vähintään tunti päivittäin, niin että se sisältäisi raskastavaa liikuntaa vähintään kolmesti viikossa (WHO 2010). Kansallisen suosituksen mukaan lasten ja nuorten tulisi liikkua vähintään 1–2 tuntia päivässä monipuolisesti ja ikään

sopivalla tavalla (Lasten ja nuorten liikunnan asiantuntijaryhmä 2008, 6). Kuitenkin alle puolet lapsista ja nuorista liikkuu tämän suosituksen mukaisesti. Murrosikään tultaessa nuorten liikunnan harrastaminen vähenee. 15–19-vuotiaista nuorista enää kolmasosa liikkuu urheiluseuroissa. (Myllyniemi & Berg 2013 69.)

Voimassa olevan suosituksen mukaan ruutuaikaa viihdemedian äärellä saisi olla korkeintaan kaksi tuntia päivässä (Lasten ja nuorten liikunnan asiantuntijaryhmä 2008, 6). Tämän päivän lapset ja nuoret ovat kuitenkin kasvaneet maailmassa, jossa internet ja digitaaliset palvelut ovat osa jokapäiväisiä toimintojamme. Vuorovaikutus on siirtynyt osittain verkönvälityksellä erilaisiin sovelluksiin. Lisäksi myös liikuntaan liittyen on olemassa erilaisia liikunnan seurantalaitteita ja älylaitesovelluksia. (Kokko, Martin, Villberg, Ng & Mehtälä 2019, 17.) Ruutuaikaa kertyy lapsille ja nuorille useista eri lähteistä ja digitaalisten välineiden yleistyminen on muuttanut koululaisten vapaa-ajankäyttöä. Nuorille ruutuaikaa kertyy entistä enemmän ja suuri ruutuajan määrä voi olla uhkatekijä ja muuttaa nuorten elämäntapaa passiiviseksi, istuvaksi sekä ruutukeskeiseksi. (Pääkkönen 2014.)

Koulun liikuntatunnit eivät yksinään riitä kouluikäisen liikunnaksi, vaan niiden rinnalle tarvitaan lisäksi muuta fyysistä aktiivisuutta. Lasten ja nuorten liikettä on siis tärkeää lisätä niin koulupäiviin oppitunneille ja oppituntien väliin, kuin myös vapaa-aikaan. (LIKES 2013, 75.) Useimmat liikunnanopettajat kokevat, että koulupäivän liikunnalistaminen jää ainoastaan heidän harteilleen (Lehmuskallio & Toskala 2018, 79).

4.2.1 Koulu ja liikunta

Lapset ja nuoret viettävät koulussa suuren osan arjestaan (Kiilakoski 2012a, 8). Koululiikunnan avulla on mahdollista edistää lasten ja nuorten fyysistä aktiivisuutta ja vaikuttaa liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen (Heikinaro-Johansson, Varstala & Lyyra 2008, 31). Koulupäivän aikainen liikunta tavoittaa lähes kaikki lapset ja nuoret, joten se tarjoaa arvokkaan mahdollisuuden vaikuttaa nuorten liikuntatottumuksiin. Kansainvälisessä vertailussa suomalaiset nuoret jäävät hieman OECD-maiden keskiarvon alle koulu liikunnan määrissä (Välijärvi 2017, 30). Kun passiivinen elämäntapa on yleistynyt, samanaikaisesti lasten ja nuorten lihavuus on lisääntynyt. Koululiikunnalla on erityinen

merkitys näille ketkä eivät harrasta liikuntaa lainkaan tai liikkuvat erittäin vähän. (Heikinaro-Johansson ym. 2008, 31.)

Vuosina 2010–2015 tehdyissä Liikkuva koulu -tutkimuksissa alakoululaisille kertyi keskimäärin 22 minuuttia ja yläkoululaisille 17 minuuttia reipasta liikuntaa koulupäivän aikana. Lisäksi peräti 47 prosenttia päivittäisestä paikallaanolosta tapahtuu koulussa. Tutkimuksessa on ilmennyt myös, kuinka koulupäivän aikaisella liikkumisella on kaikkein suurin merkitys vähiten liikkuville oppilaille. Keskimäärin lapsille ja nuorille kertyy kolmasosa päivän reippaasta liikunnasta koulupäivän aikana, mutta vähän liikkuvilla koulupäivän aikaisen liikkumisen osuus on lähes puolet. (Tammelin, Kulmala, Hakonen & Kallio 2015.) Tämä puoltaa sitä, että koulupäiviin on tärkeää lisätä liikettä.

Koululiikunnassa oppilaita pyritään tukemaan monipuolisen, kannustavan ja ohjaavan palautteen sekä arvioinnin avulla (Palomäki, Heikinaro-Johansson & Lyyra 2019, 85). Valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet (Opetushallitus 2014) ohjaavat opetusta ja näin ollen myös liikunnan opetusta Suomessa. Liikunnanopetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Liikunnanoppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. (Opetushallitus 2014, 433.)

LIITU-tutkimuksessa 2018, on havaittu olevan positiivinen, lineaarisesti nouseva yhteys nuoren liikunta-aktiivisuudella ja liikunnan arvosanalla. Mitä useampana päivänä nuori liikkui suositusten mukaan, vähintään 60 minuuttia, sitä parempi hänen liikunnan arvosanansa oli keskimäärin. Lisäksi liikunnan ja koulumenestyksen välistä yhteyttä tutkittaessa havaittiin, että liikunnan arvosanoilla oli positiivinen yhteys sekä äidinkielen että matematiikan arvosanoihin. Kiitettävän arvosanan liikunnasta saaneilla nuorilla oli keskimäärin parhaat arvosanat myös äidinkielestä ja matematiikasta. (Palomäki ym. 2019, 86–87.)

Lasten ja nuorten mielestä koululiikunnassa tärkeintä on hauskuus ja yhdessä oleminen. Samat asiat ovat nousseet merkityksellisiksi osa-alueiksi koululiikunnassa myös

aiempina vuosina. LIITU (2018) tutkimuksessa 78 prosenttia piti tärkeänä sitä, että liikuntatunneilla on hauskaa ja 74 prosenttia kertoi myös tärkeäksi sen, että luokassa on hyvä ilmapiiri. Muita tärkeitä asioita koululiikunnassa olivat myös terveyden edistäminen. Liikunta lisää terveyttä opetus tarjoaa tietoja ja taitoja omaan terveyteen liittyen. Lisäksi opettajan oikeudenmukaisuutta arvostettiin. Opettajan toivottiin olevan myös kannustava. (Palomäki ym. 2019, 89; 92.)

Liikunnanopetuksen lajivalikoima on vielä melko perinteinen. Viimeisimmässä opetus suunnitelman perusteissa mainitaan jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut, joita pyritään toteuttamaan erilaisissa ympäristöissä (Opetushallitus 2014, 434–435.) Vaikka koulujen liikuntatunnit ovatkin monipuolistuneet vuosien saatossa, näyttelevät palloilulajit yhä suurta roolia koululiikunnassa. Tilaa on toisaalta tehty myös uudemmille lajeille kuten esimerkiksi ultimatelle. (Palomäki & Heikinaro-Johansson 2011, 86.)

4.2.2 Urheiluseuratoiminta

Urheiluseuratoiminnan rooli lasten ja nuorten liikuttajina on erittäin vahva. Urheiluseuraharrastuksen suosio on viime vuosien aikana hieman kasvanut 11–15-vuotiaiden keskuudessa. Seurassa harrastavien lasten ja nuorten lukumäärä on noussut 3 prosenttia vuodesta 2014 vuoteen 2018 mennessä. (Blomqvist, Mononen, Koski & Kokko 2018, 54.) Suomessa on noin 10 000 aktiivisesti toimivaa liikunta- ja urheiluseuraa. Seurojen lukumäärä on koko historiansa ajan ollut kasvussa ja erityisesti viimeisimpien vuosikymmenten ajan seurojen rekisteröimisinto on ollut hyvin vilkasta. (Koski 2013, 28). Seurat ovat merkittävässä roolissa puhuttaessa suomalaisesta liikuntakulttuurista. Niillä on merkittävä asema ennen kaikkea lasten ja nuorten liikuttajina (Koski & Mäenpää 2018, 11). Liikuntaan sosiaalistajina seuroilla on korvaamaton rooli. LIITU 2018 -tutkimuksessa ilmeni, että lapsista ja nuorista yhdeksän kymmenestä oli harrastanut liikuntaa tai urheilua liikuntaseurassa. (Blomqvist ym. 2018, 50.)

59 prosenttia eli reilu puolet lapsista ja nuorista, jotka eivät olleet harrastaneet liikuntaa urheiluseurassa olivat sitä kuitenkin jossain vaiheessa harkinneet. Tärkeimmäksi syyksi sille, miksi nämä lapset ja nuoret eivät ole vielä menneet mukaan urheiluseuratoimintaan,

osoittautui, ettei kiinnostavaa tai sopivaa lajia ole löytynyt. Näin vastasi 46 prosenttia liikkumattomista nuorista. (Blomqvist ym. 2018, 50.) Vuodesta 2014 vuoteen 2018 niiden lasten ja nuorten osuus, jotka eivät olleet koskaan harrastaneet urheiluseurassa laski viisi prosenttia. Toisaalta harrastuksen lopettaneiden määrässä on nähtävissä pientä kasvua samalla aikavälillä. Korkeimmillaan urheiluharrastuksen lopettaneiden osuus oli 15-vuotiaissa, 40 prosenttia. Päätös lopettamisesta tehtiin LIITU-tutkimuksen mukaan keskimäärin 11-vuotiaana. Huomionarvoista vuoden 2018 tuloksissa aiempiin vuosiin verrattuna oli, että yhä useampi, 83 prosenttia, oli halukas aloittamaan harrastamisen urheiluseurassa uudelleen. (Blomqvist ym. 2018, 55.)

Urheiluseuroissa ja koko seurakentällä tapahtuvat muutokset ja kehityksen suuntaviivat heijastelevat yhteiskunnallisia muutoksia (Koski & Mäenpää 2018, 20). Liikuntakulttuurin muutoksia edeltävältä kymmeneltä vuodelta ovat eriytymisen jatkuminen, kustannustason nousu, ammattimaistumispyrkimykset, järjestökentän muutokset ja istuvan elämäntavan yleistyminen. Istuvan elämäntavan yleistyminen haastaa liikuntatoimijoita etenkin siinä mielessä, että arjen liikkumisen vähennyttyä, liikkujan lähtötaso on heikompi, kuin mitä aikaisempina vuosikymmeninä. (Koski & Mäenpää 2018, 23.)

Liikunta ja urheilu ovat viime vuosien aikana monimuotoistuneet, eriytyneet ja kirjavoituneet. Uusia tapoja liikkeen lisäämiseen kehitetään jatkuvasti. Liikuntaan kytkeytyvä kaupallistuminen näkyy eriytetyissä liikuntavälineissä ja varusteissa. Seuraharrastuksissa kustannustasoa nostavat tämän lisäksi tila-, olosuhde- ja varustevaatimusten nousu. (Koski & Mäenpää 2018, 23.) Kymmenessä vuodessa kilpaurheilun kustannukset ovat tuplaantuneet (Puhonaro 2014). Pyrkimykset ammattimaistumiseen, nostavat harrastusten hintoja (Koski & Mäenpää 2018, 24). Vapaaehtoisten rinnalle palkataan useammin ammattilaisia. Vielä kymmenen vuotta sitten palkallisia työntekijöitä oli vain kaikkein suurimmissa seuroissa, mutta tuoreimpaan aineistoon perustuen palkatut seuratyöntekijät ovat yleistyneet myös pienemmissä seuroissa. (Koski & Mäenpää 2018, 103.)

4.3 Osallisuus

Osallisuus on hyvin laaja käsite. Se voi tarkoittaa eri ihmisille erilaisia asioita. Kiilakosken (2012b) mukaan osallisuus tarkoittaa esimerkiksi kuulumista johonkin itseä

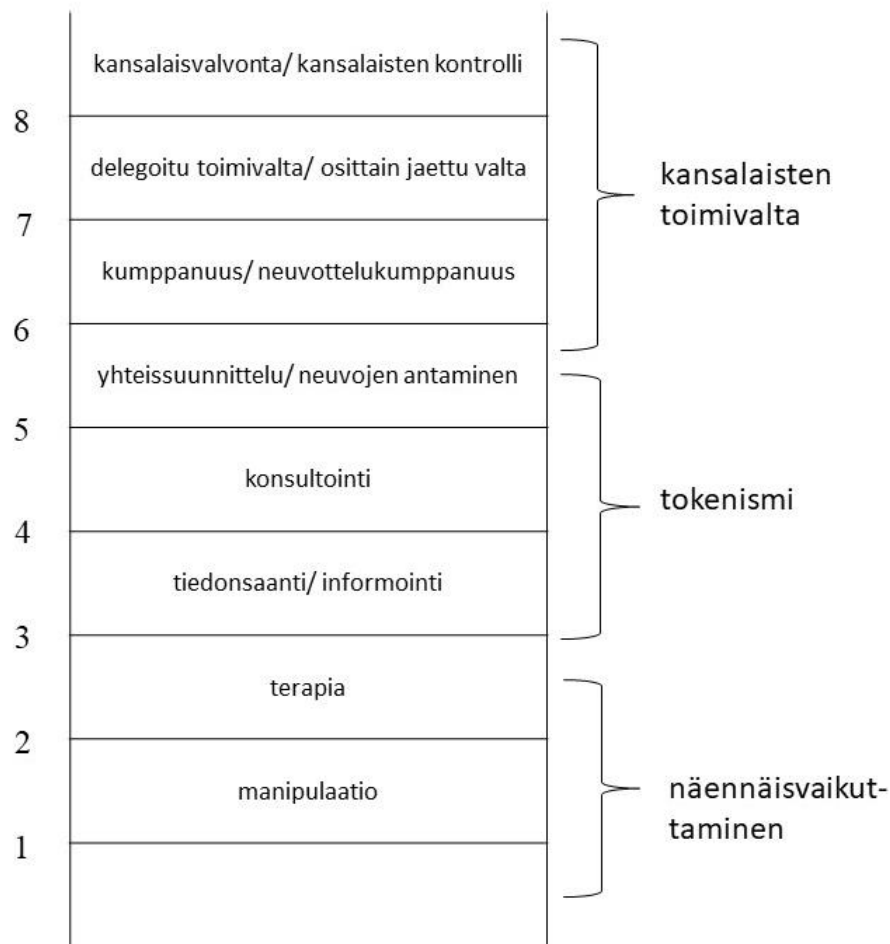
suurempaan kokonaisuuteen ja äänen saamista silloin, kun asioista päätetään. Osallisuus on myös tunne. Tunne siitä, että voit vaikuttaa ja sinulla on mahdollisuus kantaa vastuuta. Osallisuudella tarkoitetaan sitä, että sinut huomataan ja tulet nähdyksi sellaisena kuin olet. (Kiilakoski 2012b.) Lasten ja nuorten osallisuuden toteutuminen edellyttää sen, että heille tärkeät asiat kuullaan ja niillä on merkitystä. Osallisuudessa tärkeää on valinta. Jokaisella tulee olla mahdollisuus valita, osallistuuko hän johonkin toimintaan vai ei. Myös osallistumisesta kieltäytyminen on eräs osallisuuden muodoista. (Oranen 2008, 10–11.)

Osallisuuden käsitteen avaaminen ei ole yksiselitteistä, sillä osallisuuden viitekehys koostuu useista erilaisista teorioista. Tarvitaan useampia teorioita ihmisen toiminnan selittämiseksi ja siitä, miten yhteinen oleminen täällä järjestetään. (Isola ym. 2017, 9.) Osallisuuden käsite on meille melko uusi ja sen määrittely koetaan toisinaan ongelmalliseksi. Se on meille eräällä tavalla hyvin yleinen arvo ja jotain sellaista, jonka yhteisesti tunnustamme tavoiteltavaksi. Toisaalta se on arvotavoite ja toisaalta taas toimintaa ja ihmisten osallistumista (Raivio & Karjalainen 2013, 13.) Osallisuutta pidetään keskeisenä tekijänä yksilön hyvinvoinnin kannalta. Selkeitä syyseuraus-yhteyksiä osallisuuden ja hyvinvoinnin välille ei kuitenkaan ole suoraan esitettävissä. Vallalla on siitä huolimatta yksimielisyys siitä, että osallisuus ja sosiaaliset verkostot toimivat suojaavina tekijöinä disorganisaatioilmiöitä, hyvinvointivajetta ja syrjäytymistä vastaan. (Alila, Gröhn, Keso & Volk, 2011, 13.) Osallisuus on luonteeltaan hyvin kokemuksellista ja koemme sitä hyvin eri tavoin. Siihen liittyy olennaisesti valinnanvapaus ja vallantunne. Se ei siis voi olla pakollista. (Luhtasela 2009, 6.) Osallisuus ja vastaavasti osattomuus ovat ensisijaisesti yksilöllisiä kokemuksia tai tunteita, emmekä voi puhua niistä toistemme puolesta. (Raivio & Karjalainen 2013, 14.)

Osallisuuden käsitteen monimutkaisuuden vuoksi, käsitettä on tärkeää konkretisoida jatkuvasti ja käyttää siitä esimerkkejä, jotta ymmärrys siitä lisääntyy. Etenkin puheessa on tärkeää käyttää havainnollistavia esimerkkejä osallisuudesta, jotta yhä useampi ymmärtäisi, mitä sillä todella tarkoitetaan. Kun osallisuudesta keskustellaan ilman, että sitä konkretisoidaan, sen merkitys katoaa ja se voi jopa kääntyä itseään vastaan. (Koivisto, Isola & Lyytikäinen 2018, 3.)

4.3.1 Lasten ja nuorten osallisuuden malleja

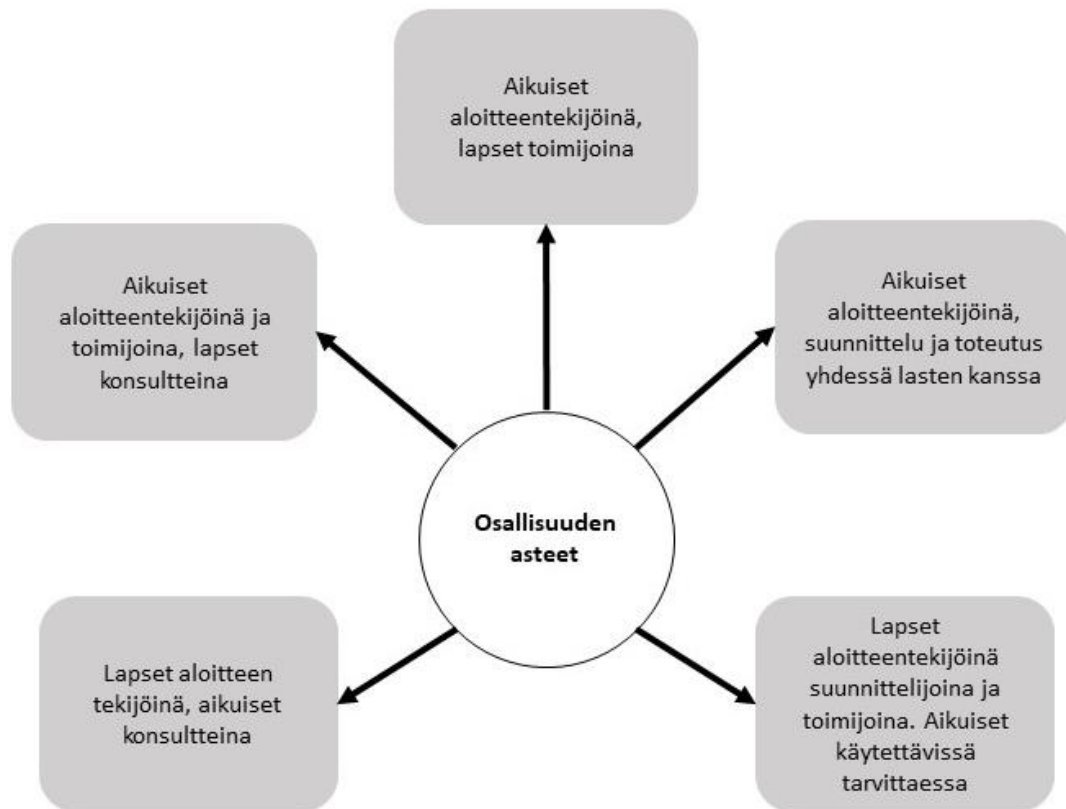
Lasten ja nuorten osallisuutta kuvataan usein porras- tai tikapuumalleilla (Flöjt 2000, 1–3). Lähes kaikki osallistumisen ja osallisuuden mallit tuntuvat perustuvan Arnsteinin (1969, 216–224) vuonna 1969 julkaisemaan kahdeksan tasoiseen osallisuusasteikkoon (kuvio 4), jossa hän pyrkii tikapuiden avulla havainnollistamaan osallisuuden eri tasoja. Arnsteinin tikapuumallin jälkeen osallisuuden portaista on tehty useampia erilaisia sovellutuksia. Alimmilla askelmilla yksilöllä ei ole lainkaan tai vain hyvin vähän vaikuttamisen mahdollisuuksia, mutta mitä korkeammalle tikapuilla yksilö kiipeää, sitä enemmän valtaa hänellä on. Oletuksena on, että myös osallisuus lisääntyy portaita noustessa. Tikapuiden alimmat tasot 1) manipulointi ja 2) terapia kuvaavat osattomuutta ja niitä kutsutaan näennäisvaikuttamiseksi. Askeleista 3) tiedonsaanti, 4) konsultointi ja 5) yhteissuunnittelu käytetään nimitystä tokenismi. Näillä askelilla osallistujien mielipiteet ovat neuvoa antavia, mutta heillä ei ole varsinaista päätöksentekovaltaa. Tikkailla ylöspäin menettäessä tulevat kansalaisvallan tasot, johon kuuluvat 6) kumppanuus, 7) delegoitu toimivalta ja 8) kansalaisvalvonta. Nämä ylimmät tasot edustavat osallistujien itsenäistä toimivaltaa päätöksenteossa. (Arnstein 1969, 216–217.) Seuraavalla sivulla havainnollistava kuva Arnsteinin osallistumisen asteikosta.

Kuvio 4, Osallistumisen asteikko (Arnstein 1969, 217; suomennokset Sutela 2000, 18; Sainio 1994, 26).

Kritiikkiä porras- ja tikapuumallit saavat siitä, että ne eivät ota huomioon osallistujien subjektiivisten kokemusten merkitystä, vaan olettavat osallisuuden lisääntyvän automaattisesti vallan ja vaikutusmahdollisuuksien kasvaessa. Näin ei kuitenkaan välttämättä ole. (Hotari, Oranen & Pösö 2009, 119.) Osallisuuden portaat saattavat johtaa ihmisiä kaavamaiseen ajatteluun, jossa tavoitellaan pääsyä mahdollisimman korkealle. Aikuisten ja yhteisöjen rooli lasten ja nuorten osallistamisessa on hyvin keskeinen. Tikapuumallien ongelmana on nähty se, että aikuisten rooli nähdään niissä vain avaavana tai rajoittavana. Osallisuus voi toteutua aikuisten ja lasten toiminnassa hyvin eri tavoin riippuen siitä, mikä on mahdollista ja tarkoituksenmukaista organisaation ja lasten sekä nuorten kanalta. Osallisuuden rakenteita ei voida ajatella mekaanisesti ja ajatella että kaikki toimisi

kaikkien kanssa. (Oranen 2008, 9–10.) Oranen on tehnyt alla olevan kuvion (kuvio 5) osallisuuden asteista, joissa osallisuus toteutuu eri tavoilla aikuisten ja lasten yhteisessä toiminnassa.

Kuvio 5, Osallisuuden asteet (Oranen).

Orasen mallin erilaiset osallisuuden asteet kuvaavat hyvin lasten, nuorten ja aikuisten välistä yhteistyötä. Aikuisten ei tarvitse muuttua näkymättömäksi nuorten projekteissa, vaan tärkeintä on tuki ja yhteistyö (vrt. Gretscher 2002, 83). Osallisuuden asteet kuvastavat hyvin myös osallisuuden ajatusta Sporttitietin taustalla.

4.3.2 Osallisuus koulussa

Osallisuus on suomalaisissa kouluissa usein todettu kehittämiskohde (Kiilakoski 2014, 41). Suomalaista osallisuutta on vahvistettu keskusjohtoisesti. Lainsäädäntöä on uudistettu, sitä varten on perustettu lapsiasiainvaltuutetun virka ja luotu erilaisia edustajistoja lapsille ja nuorille. (Kiilakoski ym. 2012, 9.) Osallisuustoimet voidaan jakaa alustavasti

kahteen osa-alueeseen: sosiaaliseen ja poliittiseen osallisuuteen. Sosiaalisessa ulottuvuudessa kyse on kuulumisesta, jäsenyydestä, arvostuksesta, toimivista suhteista, hyväksytystä ja turvallisesta paikasta osana suurempaa kokonaisuutta, itseä isompaa yhteisöä. Poliittisessa osallisuudessa korostuvat päätöksenteko, vaikuttaminen, osallistuminen lähiympäristön suunnitteluun, muutosten näkeminen, vallan jakaminen ja vastuu. (Kiilakoski 2014, 41.) Osallisuus ymmärretään usein oppilaskuntatoiminnon kaltaisena edustuksellisenä, ryhmämuotoisena vaikuttamisena ja oppilaskuntatoiminnan ajatellaan ratkaisevan sekä osallisuuden sosiaaliset että poliittiset puolet. Sen ajatellaan siis vaikuttavan jopa kahteen eri ilmiökenttään. Nuorille teetettyjen tutkimusten mukaan koulun osallisuustoiminnassa on kuitenkin runsaasti kehittämisen tarvetta. (Kiilakoski 2012a, 29.)

Nuoret näkevät koulun enemminkin oppimisen paikkana, kuin tulevaisuuteen valmistavana yhteisönä, eikä se tarjoa nuorille juurikaan vaikuttamisen kokemuksia etenkin yhteisöllisellä tasolla (Väljärvi 2011, 27; Junttila-Vitikka ym. 2011, 187–189). Kansainvälisissä tutkimuksissa on havaittu suomalaisten nuorten jäävän jälkeen vaikuttamisen kokemuksissa, vaikka heillä siihen olisikin halua ja uskoa (Suutarinen & Törmäkangas 2012, 85). Kouluissa on usealla saralla tehtävää osallisuuden edistämiseksi. Kouluissa on kehitettävä vaikutusmahdollisuuksia, yhteisöön kuulumista sekä poliittista ja sosiaalista osallisuutta. (Kiilakoski 2012a, 29.)

Joka toinen vuosi tehtävät kouluterveyskyselyt kertovat samansuuntaisista havainnoista: oppilailla on melko vähäiset mahdollisuudet vaikuttaa koulussa. Vaikuttamisen mahdollisuuksia kuitenkin tarjoutuu enemmän vapaa-ajan toiminnoissa. Yläkouluikäisistä 8.- ja 9.-luokkalaisista nuorista esimerkiksi vähän yli puolet (57%) kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä, mutta jopa 73 prosenttia kokee kuuluvansa johonkin muuhun itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön. Lisäksi vaikuttamismahdollisuudet yläkouluikäisillä vaikuttavat olevan hyvin suppeat. Vain 12 prosenttia yläkouluikäisistä vastaajista kokee, että koulussa on hyvät vaikutusmahdollisuudet. (Kouluterveyskysely 2019a). Alakouluikäisistä 4.-ja 5.-luokkalaisista puolet (50%) kokee, että on päässyt osallistumaan koulun asioiden suunnitteluun. (Kouluterveyskysely 2019b.)

4.4 Teoreettisen ongelma-analyysin yhteenveto

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muotoutui teoreettisen ongelma-analyysin tuloksena. Sain kohdennettua kehittämistyötä ja luotua perustaa tutkimuksen valinnoille. Teoreettisen ongelma-analyysin aikana myös tutkimuksen ja yhteistyön mallin tavoitteet kirjastuivat.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet loivat tutkimukselle suuntaviivoja. Sporttitietin kouluyhteistyön eräänä tavoitteena on ollut kouluviihtyvyyden lisääminen liikunnan avulla ja nyt tarve sille nousi esiin myös teoriasta. Opetussuunnitelmasta löytyi myös muita tavoitteita mallille, kuten positiiviset liikuntakokemukset, joiden avulla innostetaan nuoria liikkumaan ja koulun liikuntatuntien lajivalikoiman monipuolistaminen. Vaikka liikuntatunnit ovatkin monipuolistuneet viime vuosien aikana, monipuolistamiselle on yhä edelleen paljon mahdollisuuksia. Lisäksi aiemmissa tutkimuksissa nousi esiin, kuinka liikunnanopettaja kokivat, että kaikki vastuu koulupäivien liikunnallistamisesta on heidän harteillaan (ks. esim. Lehmuskallio & Toskala 2018, 79). Kouluyhteistyön mallin tavoitteena on tarjota koulupäivän aikaiseen liikkeen lisäämiseen apuja liikunnan opettajille.

Sporttitietin ytimessä on nuorten osallisuus. Näin myös kouluyhteistyön malliin oli luonnollista hakea tavoitteita myös osallisuuden kokemukseen liittyen. Tulevan yhteistyön mallin erääksi tavoitteeksi muotoutui lasten ja nuorten osallisuuden mahdollistaminen liikuntatuntien sisällön suunnitteluun liittyen. Lapset ja nuoret ovat oman elämänpiirinsä asiantuntijoita (Kiilakoski 2012b), näin ollen siis myös koulun liikuntatuntien. Kouluvierailuiden tavoitteena on, että koulujen lajikirjoa voitaisiin rikastuttaa myös uusilla lajeilla ja uusilla tavoilla liikkua koulupäivän aikana. Mallin tavoitteena on lisätä osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia sekä osallistuville koululaisille että kouluvierailuja toteuttaville nuorille.

Työelämäntutustumisjaksoille Sporttitetti-malli haluaa tarjota uudenlaisia toimintatapoja TET-jaksojen toteutukseen. Urheiluseuraa ei vielä monikaan nuori osaa ajatella TET-paikkana tai jopa tulevaisuuden työnä. Liikunta-alan jatkuvasti ammattimaistuessa se tulee varmasti tarjoamaan tulevaisuudessa yhä useammalle tekijälle palkkatyön. Sporttitietin tavoitteena on esitellä nuorille liikunta-alan työmahdollisuuksia. Keskusteluja on

käyty siitä, tulisiko työelämää ja koulua tuoda lähemmäs toisiaan. Opettajien suunnalta toive on selkeä. Kouluihin tarvitaan lisää käytännön harjoittelua ja kokeilemista sekä työelämäyhteyksiä. (TAT 2014.) Kouluyhteistyön mallin tavoitteena on tarjota tukea ja rohkaista erityisesti pienempiä ja mahdollisesti vapaaehtoisvoimin toimivia seuroja lähtemään mukaan toteuttamaan TET-jaksoja nuorten kanssa. Tämän avulla olisi mahdollista tarjota yhä useammille nuorille työharjoittelukokemuksia.

5 KEHITTÄMISTUTKIMUS YHTEISTYÖMALLIN RAKENTAMISESSA

Tässä luvussa kuvaan konkreettisesti, kuinka toteutin kehittämistutkimuksen. Tutkimus käynnistyi itsenäisesti tehtävällä teoreettisella ongelma-analyysillä, jonka olen kuvannut luvussa neljä. Tässä luvussa keskityn vaiheisiin, jotka tapahtuivat teorian luomisen jälkeen. Näissä tutkimuksen vaiheissa tärkeässä roolissa ovat olleet kehittämisryhmän jäsenet sekä liikunta- ja koulupuolen asiantuntijat muun muassa Sporttitetti-seurat, -kumppanit ja liikunnanopettajat.

Tämän prosessin kuvaukseen ei ole olemassa mitään yleistä mallia, mutta Akselan ja Pernaan (2013, 190) ohjeistuksen mukaisesti päädyin etenemään kappaleessa kronologisessa järjestyksessä. Kappaleen aikana kuvaan yksityiskohtaisesti sen, kuinka tutkimus on edennyt ja kuinka yhteistyön malli Sporttitetti-seurojen ja koulujen välille on tutkimustyön tuloksena syntynyt. Kappaleen tarkoituksena on korostaa tutkimuksen tieteellistä luotettavuutta. Pyrin kuvaamaan tutkimuksenkulun niin tarkasti, että halutessaan lukija voi toistaa tutkimusasetelman. Pyrin kuvaamaan mahdollisimman tarkasti tapahtumat, jotka johtivat tutkimukseen sekä sen, mitä tutkimuksen aikana ja sen jälkeen tapahtui. Vaikka pyrin hyvin yksityiskohtaiseen kuvaukseen, täydellinen toistaminen ei kuitenkaan ole mahdollista, sillä testaaajajoukko ja kulttuuriset olosuhteet eivät koskaan ole täysin samoja ja niillä on vaikutus tutkimuksen tuloksiin. (Bell, Hoadley & Linn 2004, 78–79.)

5.1 Empiirinen ongelma-analyysi I: Käytännön tarve tutkimukselle

Empiirisen ongelma-analyysin eli tarveanalyysin avulla sain tutkimuksen kehittämisprojektin lähtötilanteen selville. Lisäksi sain selvyyden odotuksista ja tavoitteista kehittämiseksi. Näiden avulla pystyin selkiyttämään tutkimuksen kehittämissuunnitelman.

Tämän tarveanalyysin aineisto koostuu liikunnanopettajille tehdyn haastattelun vastauksista, Sporttitetti-ohjaajien ja sporttitettiläisten palautteista ja keskusteluista heidän kanssaan sekä keskusteluista kehittämisryhmän sisällä. Tarveanalyysissä kokosin yhteistyön kehittämiseen liittyvän aineiston tiiviimpään muotoon ja tämän pohjalta ryhdyin

kehittämään yhteistyön mallia. Yhteistyön mallin tavoitteet ja suunnitelma muodostuivat kahden ensimmäisen vaiheen eli teoreettisen ja empiirisen ongelma-analyysin avulla.

5.1.1 Lähtötilanne

Sporttitetti-hankkeen erääksi tavoitteeksi oli kirjattu koulujen ja urheiluseurojen välisen yhteistyön kehittäminen ja syventäminen esimerkiksi nuorten sporttitettiläisten ohjauksella liikuntatunneilla tai iltapäiväkerhon ohjauksilla. Hanketiimissä hankkeen edetessä olimme kuitenkin huomanneet, että yhteistyötä koulujen ja urheiluseurojen välillä tapahtui vähemmän, kuin mitä olimme odottaneet. Saimme olettamuksellemme vahvistuksen Sporttitetin palautteista, joissa vain muutama nuori ilmoitti ohjanneensa lajiesittelyä tai välituntiliikuntaa kouluympäristössä. Tästä syntyi alkuperäinen ajatus tutkimukselle ja yhteistyön kehittämiseksi hankkeen parissa. Palautetta Sporttitetti-jaksoihin liittyen on kerätty koko hankkeen ajan jo vuoden 2017 piloteista lähtien, joten tutkimusmateriaalia oli runsaasti sekä Sporttitetti-ohjaajilta että sporttitettiläisiltä. Näiden palautekyselyiden lisäksi koko hanketiimi on ollut aktiivisesti yhteydessä puhelimitse ja sähköpostitse seurojen Sporttitetti-vastaaviin. Heidän ajatuksiaan mallista ja hankkeen etenemisestä on siis kuultu useasti.

Sillä yhteistyön toinen osapuoli, urheiluseurat olivat jo aktiivisesti mukana hankkeen kehittämisessä, nousi tarve saada myös yhteistyön toinen osapuoli, eli koulut mukaan yhteiseen kehittämiseen. Kouluista oppilaanohjaajat ovat olleet alusta asti aktiivisesti mukana Sporttitetin kehittämistyössä. Tässä tutkimuksessa halusimme kuitenkin kehittää liikunnallista yhteistyötä, joten liikunnanopettajat oli saatava mukaan kehittämistyöhön.

5.1.2 Aineiston keruu

Tein tutkimusta varten liikunnanopettajille haastatteluita loka- ja joulukuun välillä vuonna 2019 (liite 1). Etsin haastateltavat omista ja työkavereideni tuttavapiireistä sekä Suomen kasvattajien ja opettajien Facebook-ryhmän kautta. Sain tällä tavoin haastateltavia liikunnanopettajia eri puolelta Suomea. Se oli sekä minun että koko kehittämisryhmän mielestä tärkeää, sillä myös Sporttitetti-hanke on valtakunnallinen. Kaikkien haastateltujen opettajien kaupungeissa oli Sporttitetti-toimintaa.

Valitsin haastateltavat henkilöt niin, että ilmiö koskettaa heitä. Kuten Tuomi ja Sarajärvi (2002, 88) toteavat, on tärkeää, että henkilöt, joilta tieto kerätään, tietäisivät tutkitavasta asiasta mahdollisimman paljon tai, että heillä olisi paljon kokemusta asiasta. Kaikki haastatteluun osallistuneet opettajat olivat hyvin yhteistyöhaluisia, mahdollisesti juuri siitä syystä, että kehittämiskohde liittyy ja vaikuttaa suoraan heihin itseensä. (vrt. Kananen 2012, 101.) Tutkimushenkilöt löytyivät eri puolilta Suomea ja eri kokoisista kaupungeista, mikä toi lisää arvoa siihen, ettei tutkimuksessa keskitytä ainoastaan esimerkiksi Suomen suurimpiin kaupunkeihin. Tästä syystä toteutin haastatteluja sekä kasvokkain että etäyhteyksin.

Tavaksi kerätä aineistoa valikoitui teemahaastattelu. Teemahaastattelulla hain liikunnanopettajien ymmärrystä aiheesta ja pyrin selvittämään heidän perimmäisiä ajatuksiaan koulujen ja urheiluseurojen väliseen yhteistyöhön liittyen. Teemahaastattelu on yleisin kvalitatiivisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmä ja se voidaan suorittaa joko yksilö tai ryhmähaastatteluna (Kananen 2012, 99–100). Tähän tutkimukseen valitsin liikunnanopettajien haastattelutavaksi yksilöhaastattelun. Päädyin tähän, sillä Kananen (2012, 100) mukaan yksilöhaastattelut tuottavat luotettavampaa tietoa kuin ryhmähaastattelut. Lisäksi kiireisten opettajien aikatauluja olisi ollut erityisen haastavaa sovittaa yhteen ja näin kahdenkeskiset haastattelut oli helpompi järjestää.

Teemahaastattelulle tyypillistä on se, että se kohdentuu tiettyihin teemoihin, joista haastattelun aikana keskustellaan. Tästä tulee nimikin: teemahaastattelu. Teemahaastattelussa korostetaan haastateltavien kokemuksia ja määritelmiä tilanteista (Hirsjärvi & Hurme 1982, 36.) Haastatteluiden aikana tutkimuskysymykseni ohjasivat keskustelun suuntaa ja haastattelut etenivät luontevasti eteenpäin. Sillä kyseessä on puolistrukturoitu menetelmä, minun ei tarvinnut pitää huolta strukturoidulle haastattelulle tyypillisistä tarkoista kysymysten muodoista eikä järjestyksestä. Tärkeintä oli pysyä haastattelun teemoissa. (vrt. Hirsjärvi & Hurme 1982, 36.)

Tein haastatteluja niin kauan, kun ne tuottivat tutkimusongelman kannalta uutta tietoa ja aineistossa tapahtui jonkinlaista kylläntymistä (vrt. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997,

182; Eskola & Suoranta 1998, 62–63). Lopulta sain haastateltavakseni viisi liikunnanopettajaa. Se ei määrällisesti ole kovin paljoa, mutta haastatteluista kertyi kaiken kaikkiaan puhtaaksi kirjoitettua litteroitua tekstiä 45 sivua, joka on loppujen lopuksi suurehko sivumäärä aineistoa. (vrt. Hirsjärvi ym. 1997, 181.) Eskolan ja Suorannan (1998, 64) mukaan tutkijan tulee tutkimuskohtaisesti päättää, milloin aineistoa on kerätty riittävästi, jotta se kattaa kyseisen tutkimusongelman. Koska periaatteessa mahdollinen aineistoni oli loppumaton, ja minulla oli jo ennestään rutkasti aineistoa kehittämistyöni tueksi, päätin rajata aineistoni tämän osuuden viiden liikunnanopettajan haastatteluun.

5.1.3 Tutkimusaineisto

Yhteistyön mallin kehittämistä varten tehtyjen liikunnanopettajien haastatteluiden lisäksi tutkimuksessa oli mahdollista käyttää aineistona myös Sporttitetti-hankkeen aikana kerättyjä palautteita ja muita muistiinpanoja. Lisäksi tutkimuksen aikana tehty liikunnanopettajien haastattelut sekä kehittämisryhmän palavereiden muistiinpanot ovat tärkeä osa aineistoa. Tämän ohella kehittämistyöhön liittyen on vaihdettu lukuisia sähköposti- ja Teams-viestejä sekä puheluita niin kehittämisryhmän kuin hankkeen kumppaneiden ja Sporttitetti-seurojen välillä. Aineisto on hyvin runsas ja monipuolinen. Esittelen aineistonkeruun ja analyysin kannalta merkitykselliset vaiheet ja tavoitteet seuraavalla sivulla olevassa taulukossa (taulukko 1).

Taulukko 1, Tutkimuksen kaikki tärkeimmät aineistonkeruu menetelmät, aineisto ja tavoitteet kronologisessa järjestyksessä.

Ajankohta	Aineistonkeruu menetelmä	Aineisto	Tavoite
Kevät 2019	1. Kehittämisryhmän aloituspalaveri	Muistiinpanot	Hahmotelmaa tutkimuksen aikataulusta ja tavoitteista
Elokuu 2019	Hanketiimin suunnittelupäivät	Muistiinpanot ja valokuvat suunnitelmista	Tutkimuksen aikataulu, päätös liikunnanopettajien haastatteluista
Syyskuu 2019	Urheiluseuran haastattelu kouluyhteistyöstä	Muistiinpanot ja äänite	Ajatuksia kokeneelta ja yhteistyötä edistävältä seuralta
Lokakuu 2019 – Joulukuu 2019	Liikunnanopettajien haastattelut	Muistiinpanot ja äänitteet	Opettajien ajatuksia ja toiveita yhteistyön kehittämisestä
Marraskuu 2019	Urheiluseuran haastattelu kouluyhteistyöstä	Muistiinpanot ja äänite	Ajatuksia yhteistyötä aloittelevalta seuralta
Joulukuu 2019	2. Kehittämisryhmän palaveri	Muistiinpanot	Ensimmäisten, alustavien tulosten esittely, tavoitteiden tarkennus
Tammikuu 2020	Hanketiimin suunnittelupalaveri	Muistiinpanot	Alustavan mallin esittely ja ideointi
Helmikuu 2020	3. Kehittämisryhmän palaveri	Muistiinpanot	Alustavan yhteistyömallin viimeistely valmiiksi kommentikierrokselle
Helmikuu 2020	Alustavan yhteistyömallin lähetys Sporttitetti-seuroille ja hankekumppaneille	Sähköpostiviestit ja yksi puhelu	Kommentit ja kehittämis ehdotukset yhteistyön malliin
Maaliskuu 2020	Hanketiimin palaveri	Muistiinpanot	Yhteistyön mallin korjausehdotusten läpikäynti ja valinta
Maaliskuu 2020	4. Kehittämisryhmän palaveri	Muistiinpanot	Lopullisen yhteistyön mallin sisällön esittely, nimen valinta ja ideointi ulkomuodosta
Maaliskuu 2020	Keskustelu graafikon kanssa	Piirroksia	Päätös, miten yhteistyön askelmerkit –malli taitetaan
Huhtikuu 2020	5. Kehittämisryhmän palaveri	Arviointi	Ajatuksia ja arviointia siitä kuinka projekti on onnistunut

5.1.4 Liikunnanopettajien ajatuksia yhteistyön kehittämisestä

Sporttitetti-hankkeen kehittämisessä on koko hankkeen ajan tehty tiivistä yhteistyötä urheiluseurojen, lajiliittojen, nuorten ja opinto-ohjaajien kanssa. Koulujen ja urheiluseurojen välistä yhteistyötä kehittäessä, koimme hanketiimissä tärkeäksi saada mukaan myös liikunnanopettajat, joita yhteistyö koulun puolella erityisesti koskettaa. Koulujen ja urheiluseurojen välistä yhteistyötä halutaan kehittää aiempaa monipuolisemmaksi nuorten ohjaamalla kouluvierailuilla ja tässä molempien osapuolten kuuleminen ja ajatusten yhdistäminen on tärkeää.

Haastatteluissa kysyin kokemuksista yhteistyöhön liittyen, millaisia ajatuksia, toiveita ja odotuksia opettajilla on yhteistyön suhteen ja mitä merkitystä yhteistyöllä on heidän mielestään lapsille ja nuorille. Kaikki haastatellut opettajat suhtautuivat yhteistyön erittäin ilahtuneesti ja he alkoivat jo odottaa, että milloin heidän alueellaan seurat tähän mahdollisuuteen tarttuisivat. Liikunnanopettajilla ei ole kaikista lajeista omaa erityisosaamista, joten opettajat näkivät, kuinka Sporttitetin kouluvierailuilla on mahdollisuus rikastuttaa koulujen lajitarjontaa.

Opettajille on tärkeää, että nuoret voivat kokea koululiikunnan parissa onnistumisia ja, että mahdollisimman moni nuori voisi lajikokeiluiden kautta löytää itselleen mieluisan tavan liikkua. Se on haasteellista, mutta kouluvierailuissa nähtiin potentiaalia tämän haasteen edessä. Vertaisten tai muutamaa vuotta vanhempien nuorten ohjaamat lajitutustumiset olisivat opettajien sanojen mukaan loistava lisä koululiikuntaan. Alakouluikäisille suunnatut nuorten kouluvierailut nähtiin erityisen innostavina.

Erilaiset aikataulut nähtiin haasteena urheiluseurojen ja koulujen välillä. Molempien arki on hektistä ja lisäksi ne elävät hyvin erilaisessa aikataulussa. Koulut ovat aamu- ja päiväpainotteisia, kun taas seuratoiminta iltapäivä- ja iltapainotteista toimintaa. Opettajat näkivät haasteita aikataulujen ja yhteisen ajan löytämisen kanssa. Toisaalta kouluyhteistyön mallissa ajatuksena juuri on, että seuratoiminta tulee nuorten avulla osaksi koulupäivää ja koulun aikaista toimintaa.

5.1.5 Kehittämisisidean ja tavoitteiden tarkennus

Joulukuussa 2019 esittelin kehittämisryhmälle ensimmäisiä alustavia tuloksia haastatteluiden jälkeen. Samassa kehittämisryhmän palaverissa kävimme vielä tavoitteita läpi ja tarkensimme niitä. Kehittämisryhmä ja Sporttitetti-seurat toivoivat mallilta selkeyttä ja helppokäyttöisyyttä. Urheiluseuroissa arki on hyvin hektistä, eikä ylimääräistä aikaa perehtymiseen useinkaan ole. Toiveissa nousi esiin, että mallin voisi suunnitella niin, että se olisi mahdollista liittää osaksi jo olemassa olevia materiaaleja, jottei materiaalien lukumäärä sinällään lisääntyisi.

Kehittämiskohteena olevan Sporttitetti-hankkeen ydinajatuksena on nuorten osallisuus. Sekä kehittämisryhmän jäsenet että Sporttitetti-vastaavat korostivat sitä, kuinka nuoren osallisuus on tärkeää huomioida myös koulujen ja urheiluseurojen välisessä yhteistyössä. Yhteistyötä koulujen ja urheiluseurojen välillä on aiemminkin kehitetty erilaisilla hankkeilla. Sporttitetin kouluyhteistyön ero muihin koulujen ja urheiluseurojen välisiin yhteistyöhankkeisiin eroaa juuri nuorten roolilla. Tässä mallissa nuori on yhteistyön edistämisen keskiössä, ja nuorten ohjaamat kouluvierailut ovat tämän yhteistyön mallin ydin. Aikuinen ohjaaja voi ehdottomasti olla mukana kouluvierailuilla, mutta ajatuksena on, että kouluvierailu toteutuu vertaiselta vertaiselle periaatteella. Nuorten osallisuuden tulee näkyä ja nuorten roolia korostaa yhteistyössä.

Sporttitetti-malli on joustava ja jokainen seura saa poimia mallista parhaat palat itselleen, kuitenkin niin, että Sporttitetin peruseriaatteet, turvallinen ja yhdenvertainen kohtaaminen sekä osallisuuden mahdollistava ohjaaminen, toteutuvat. Jokainen nuori ei välttämättä vielä halua itsenäisesti ohjata tai ohjata alkuunkaan, joten tästäkään kehittämistutoksesta ei haluta tehdä pakollista palikkaa, vaan mallin tarkoituksena on tarjota jotain kättä pidempää, kun tukea tarvitaan. Mallin tavoitteena on rohkaista seuroja yhteistyön suuntaan, kun keskusteluyhteys on jo valmiiksi avattu.

Yhteistyön mallin kehittämisen tavoitteena on, että mallista tulee pysyvä toimintamalli Sporttitetti-jaksoille. Tavoitteena on, että mallin avulla Sporttitetti voisi levitä entistä laajemmin, myös seuroihin, joissa ei välttämättä ole resursseja toteuttaa TET-jaksoja yksin. Mallin avulla toivotaan, että myös vapaaehtoisvoimin toimivat seurakäytännöt lähtevät entistä

rohkeammin mukaan toteuttamaan Sporttitettejä. Sporttitetissä on jo piloteista alkaen ollut mukana vapaaehtoisvoimin toimiva seuroja, mutta niiden määrä ei ole kasvanut samaa vauhtia kuin isompien seurojen. Yhteistyön mallissa nähtiin paljon potentiaalia innostaa myös vapaaehtoisvoimin toimivia seuroja mukaan Sporttitettiin. Jos seuralla ei ole päivisin työntekijöitä, nuorella olisi mahdollisuus yhteistyön hengessä tehdä TET-jaksoa sekä koululla että urheiluseurassa. Tällöin nuori voisi suorittaa päivällä kouluvierailuja ja iltaisin, jolloin seuralla on toimintaa, olla mukana seuran omassa toiminnassa.

5.2 Kehittämisvaihe I: Alustava kehittämistuotos

Tässä ensimmäisessä kehittämisvaiheessa loin alustavan kehittämistuotoksen teoreettisen ja empiirisen ongelma-analyysin pohjalta (vrt. Pernaa 2013, 186). Tutkimukseni ensimmäisessä kehittämisvaiheessa loin alustavan mallin yhteistyölle, jota tulevaisuudessa myöhemmissä vaiheissa olen muokannut entistä paremmaksi. Tämä ensimmäisessä kehittämisvaiheessa luotu alustava yhteistyön malli rakentui viidestä eri kategoriasta, joita olivat: 1) miksi yhteistyöhön koulujen kanssa, 2) yhteydenotto kouluun, 3) ideoita kouluvierailun sisältöön, 4) opettajien toiveita Sporttitetin kouluvierailuille ja 5) vinkkilista ohjajalle.

5.2.1 Aineiston analyysi

Aineiston analysoimiseksi, minun täytyi valita aineistolle analyysitapa. Valinnan mahdollisuuksia oli useita, sillä kvalitatiivisia aineistonanalyysitapoja on olemassa lukuisia ja niitä kehitellään jatkuvasti (Eskola & Suoranta 1998, 161). Päädyin valitsemaan analyysitavakseni aineistolähtöisen sisällönanalyysin. Tuntui luonnolliselta edetä aineiston ehdoilla. Käytännössä aineiston analyysi tapahtui vaiheittain ja noudatin perinteistä aineistolähtöistä analyysitapaa. Koska olin toteuttanut haastattelun teemahaastatteluna, minusta tuntui luontevalta edetä myös analyysissä teemoittelun kautta.

Litteroin haastattelut mahdollisimman pian haastattelun jälkeen, jolloin itse haastattelutilanne oli minulla vielä tuoreessa muistissa. Tällöin sain myös kirjoitettua ylös muita havaintoja, ajatuksia ja jopa alustavia tulkintojani. Olin myös haastatteluiden aikana kirjannut itselleni muistiinpanoja. Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen (2010, 13) ovat

kehottaneet tutkijaa pitämään päiväkirjaa jo haastatteluja tehdessään. Näiden muistiinpanojen tekeminen auttoi minua aineiston analyysivaiheessa.

Litteroitua materiaalia oli kaikkien haastatteluiden päätteeksi kaikkiaan 45 sivua. Tässä vaiheessa ryhdyin järjestelemään litteroitua aineistoani teemoittain. Teemojen muodostamisessa käytin apunani koodausta. Koodasin aineistoani käyttäen eri värejä ja yhdistelin saman teeman alle kuuluvia asioita samalla värillä. Koodausyksikkönäni olivat lauseet, joita poimin tekstistä eri värein ja lopulta keräsin niitä taulukkoon. Hyödynsin koodauksessa tietotekniikkaa, sillä näin pystyin pilkkomaan vastauksia ja kopioimaan lauseen myös useampaan ryhmään, mikäli jokin asia liittyi useampaan teemaan. Kuten koodauksessa yleensäkin, merkitsin aineistoon tutkimustehtävän ja -kysymysten kannalta olennaisia asioita ja pyrin näin selkeyttämään aineiston sisältöä. Tarkoitukseni oli saada aineistosta mahdollisimman monipuolinen käsitys.

Tämän vaiheen jälkeen, pystyin jatkamaan varsinaiseen analyysiin, tiivistämiseen ja tulointaan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2016.) Aineiston avulla ymmärsin jälleen paremmin kokonais kuvaa yhteistyön ympärillä ja siihen liittyviä haasteita. Aiemmin ymmärrykseni oli keskittynyt urheiluseuratoiminnan puoleen, mutta aineiston avulla sain ymmärrystä myös liikunnanopettajien näkökulmasta. Kuten Eskola ja Suorantakin (1998, 62) ovat todenneet, aineiston tehtävä on tavalla tai toisella toimia tutkijan apuna, rakennettaessa ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä.

Teemoittelu on suositeltava aineiston analysointitapa, kun kyseessä on käytännöllisen ongelman ratkaisu. Tällöin vastauksista saa hyvin poimittua käytännöllisen tutkimusongelman kannalta olennaista tietoa. (Eskola & Suoranta 1998, 177.) Käytännönläheisessä kehittämistutkimuksessa näin paljon etuja tämän analyysitavan valinnassa. Poimittuani aineistosta sen sisältämät keskeisimmät aiheet jatkoin aineiston työstämistä etsimällä ja erottelemalla tutkimusongelman kannalta olennaisia aiheita. Eskola ja Suoranta (1998, 176) ovat todenneet, että kvalitatiivisen aineiston analysointi jää harmittavan usein tematisoinnin nimissä tapahtuneeksi sitaattikokoelmaksi. Pyrin kuitenkin heidän ohjeidensa mukaan onnistumaan tutkimukseni teossa ja pyrin saamaan tutkimuksessani

esille empirian ja teorian vuorovaikutusta, joka tutkimustekstissä tarkoittaa niiden lomittumista (Eskola & Suoranta 1998, 176).

Pidin huolen, että teemoittelussa kävin systemaattisesti läpi koko aineiston, ja pyrin tällä tavoin pitämään huolen siitä, etten vain poimisi parhaita paloja ja omiin analyttisiin päätelmiini sopivia osia. Tällöin minulta olisi voinut jäädä havaitsematta, jotakin tutkimuksen kannalta oleellista. (vrt. Ruusuvuori ym. 2010, 21–22.)

5.2.2 Kategorioiden syntyminen ja alustava yhteistyön malli

Litteroiduista liikunnanopettajien haastatteluista löysin koodaamalla yhtäläisyyksiä ja ryhdyin koostamaan näistä ryhmiä. Alustavassa yhteistyön mallissa (liite 2) oli viisi eri kategoriaa, joiden alle ryhmittelin haastatteluista saadun aineiston. 1) miksi yhteistyöhön koulujen kanssa, 2) yhteydenotto kouluun, 3) ideoita kouluvierailun sisältöön, 4) opettajien toiveita Sporttitetin kouluvierailulle ja 5) vinkkilista.

Tässä koosteiden tekemisen vaiheessa kiinnitin erityistä huomioita havaintoihin, jotka muodostivat poikkeuksen aineistossa. Näitä ei tule piilottaa, vaan poikkeus voi toimia validiteettia vahvistavana apuvälineenä. (Ruusuvuori ym. 2010, 24). Muodostin kategorioita ja koostin haastatteluiden pohjalta kokonaisuudet. Hyvin alustavan mallin esittelin hanketiimille tammikuussa 2020, jonka jälkeen parantelin mallia ja helmikuussa 2020 esittelin sen kehittämisryhmälle. Siinä vaiheessa alustava yhteistyön malli oli enää viimeistelyä ja oikolukua varten valmis Sporttitetti-seurojen kommenttikierrokselle.

Kehittämisryhmän kokouksessa tarkastelimme yhteistyön mallia erityisesti tavoitteiden täyttymisen näkökulmasta. Ongelmana kehittämisryhmässä nähtiin mallin pituus, sillä siinä oli melko paljon tekstiä, mikä nähtiin hankalana kohderyhmää ajatellen. Olin kuitenkin poiminut siihen monipuolisesti eri näkökulmia ja se lähetettiin Sporttitetti-hankkeen kumppaneille ja Sporttitetti-seuroille kommentoitavaksi, jotta he voivat antaa vielä kommenttinsa ja toiveensa malliin liittyen. Näin mallin muokkaus ei tapahdu niin, että jotain heidän mielestään oleellista poistuisi mallista.

Alustavalla yhteistyön mallilla ei ollut vielä virallista nimeä, vaan se oli nimetty vain ”Sporttitetin kouluvierailut”. Mallilla ei myöskään tässä vaiheessa ollut Sporttitetti-hankkeen mukaista graafista ilmettä ja se lähti kommentoitavaksi vain tekstitiedostona.

5.3 Empiirinen ongelma-analyysi II: Mallin testaus käytännössä

Ensimmäisen kehittämisvaiheen jälkeen tehdään toinen empiirinen ongelma-analyysi, jossa alustavaa kehitettyä tuotosta testataan käytännössä, mahdollisimman autenttisella kohderyhmällä (Pernaa 2013, 186). Tässä tutkimuksessa, ei aikaresurssien vuoksi voitu toteuttaa käytännön testaamista täysin autenttisesti nuorten kanssa. Tämä empiirinen ongelma-analyysi toteutettiin lähettämällä Sporttitetti-seuroille ja hankkeen kumppaneille sähköpostitse alustava yhteistyön malli. Yhteistyön mallin muutosehdotuksia ja palautetta sain sähköpostin muodossa ja erään seuran edustajan kanssa keskustelimme asiasta puhelimesta.

Kehittämisryhmän kanssa pidimme palaverin maaliskuussa 2020. Olin saanut kerättyä palautteet seuroilta ja hankkeen kumppaneilta. Palaverin alkuun esittelin vielä alustavan yhteistyön mallin, vaikka kaikki olivatkin sen nähneet jo aiemmin, oli mielestäni viisasta esitellä se vielä ensin kokonaisuudessaan, ennen kuin syventyisimme muutosehdotuksiin. Palaverissa keskustelua käytiin mallin pituudesta. Tiesin myös itse, sen olevan paljon pidempi, kuin mitä tavoitteena oli. Sama nousi esiin myös Sporttitetti-seuroilta tullessa palautteessa. Palaverissa päätimme, että mallia tulee vielä reilusti tiivistää ja se olisi tämän seuraavan kehittämisvaiheen päätavoite.

Kategorisointi sai positiivista palautetta ja jaottelu tuntui menneen oikein. Seurat saivat siitä haluamansa tiedon ja ideoita yhteistyön kehittämiseen. ”Vinkkejä” -kategoriaan liit-
tyen tuli kuitenkin toive, että se jaoteltaisiin kahteen eri osioon, vinkit nuorelle ja vinkit TET-ohjaajalle. Kategorisointi oli suhteellisen hyvin onnistunut, sen sijaan kategorioiden otsikointi ei palautteiden mukaan tuntunut yhtenäiseltä ja vaati vielä pohdintaa. Sekä väliotsikointia että mallin nimen pohdintaa täytyi vielä seuraavassa vaiheessa jatkaa.

Tekstin luettavuuden helpottamiseksi esiin nousi ajatus siitä, että osa sanoista tai lauseista tulisi lihavoida, jotta tärkeimmät sanat osuisivat sieltä paremmin lukijan silmään ja lukija muistaisi paremmin tärkeitä avainsanoja. Tähän muutosehdotukseen oli hyvä tarttua yhtä aikaa tiivistämisen kanssa.

Lisäksi kehittämisryhmän tapaamisen aikana keskustelimme siitä, kuinka mallin tavoitteena oli innostaa ja rohkaista seuroja mukaan yhteistyöhön koulujen kanssa. Nyt malli ei kuitenkaan tuntunut kovin innostavalta lukijan kannalta. Tapaamisen aikana syntyi ajatus, että liikunnanopettajien kannustavia kommentteja voisi lisätä mallin yhteyteen. Sporttitetin oppaassa on muutenkin hyödynnetty kommentteja esimerkiksi seuroilta, joten se tekisi mallista myös tyyllisesti yhtenäisemmän muun materiaalin kanssa. Kommenttien tarkoitus on tuoda konkretiaa ja käytännönläheisyyttä malliin, aitojen liikunnanopettajien kertomusten kautta.

5.4 Kehittämisvaihe II: Viimeistely

Toisen empiirisen ongelma-analyysin jälkeen siirryin toiseen kehittämisvaiheeseen. Tämän vaiheen tavoitteena on saada kehittämistuotoksesta entistä toimivampi (Pernaa 2013, 186). Toinen kehittämisvaihe sisälsi toisessa empiirisessä ongelma-analyysissä esiin nousseiden parannusehdotusten muutokset, joiden jälkeen tämä malli oli valmis. Sisällöltään valmis malli meni vielä graafikolle taitettavaksi, jotta malli sopii tyyliältään osaksi Sporttitetin ohjaajan opasta.

Luvun lopussa kerron vielä tämän kehittämisprojektin arvioinnista. Jatkuva arviointi on ollut tärkeä osa tutkimusta, jotta kehittämistyö on edennyt ja suunta ollut tavoitteiden mukainen.

5.4.1 Yhteistyön mallin muokkaaminen

Maaliskuun 2019 kehittämisryhmän palaverin jälkeen, tein muutoksia yhteistyön kehittämisen malliin. Tiivistin tekstejä toiveiden mukaisesti, pyrkien kuitenkin jättämään sinne kaiken oleellisen tiedon. Tärkeimpien sanojen lihavointi auttoi mielestäni tiivistämisen yhteydessä. Näin sain kuitenkin korostettua tärkeitä asioita, vaikka tekstiä karsinkin.

Tässä vaiheessa tartuin myös väliotsikointiin ja mallin nimen kehittelyyn. Ideoin erilaisia vaihtoehtoja ja kysyin ajatuksia vaihtoehtoista kehittämisryhmän jäseniltä. Lopulta saimme nimettyä mallin sekä väliotsikot kaikkia tyydyttävällä tavalla.

Minulla oli liikunnanopettajien haastatteluista litteroitua aineistoa, josta sain poimittua positiivisia kommentteja ja ajatuksia yhteistyöhön liittyen. Toivon näiden tuovan lisää konkretiaa yhteistyön malliin. Poimin useampia suoria lainauksia ja pyysin kehittämisryhmältä ajatuksia myös näihin liittyen. Kun lainaukset oli valittu, siistin vielä liikunnanopettajien kommentit täytesanoista ja kirjoitin ne kirjakielelle. Näin ne sopivat yhtenäisemmin Sporttitietin ohjaajan oppaan muuhun tyyliin.

Kun yhteistyön malli oli viimeistelty kommenttien ja palautteen perusteella. Oli aika laittaa materiaali graafikolle taitettavaksi, joka teki viimeisen silauksen yhteistyön mallille. Ideoin yhdessä graafikon kanssa mallin ilmettä ja kerroin ajatuksistani ja toiveistani. Viime kädessä annoin kuitenkin graafikolle viimeisen päätösvallan, sillä hän on alan asiantuntija ja ymmärtää graafisia päätöksiä kokonaisuuden kannalta ja näin yhteistyön malli sopii yhteen myös muun hankemateriaalin kanssa.

5.4.2 Kehittämisprojektin arviointi

Kehittämisryhmä piti lopputuotosta varsin onnistuneena. Olin kaikkiin heihin tiivistä yhteydessä koko projektin ajan ja pidin huolta, että kaikkien oli mahdollista olla tietoisia tilanteiden kulusta ja tapahtumista. Uskon että yhteistyön toimivuuteen vaikutti se, että pystyimme vaihtamaan ajatuksia matalalla kynnyksellä.

Yhteistyön mallille asetetut tavoitteet toteutuivat siinä määrin, kun voimme tällä hetkellä asiasta varmistua. Maailmalla vallitsevan koronapandemian vuoksi. Mallin toimivuutta nuorten kanssa käytännössä ei ole päästy testaamaan, eikä näin ollen kaikesta voida olla täysin varmoja. Toivottavasti syksyllä 2020 mallia päästään kokeilemaan käytännössä ja sen jälkeen voidaan sanoa, ovatko esimerkiksi tavoitteet koululiikunnan monipuolisuudesta ja nuorten mahdollisuudesta osallistua liikuntatuntien ja välituntien suunnitteluun parantuneet, tai onko yhä useampi seura lähtenyt mukaan Sporttitettiin ja tietävätkö alueen nuoret paremmin alueensa harrastusmahdollisuuksista.

Kehittämisyhmällä oli paljon odotuksia yhteistyön mallille ja erityisen innolla toivottiin sitä, että yhteistyö koulujen ja urheiluseurojen välillä saisi uutta tuulta allensa mallin myötä. Malli tarjoaa uudenlaisen avauksen koulujen ja urheiluseurojen väliseen yhteistyöhön, jossa nuori on hyvin keskeisessä roolissa. On mielenkiintoista nähdä, millaisia vaikutuksia tällä tulee tulevaisuudessa olemaan. Lisäksi mallin toivotaan rohkaisevan erityisesti vapaaehtoisvoimin toimivia seuroja lähtemään mukaan Sporttitettiin hyödyntäen rohkeasti yhteistyötä.

Kehittämiprojekti eteni toisinaan hitaammin, kuin mitä oli aiottu ja valmis malli yhteistyöhön oli myöhemmin valmis, kuin mitä alun perin oli tarkoitus. Tämä johtui suurilta osin siitä, että työkuorma on ollut muutenkin suuri, eikä tämän tutkimuksen teolle ole ollut täysipäiväisesti aikaa. Lisäksi aikataulujen yhteensovittamisessa oli toisinaan haasteita, sillä sekä liikunta- että koulupuolen arki tuntuu olevan hyvin hektistä. Lopputuloksen kannalta tutkimuksen venymisellä ei kuitenkaan ollut väliä. Tärkeintä oli, että tavoitteiden mukainen malli valmistui.

Itse tutkijana olen myös tyytyväinen lopputulokseen. Valmis malli näyttää luonteelta osalta Sporttitettä ja lopputuloksessa kuuluu useiden asiantuntijoiden ääni. Yhdessä kehittäminen oli antoisaa. Lisäksi kehittämistyö on kehittänyt ajattelua ja tuonut uusia näkökulmia elämään useilta alansa asiantuntijoilta. Mallin käyttöönotossa on matala kynnyks ja se edustaa nopeaa ja ketterää toimintaa, johon myös koko Sporttitetti-hanke pyrkii.

6 KOULUVIERAILUT OSAKSI SPORTTITETTIÄ – ASKELMERKIT YHTEISTYÖHÖN

Tässä luvussa esittelen tutkimuksen kehittämistuotoksena syntyneen yhteistyön mallin: ”Kouluvierailut osaksi Sporttitettiä- Askelmerkit yhteistyöhön” (liite 3). Askelmerkit yhteistyöhön osion tavoitteet ja sisältö tukevat myös valtakunnallisen perusopetuksen ope-
tussuunnitelman perusteita (2014). Askelmerkit yhteistyöhön -mallin kehittäminen on toteutettu valtakunnallisesti ja se on koottu eri alojen asiantuntijoiden ajatuksista yhteen. Eniten mallissa kuuluu liikunnanopettajien ääni, mutta mallia luodessa on myös kuultu Sporttitetti-seurojen ohjaajia sekä hankkeen kumppaneita, kehittämisryhmää unohtamatta. Yhteistyön askelmerkkien kehittämisen taustalla oli vähäinen yhteistyö koulujen ja urheiluseurojen välillä, vaikka se oli asetettu Sporttitetti-hankkeen erääksi tavoitteeksi. Mallia luodessani pyrin tuomaan esiin uusia käytäntöjä koulujen ja urheiluseurojen väliseen yhteistyöhön.

6.1 Yhteistyön tavoitteet

Sporttitetti-hankkeen kolmannen vuoden tärkeimmäksi kehittämistavoitteeksi asetettiin yhteistyön käytäntöjen luominen koulujen ja urheiluseurojen välille, sillä se on ollut hankkeen eräs tavoitteista koko hankkeen ajan, mutta jäänyt silti odotettua vähäisemmäksi. Mallin tavoitteena on innostaa seuroja lähtemään yhteistyöhön koulujen kanssa ja luoda sujuvat ja molempia osapuolia tyydyttävät käytännöt. Mallin tavoitteena on madaltaa kynnystä, poistaa esteitä ja avata seurojen mieltä askarruttavia kysymyksiä koulumaa-
ilman liittyen. Tätä kautta myös pienemmille ja mahdollisesti vapaaehtoisvoimin toimiville seuroille tarjoutuu paremmat mahdollisuudet tarjota nuorille mielekkäitä ja monipuolisia TET-jaksoja yhteistyössä koulujen kanssa.

Mallin tavoitteena on tuoda uudenlainen ja ketterä avaus koulujen ja urheiluseurojen väliseen yhteistyöhön. Yhteistyötä on jo entuudestaan kehitetty erilaisten hankkeiden avulla, mutta hyvin aikuisvetoisesti ja melko monimutkaisin menetelmin. Sporttitetin kouluvierailut pyrkivät olemaan poikkeus ja edustavat nopeaa ja ketterää toimintamallia,

jossa nuori on kouluvierailuiden keskiössä. Tässä mallissa yhteistyötä lähdetään edistämään nuorten sporttitettiläisten ohjaamalla kouluvierailuilla.

Yhteistyön avulla pyritään koulussa siihen, että entistä useampi nuori pääsisi kiinni säännölliseen urheiluun ja löytäisi yhteistyön kautta itselleen mieluisaa vapaa-ajan liikkuamista. Tavoitetta tukee myös perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014, 149; 274; 434), jonka tavoitteena on kannustaa lapsia ja nuoria fyysiseen aktiivisuuteen ja kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja.

Tavoitteena on lisäksi monipuolistaa koulun liikuntatunteja, välituntiliikuntaa ja muuta liikkumista. Yhteistyön mallin avulla kouluun voidaan saada uudenlaisia, ei niin perinteisiä, koululiikunnan lajeja, esimerkiksi cheerleadingia, skeittausta ja kamppailulajeja. Tavoitteena on, että nuoret saisivat onnistumisen kokemuksia ja pääsisivät kokeilemaan monipuolisesti erilaisia liikuntamuotoja ja saisivat lisää tietoa alueensa lajitarjonnasta. Tavoitteena on, ettei aiemmissa tutkimuksissa esiin noussut tietämättömyys olisi enää tervaisuudessa esteenä liikkumattomuudelle.

6.2 Kouluyhteistyön malli

”Kouluvierailut osaksi Sporttitettiä – Askelmerkit yhteistyöhön” -malli antaa esimerkkejä erilaisista yhteistyön muodoista ja avaa liikunnanopettajien ajatuksia ja toiveita yhteistyöhön liittyen, jotta yhteistyöhön tarttuminen tuntuisi sitä käynnistelevän seuran kannalta mukavammalta. Esimerkkien ja neuvojen toivotaan antavan ideoita erilaisista toteutuksen muodoista, joita voi lähteä ensin kokeilemaan ja kun yhteistyöstä on tullut tutumpaa, voi ryhtyä itse kehittämään uudenlaisia muotoja yhteistyölle.

Yhteistyön askelmerkit koottiin Sporttitetin ohjaajan oppaaseen, joka on suunniteltu TET-jaksojen sujuvaa ja mahdollisimman vaivatonta toteutusta varten. Oppaan täydentäminen koettiin tarpeelliseksi, jotta Sporttitetti-ohjaajilla on myös yhteistyön toteutusta varten tukea ja ideoita löydettävissä. Kokosin mallin liikunnanopettajien haastatteluista ja muodostin niistä kokonaisuuden kehittämisryhmän ja muiden asiantuntijoiden toiveiden mukaisesti. ”Askelmerkit yhteistyöhön” muodostui lopulta viiden osion ympärille,

joita ovat 1) yhteydenotto kouluun, 2) kouluvierailulle, 3) opettajien erityistoiveita, 4) vinkit nuorelle sekä 5) vinkit TET-ohjaajalle.

6.2.1 Yhteydenotto kouluun

Yhteistyön mallista haluttiin luoda ennen kaikkea innostava ja rohkaiseva. Molemmat osapuolet, sekä urheiluseurat että opettajat, tunnistavat yhteistyön hyödyt, mutta eivät syystä tai toisesta ole tätä lähteneet viemään eteenpäin. Mallin alkuun koottiin osio ”Miksi yhteistyöhön koulujen kanssa?”, jonka tavoitteena on herätellä seuroja näkemään koulu yhteistyökumppanina ja myös toisinpäin. Niemen (2016, 139) väitöstutkimuksessa ilmeni, kuinka oppilaiden mielestä on olemassa selkeä kehittämistarve koulu-työelämäyhteistyölle. Tämä malli pyrkii edistämään yhteistyön käynnistymistä. Vuonna 2016 voimaan tullessa perusopetuksen opetussuunnitelmassa (2014, 101; 157; 284) työelämätaidot on nostettu kaikkien opettajien ohjaustyötä linjaaviksi laaja-alaisiksi osaamistavoitteiksi (Niemi 2016, 139). Tämä voi myös osaltaan rohkaista liikunnanopettajia työelämäyhteistyöhön urheiluseurojen kanssa. Liikunta-ala on ammattimaistumassa ja tulevaisuudessa se voi tarjota yhä useammalle palkkatyön (Koski & Mäenpää 2018, 103).

Liikunnanopettajille tehdyissä haastatteluissa nousi esiin, että he suhtautuivat yhteistyöhön innolla ja kertoivat, kuinka olisivat heti valmiita lähtemään mukaan yhteistyöhön.

”Odotan innolla! Se ois aivan ihanaa ku seurat ottais yhteyttä.” – Liikunnanopettaja, Espoo

”Aina onnistuu ku jostaa muualt tulee vetäjä.” – Liikunnaopettaja, Kotka

”Olis mukavaa tehdä enemmänkin yhteistyötä” -Liikunnanopettaja, Helsinki

Yhteistyö koulujen ja urheiluseurojen välillä tarjoaa mielettömästi mahdollisuuksia molemmille osapuolille. Erityisen hedelmällistä yhteistyö voi olla pienemmille seuroille, joissa vapaaehtoiset pyörittävät toimintaa. Yhteistyön malli voi tarjota näille seuroille mahdollisuuden ottaa sporttitettiläisiä mukaan toimintaan. Näin nuori voi päivällä

ohjata muutaman tunnin liikuntaa koululla ja iltapäivällä nuori voi jatkaa ohjaamista seuraran omissa harjoituksissa.

Jokainen haastateltu opettaja korosti sitä, että on hyvä olla ajoissa liikkeellä yhteistyön kuvioita pohdittaessa. Liikunnanopettajat toivoivat, että kiinnostuksesta yhteistyöhön keskusteltaisiin jo heti lukuvuoden alussa, vaikka titteläisiä ei vielä siinä kohdin seuralla olisikaan. Näin molemmat ovat tietoisia ja osaavat varautua lyhyemmälläkin varoitusaajalla yhteistyöhön. Sporttitetti-jakson erikoisuus, suunnittelutapaaminen, on kehitetty sitä varten, että yhteistyöstä on mahdollista sopia ja suunnitella vielä etukäteen ennen TET-jakson alkua. Kun suunnittelutapaaminen pidetään ajallaan, eli noin pari viikkoa ennen varsinaista TET-jaksoa, ehditään yhteistyötä ja sen tapoja vielä viimeistellä nuoren toiveiden mukaisesti. Liikunnanopettajien mielestä seurojen on kuitenkin hyvä informoida kouluja heti lukuvuoden alussa siitä, että he olisivat kiinnostuneita yhteistyöstä.

”Kyl se aika hyvin siinä lukukauden alussa vois olla alustavasti tiedossa, eli silloin ku me tehhä liikuntasunnitelmaa.” – Liikunnanopettaja, Kokkola

”No heti alkusyksystä olis kiva tietää vähän” – Liikunnanopettaja, Vantaa

Varsinaiseen yhteydenottoon liittyen opettajat olivat hyvin yksimielisiä. He toivoivat yhteydenottoa ensisijaisesti sähköpostitse. Soittaminen saattaa olla aikataulullisesti haastavaa, sillä opettajat ovat usein oppitunneilla. Yläkoulujen puolella opettajat neuvoivat lähestymään ensisijaisesti liikunnanopettajaa, mutta alakoulujen puolella yhteys kannattaa ensisijaisesti ottaa rehtoriin, sillä alakoulussa myös omat luokanopettajat voivat ohjata liikuntaa. Näin rehtori pystyy paremmin koordinoimaan kouluvierailua eteenpäin.

”Sähköposti on ehkä kaikkein kätevintä, soittaminen on haastavaa.” – Liikunnanopettaja, Helsinki

”Varmaan ainakii meil ni jos liikunnanopettajaan ottaa yhteyt.” – Liikunnanopettaja, Kotka

”Alakoulun puolella yhteys rehtoriin ja yläkoulun puolella ehkä suoraan liikunnanopettajalle kuitenkin, vaikka toki sielläkin rehtori voi jakaa.” – Liikunnanopettaja, Kokkola

Aivan lukukauden alussa ja arviointien aikaan opettajat tuntuivat olevan hyvin kiireisiä. Tällöin ei ehkä ole paras ajankohta suunnitella yhteistyötä. Toisaalta samoihin aikoihin myös seuroissa käynnistellään ja päätetään toimintoja tai avataan uusia harjoittelukausia, joten molemmilla varmasti kiireisimmät ajat ovat suurin piirtein samoihin aikoihin. Toisaalta eräs opettaja näki loppukeväässä paljon yhteistyön mahdollisuuksia, sillä silloin varsinainen koulutyö on jo tehty ja aikaa voi olla enemmän teemapäiville ja muulle mukavalle yhteiselle tekemiselle.

”Ainoot ajankohdat millon ei kannata lähestyä ni just ennen arviointeja ja ehkä ihan lukukauden alussa, tai no joo sillon joo, mut toimintaa ei ehkä heti lukukauden alkuu et vähä pidemmälle sit.” – Liikunnanopettaja, Espoo

”Arviointiajat on tietty aika kiireisiä varmaan opettajan näkökulmasta, riippuu koulusta. Aika usein vaikka välitodistus annetaan jouluna et ennen jouluu on aika hässäkkää et ennen tota samaa ni keväällä on hässäkkää. Mut toisaalta jotenkii ku mä mietin loppukevättä, ni siinä vois sit ku mä mietin vaikka liikunnanopetusta toisaalta niinku aika mukavaki sauma mennä tekemään sit jotain, mennä pitämään vaikka niit tunteja sit. Toukokuun viimeisiä päiviä kun miettii, ni monesti on kaikkii teemapäivii tai semmost aikaa et oikeestaan semmonen opiskelu on jo tehty, ni sinne vois hyvinkii saada aikaseks kaikenlaista kouluihin.” – Liikunnanopettaja, Helsinki

Yhteydenoton ajankohtaan ja itse toimintaan liittyen on hyvin vaikea vetää mitään täysin yhtenäistä linjaa, sillä kaikilla kouluilla ja opettajilla samoin kuin seuroilla on tietysti omat toimintatapansa. Mahdollisuuksia ja tilaisuuksia yhteistyölle on kuitenkin runsain mitoin tarjolla ja nuorten vetämiä kouluvierailuita ollaan valmiita vastaanottamaan.

6.2.2 Kouluvierailulle

Kouluvierailun toteuttamiselle muodostui neljä kategoriaa, joita olivat 1) välituntiliikunta, 2) iltapäiväkerhot, 3) lajiesittelyt ja demotreenit sekä 4) liikuntapäivien kokeilurastit. Aiemmissa tutkimuksissa koulupäivän aikaisen liikkumisen on havaittu edistävän kouluviihtyvyyttä ja lisäävän oppituntien työrauhaa. Osana liikkuva koulu -ohjelmaa, opettajille on teetetty kysely, jonka tuloksissa ilmenee myös se, kuinka kouluissa kaivataan lisää käytännön esimerkkejä liikunnan lisäämisestä koulupäivään. (Kämppi ym. 2013, 5.) Sporttitetin kouluvierailut pyrkivät tuomaan lisää liikettä koulun arkeen yhteistyön avulla, niin että jo muutenkin kiireiset opettajat eivät tästä ylimääräisesti kuormittuisi.

Kouluissa välituntiliikuntaa pyritään jatkuvasti kehittämään ja hakemaan sille uudenlaisia muotoja. Perinteisesti välitunnit on vietetty ulkona, mutta uusia tiloja välituntiliikuntaan on viime vuosina avattu. Kaikki tutkimukseen osallistuneet liikunnanopettajat kertoivat mahdollisuudesta liikkua välituntisin myös sisätiloissa.

”Meil on sisävälkä salissa ja siel järjestetäänkin toimintaa. Seiskoille on täl hetkellä norsupalloturnaus menossa” – Liikunnanopettaja, Espoo

”Sit ku rupee tulee huonommat kelit, ni aina viikko kerrallaan, yks luokka-aste saa olla pitkän välitunnin sisävälkällä ja siel on meidän liikkuvakoulu-opettajat valvomassa ja ohjaamassa” – Liikunnanopettaja, Kokkola

”Meil alkaa semmonen salibandyturnaus nyt, et ne tekee joukkueet ja pelaa välituntisin niit pelei.” - Liikunnanopettaja, Kotka

Myös LIITU 2018 -tutkimuksessa ilmeni myönteistä muutosta sisäliikuntaa kohtaan. Keväällä 2016 yläkoululaisista viidennes ja keväällä 2018 neljännes ilmoitti liikkuvansa välitunneilla liikuntasalissa. (Rajala, Kämppi, Hakonen, Haapala & Tammelin 2019, 96.) Sporttitetin kouluvierailuiden on tarkoitus tarjota koulun oppilaille esimerkiksi mielekästä välituntiliikuntaa erilaisissa tiloissa. Liikkuva koulu -ohjelman raportissa opettajat ovat kommentoineet siihen liittyen myös positiivisia havaintoja siitä, kuinka myös

välituntien valvominen helpottuu, kun oppilailla on heitä kiinnostavaa tekemistä. Myös riitatilanteet ja kahnaukset vähenevät, kun välitunti tekeminen on mieluista. (Kämppi ym. 2013, 25.) Välituntiliikuntaan panostamisella voidaan nähdä lukuisia hyviä puolia.

Välituntiliikunnan määrä on hieman vähentynyt kaikissa ikäryhmissä vuodesta 2016 vuoteen 2018 ja erityisesti tämä näkyy alakoululaisilla. Tyttöjen liikkuminen on tutkimusten mukaan poikia vähäisempää kaikissa ikäryhmissä. (Rajala ym. 2019, 95–96.) Eräs haastateltu liikunnanopettaja kertoi, kuinka heidän koulussaan on kiinnitetty huomioita tyttöjen vähäisempään liikkumiseen ja sen myötä aloitettu tanssivälitunnit, joiden tavoitteena on aktivoida tyttöjä välituntiliikuntaan.

”Tanssivälkät on alkanu, ku ollaa huomattu et ne on aika paljo pojat, ketkä täällä salissa liikkuu, ni nyt ollaa sit yritetty aktivoida tyttöjä ja alotettu tanssivälkät” – Liikunnanopettaja, Espoo

Välituntiliikunnan monipuolistamisessa nuorille sporttitettiläiselle tarjoutuu mahdollisuus nousta avainasemaan, sillä he tuntevat aikuisia paremmin ikäluokkansa tarpeita. Vuoden 2019 kouluterveyskyselyssä ilmeni, että vain 29 prosenttia yläkoululaisista koki, että heillä on hyvät mahdollisuudet välituntien ja taukojen suunnitteluun (Kouluterveyskysely 2019a). Nuorten ideoiden tarve on todellinen. Välituntiliikuntaa ja muita taukoja tehdään heitä varten, joten on tärkeää tietää, mikä heitä kiinnostaa.

Haastatteluissa esiin nousi myös iltapäiväkerhotoiminta, sillä koulun liikuntatunnit ja välitunnit eivät yksin riitä kouluikäisen lapsen tai nuoren liikunnaksi. Sporttitetti-jaksoilla useat nuoret ovat ohjanneet koulun jälkeistä iltapäivätoimintaa, ja siitä on kertynyt sekä nuorille että TET-ohjaajille positiivisia kokemuksia. Iltapäivätoimintaa, saati liikunnallista kerhotoimintaa ei kuitenkaan ole välttämätöntä järjestää 3. luokkalaisista eteenpäin. Eräs haastatelluista opettajista pohti, voisivatko urheiluseurat tarttua tähän haasteeseen.

”Esimerkiks tääl meidän seudulla, tai ihan koko Suomessa iltapäiväkerhot loppuu sinne kakkosluokkaan, ni moni kolmasluokkalainen on kuitenkin vielä aika pieni viettämään sitä iltapäivää yksin ja se aiheuttaa ongelmia.

Ni siinä ehkä vois olla urheiluseuroilla jotaki saumaa järjestää sit ohjattua iltapäivätoimintaa vähä vanhemmille lapsille.” – Liikunnanopettaja, Kokkola

Liikkuva koulu -raportissa 75% opettajista kommentoi, kuinka koulun olisi tärkeää tarjota kaikille oppilaille liikunnallista kerhotoimintaa (Kämppi ym. 2013, 27). Osassa kaupungeista on tarjolla liikunnallista iltapäivätoimintaa kaikille lapsille, muttei läheskään kaikissa. Toimintaa kaivattaisiin ympäri Suomea. Toiminnan tarve on entisestään noussut viime aikoina. Muun muassa WAU ry, joka järjesti maksuttomia liikuntakerhoja 40 paikkakunnalla lähes 10 000 lapselle, ajautui konkurssiin keväällä 2019. Yhdistyksellä oli toimintaa koulupäivän jälkeen ja sen aikana pidemmillä välitunneilla. (Yle 2019.) Aiempiin kokemuksiin perustuen sporttitettiläisistä on ollut suurta apua ja iloa vastaavanlaisten iltapäiväkerhojen ohjaamisessa. He ovat toimineet ohjaajien apuna toiminnan järjestämisessä ja ottaneet vastuuta, kun heille on sitä annettu. Eräs haastatelluista opettajista pohti lisäksi, voisiko iltapäivätoiminnan järjestämisellä olla myös alueen nuoria työllistävä vaikutus.

”En tiää et voisko täs iltapäivätoiminnas sit nuoria työllistää tai niin.” – Liikunnanopettaja, Kokkola

Kouluissa on huomattu positiivisia vaikutuksia lisäksi lajiesittelyillä ja demotreeneilla sekä liikuntapäivien lajikokeiluilla, jotka ovat toimineet monelle nuorelle väylänä seuratoimintaan. Opettajat pitivät näitä erittäin tehokkaina keinoina löytää nuorille uusia harrastusmahdollisuuksia. Suomessa urheiluseuratoiminta lasten ja nuorten liikuttajana on erittäin suuressa roolissa (Blomqvist ym. 2019, 54). LIITU 2018- tutkimuksessa poikien liikuntaharrastuksen yleisin este oli kiinnostavan lajin ohjauksen puute kodin lähellä. Sama este nousi esiin myös tyttöjen vastauksissa. (Koski & Hirvensalo 2019, 70.) Sporttitetin kouluvierailuiden avulla alueen lajitarjontaa on mahdollista esitellä nuorille. Haastatellut opettajat kertoivat erityisesti lajiesittelyiden toimineen erinomaisesti ja alueen uudet lajit ovat saaneet niiden kautta paljon uusia harrastajia.

”Meil on ollu sellasta että tota esimerkiks [seuran nimi] on joskus niinku tullu seuran omast alotteest. Ne on ottan yhteyttä ja tullu pitää liikkatuntei ja saannu markkinoituu sitä jenkkifutist. Sit siit on tullu aika paljo heille niit harrastajii. Ne piti ihan tosi monta tuntii meille sillon. Se on ihan hyvin toiminnu jos vetäjäil on vaan päiväl aikaa.” – Liikunnanopettaja, Kotka

”Kyl mä niitä lajiesittelyitä toivoisin sinne liikkatunneille tosi paljon, ite olisin tosi valmis ottamaan vastaan.” – Liikunnanopettaja, Vantaa

Sporttitetissä lajiesittelyt ja demotreenit tarjoavat myös nuorten esittelemiä mallisuorituksia. Ne ovat erityisen tehokkaita uusien taitojen alkuvaiheen opettelussa. Etenkin lapset oppivat paljon taitoja ja toimintamalleja matkimalla muiden toimintaa. He oppivat vertaisnäytöistä usein enemmän kuin opettajan tekemistä näytöistä, joten erityisesti liikunnan opetuksessa on suositeltavaa näitä hyödyntää. (Jaakkola 2013, 333.) Aiemmissa tutkimuksissa on myös todettu, kuinka fyysisen aktiivisuuden määrä on noussut ja laatu parantunut, tapahtumissa tai liikuntatunneilla, joissa liikunnanopettajan lisäksi paikalla on ollut myös urheiluseuran edustaja (Van Acker ym. 2011, 307). Myös haastatteluissa opettajat kertoivat, kuinka vertaiset toimivat innostavina esimerkkeinä.

”Se että tulee se vertainen vetämään liikkatuntia, ni on tosi innostavaa nuorelle” – Liikunnanopettaja, Helsinki

”Siis lapsehan tykkää, kun joku nuori käy ohjaamassa jotain lajia” – Liikunnanopettaja, Kokkola

Sporttitetin kouluvierailut tukevat myös perusopetuksen liikunnanopetuksen opetussuunnitelmaa, jonka tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä ja erilaisilla välineillä ja telineillä (Opetushallitus 2014, 148). Sporttitettiläisten tekemien kouluvierailuiden avulla liikuntatunneille on mahdollista saada lisää monipuolisuutta muun muassa lajikirjoon, jolloin lapset ja nuoret pääsevät tutustumaan uudenlaisiin liikuntaympäristöihin ja -välineisiin.

6.2.3 Opettajien erityistoiveita

Haastatellut liikunnanopettajat suhtautuivat erittäin innostuneesti yhteistyöhön ja toivoivat mallin todella edistävän yhteistyötä. Kaikilla heistä oli jonkinlaista kokemusta yhteistyöstä urheiluseurojen kanssa, ja heillä oli siitä positiivisia muistoja. Seuroja voisi tuoda enemmänkin esille koulun arjessa heidän mielestään. Yhteistyölle olisi koulun puolelta niin sanotusti tilausta. Opettajat osasivat mainita nuoria, joiden tiesivät päätyneen seuratoimintaan yhteistyön kautta ja heillä oli toive, että yhtä useampi nuori löytäisi itselleen mieluisan lajin ja pääsisi mukaan säännölliseen urheilutoimintaan.

Vuosiluokilla 7–9 opetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota nuoren toimintakyvyn tukemiseen ja mieluisan liikuntaharrastuksen ylläpitämiseen tai löytämiseen (Opetushallitus 2014, 434). Yhteistyön avulla liikuntatuntien lajikirjoa voidaan monipuolistaa ilman, että opettajan täytyisi hallita jälleen uusia lajeja. Mahdollisuus lajien esittelystä myös pidemmällä ajalla nousi haastatteluissa esiin. Silloin yhteistyön tavoitteista on hyvä keskustella hieman tarkemmin, sillä silloin ne vievät liikunnanopetuksesta myös pidemmän ajan. Erään opettajan kertomuksen mukaan erityisesti alueen uudet lajit ovat muutamien viikkojen esittelyiden avulla saaneet paljon uusia harrastajia. Esimerkiksi cheerleading on laji, joka eräällä koululla oli saanut suuren suosion lajiesittelyiden avulla. Laji on nyt kovassa nosteessa Suomessa, sillä naisten maajoukkue on voittanut kaksi peräkkäistä maailmanmestaruutta. Opettajilta ei kuitenkaan välttämättä löydy lajitaitoa cheerleadingiin, tietoa stunttitekniikoista ja siitä, kuinka liikkeitä voi harjoitella turvallisesti. Yhteistyö tarjoaa mahdollisuuden tutustuttaa lapsia ja nuoria myös uusiin ja heitä kiinnostaviin lajeihin.

”Itseasias cheerleading kävi kans tääl esitteles ja ne piti monta tuntii ja sielt löyty siis aika paljon porukkaa ihan seuraakii asti sit.” – Liikunnanopettaja, Kotka

Sporttitietin kouluvierailut täydentävät liikunnan perusopetuksen opetussuunnitelmaa, jossa nostetaan esiin yksittäistenkin liikuntatuntien positiivisia kokemuksia (Opetushallitus 2014, 148). Urheiluseurojen avulla koulun lajikirjo voi monipuolistua ja lapset sekä nuoret voivat saada uudenlaisia kokemuksia liikunnan parissa. Oppilaiden osallistaminen

ja kuuleminen on myös tärkeää. (Opetushallitus 2014, 149; 274; 434.) Kouluvierailu tarjoavat mahdollisuuden kuulla oppilaita ja aidosti myös toteuttaa heidän toiveitaan esimerkiksi toivottujen lajien suhteen. Liikunnanopetuksen tärkeänä tavoitteena on kannustaa lapsia ja nuoria fyysiseen aktiivisuuteen ja kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja. Toiminnan tulee antaa jokaiselle mahdollisuus onnistua ja osallistua. (Opetushallitus 2014, 149; 274; 434.)

Selkeä koulukohtainen ero oli siinä, toivoivatko opettajat vierailua koululle vai niin, että he ryhmänä menisivät tutustumaan harrastuspaikkaan. Molemmista toimintatavoista löytyy omat perustellut hyvät puolensa. Tähän varmasti vaikuttavat omalta osaltaan myös koulun tilojen tarjoamat mahdollisuudet, sillä kaikilla kouluilla ei esimerkiksi ole suuria liikuntasaleja käytössään ja toisilla puolestaan on vasta remontoitua uudet ja upeat tilat. Eräs opettaja kertoi, kuinka hänen mielestään nuorten on hyvä nähdä, missä seurojen harjoitustilat sijaitsevat ja kuinka sinne liikutaan. Useat oppilaat eivät tunne tarpeeksi paikkoja ja näin kynnys lähteä mukaan seuratoimintaan on suurempi. Jos liikuntatunneilla jo yhdessä tutustutaan paikkaan, nuori voi löytää sinne itsenäisesti myös vapaa-ajalla. Kynnys lajin aloittamiseen ja itsenäiseen kokeiluun voi madaltua tämän myötä.

”Liikunnanopettajan näkökulmast tosi tärkeätä et oppilaat osaa mennä ja tietää minne mennä.” – Liikunnanopettaja, Vantaa

”Ehkä niinku jos tääl Helsingis aattelee et mikä voi olla nuorelle kynnys kysymys, niinku mennä mukaan harrastukseen. Ni nää ei tunne paikkoja, ihan niinku fyysisesti ei tunne paikkoja, et se, että joku tulee tänne koululle esittelemään, mut myös se et mentäis sinne missä se oikeesti se toiminta heillä tapahtuu.” – Liikunnanopettaja, Helsinki

Suurin osa opettajista suhtautui erittäin ilahtuneesti siihen, että ryhmät lähtisivät seuran harjoitustiloihin kokeilemaan lajia. Tätä tukee myös perusopetuksen opetussuunnitelman laaja-alaisen osaamisen suunnitelmat (Opetushallitus 2014). Oppilaiden on hyvä harjoitella itsenäisen liikkumisen taitoja oman ikätasonsa mukaisesti ja esimerkiksi joukkoliikenteessä liikkumista. Lisäksi eri vuosiluokilla kiinnitetään erityistä huomioita erilaisiin

asioihin liikkumisessa. 1.–2. luokilla huomioita kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä kävellen ja pyöräillen (Opetushallitus 2014, 100). 3.–6. luokalla erityistä huomiota annetaan pyöräilykasvatukselle ja oman ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä (Opetushallitus 2014, 156). 7.–9. luokilla oppilaita ohjataan toimimaan kestävästi ja vastuullisesti myös liikenteen erilaisissa tilanteissa, erityisesti pyörällä ja mopolla liikuttaessa (Opetushallitus 2014, 283). Liikkuminen erilaisiin liikuntapaikoihin tukee samalla näin ollen myös laaja-alaisia oppimistavoitteita.

Eräs haastatelluista myös kertoi nykyajan suurista haasteista vierailuiden suhteen, sillä heidän koulussaan on käytäntö, jossa jokaista vastaavaa vierailua varten tulee kerätä eriliset lupalaput huoltajilta. Se aiheuttaa jo muutenkin kiireiseen arkeen paljon lisätyötä. Kovasta yrityksestä huolimatta on aina silti mahdollista ja hyvin todennäköistä, että jollain opiskelijalta lupa aina uupuu ja vierailun toteuttamisesta tulee haastavaa.

”Ehdottomasti niin, että ne tulee tänne, koska tänä päivänä sä et saa oppilaita lähettää enää minnekkään, ellei sul oo jokaiselta huoltajalta kirjallinen lupa. Ja ennen ku sä saat yhellekii luokalle kirjalliset luvat, sielt aina yks tai kaks puuttuu ja se vesittyy siihen. Siin on aikamoinen duuni, tai sit sun pitää ryhmässä matkustaa sinne ja takaisin. Se oli ennen paljon helpompaa.” – Liikunnaopettaja, Espoo

Kaikki haastatellut liikunnanopettajat kertoivat suhtautuvansa yhteistyöhön erittäin innostuneesti. Kaikki yhteistyö on erittäin tervetullutta ja kouluilla otetaan mielellään vastaan vanhoja tuttuja lajeja, mutta myös uusia ja erilaisia lajeja, mitä ei koulujen liikuntatunneilla ole perinteisesti ollut. Opettajat uskoivat, että jokaisesta lajista he voivat myös itse oppia uusia asioita ja näkivät tämän erittäin positiivisena.

”Kaikenlaiset lajit on tervetulleita!” – Liikunnanopettaja, Helsinki

”Esimerkiks jotain judoa tai painia tai jotain tämmösiä taistelulajeja, mitkä ei oo mulle niin tuttuja ni niihin olis hyvä saada seuroista vetäjiä tänne.” – Liikunnanopettaja, Espoo

”Ehkä yksilölajeja vois tuoda enemmän esille, varmaan riippuu kaupungista, mut tääl meillä on niin jalkapallopainotteista, et lapset ja vanhemmat ni osaako ne ees aatella muuta lajii ku jalkapalloo, jääkiekkoo ja no salibandy. Nää kolme on ne suurimmat mitä harrastetaa, mut sit jos aattelee ni vois olla jotain ammuntaa, jousiammuntaa, no ehkä jotain hiihtoo ja yleisurheiluu ku nekin on kyllä menettänny suosioo täl alueella. Että tommoset yksilölajit vois olla semmonen.” – Liikunnanopettaja, Kokkola

Nuorten vapaa-aika -tutkimuksessa on ilmennyt, että yleisimmät liikuntamuodot (pallot, lenkkeily, pyöräily ja kuntosali) pitävät pintansa vuodesta toiseen. Vuoden 2015 tuloksissa oli havaittavissa, että erilaiset tanssit, trampoliinilla hyppiminen ja skeittauksen kaltaiset liikuntamuodot olivat kasvattaneet suosiotaan. Vuoden 2018 tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että nämä ”uudet tulokkaat” ovat vakiinnuttaneet paikkansa. (Hakanen, Myllyniemi & Salasuo 2019, 32–33.) Sporttitieteen kouluvierailuilla uusienkin lajien kokeilu voi koulussa onnistua, ilman että opettajan tarvitsee hallita lajia.

Eräältä opettajalta nousi toiveita erityisesti yleisesti ketteryyttä ja motoriikkaa kehittävästä liikunnasta. Hän on huolissaan erityisesti vähän liikkuvien oppilaidensa kehonhallinnasta ja ketteryydestä. Tutkimustulokset kertovat myös valitettavan samansuuntaisista havainnoista: istuva elämäntapa näky etenkin lasten ja nuorten liikkuvuudessa (Valtion liikuntaneuvosto 2019). Lasten ja nuorten kunnon lähtötaso on huonompi kuin ennen.

”Kehonhallintaa ja semmost ketteryttä kehittävää ehkä toivois enemmän. Se on vähä heikkoo näil. Ehkä jotain voimistelujuttui tai parkoiurii.” – Liikunnanopettaja, Kotka

Lisäksi liikunnan polarisoituminen nousi haastateltujen liikunnanopettajien puheissa esiin. Liikunnallisesti jo entuudestaan hyvin aktiiviset nuoret kiinnostuvat helpommin myös uusista lajikokeiluista. Haasteena on erityisesti se, kuinka vähän liikkuvat nuoret saadaan myös innostumaan näistä.

”Kyl mä mietin et ehkä noiden tiettyjen tyyppien kohalla tai et ne ketkä ei liiku ni ne tarvis nimenomaa niitä matalankynnyksen paikkojen esittelyä.”
– Liikunnan opettaja, Helsinki

Valo Tulevaisuusnavigaattori (2014) on aikoinaan esitellyt liikuntakulttuurin keskeisiä tulevaisuuden muutostrendejä, joissa oli yhtäläisyyksiä opettajien puheiden kanssa. Nämä tiedostamalla, voimme pyrkiä muutokseen. Näkyviä muutostrendejä ovat muun muassa vähentynyt arkiliikunta ja sitä kautta lasten liikunnallisten perustaitojen heikkeneminen ja yksipuolistuminen sekä terveyskäyttämisen polarisoituminen, näin muutamia mainitakseni. (Valo 2014.) Sporttitetin kouluvierailut tarjoavat mahdollisuuden koulu liikunnan monipuolistamiseen, jotta jokaisella lapsella ja nuorella olisi mahdollisuus päästä kokeilemaan erilaisia lajeja. Kouluvierailuiden avulla voidaan mahdollistaa perhe- taustasta riippumatta uusien lajien kokeilu ja löytäminen jokaiselle.

6.2.4 Vinkit nuorelle ja TET-ohjaajalle

Yhteistyön mallin loppuun kokosin yhteistyötä suunnittelevalle nuorelle sekä TET-ohjaajalle yleisiä neuvoja erityisesti kouluvierailun suunnitteluun ja erityisesti ohjaukseen liittyen. Osalla nuorista ohjauskokemusta voi olla jo useammankin vuoden ajalta, ja ohjaaminen sinällään olla tuttua puuhaa. Haastatellut opettajat kertoivat, kuinka ohjaustaidot eivät ole heidän mielestään kiinni iästä. He tietävät, kuinka osalla nuorista voi olla takanaan jo useiden vuosien kokemus ohjauksesta. He ajattelivat ohjaustaitojen riippuvan enemmänkin persoonasta kuin iästä.

”Osa nuoristahan voi olla niinku tosikii hyviä niinku vaikka ryhmänhallinnassa tai noissa. Ohjaustaidot on ehkä enemmänki persoonasta kiinni kun niinkään iästä.” – Liikunnanopettaja, Kokkola

”Täälläkin osa noista on saattanut vetää jotain junnufudistakin jo vuosikausia.” – Liikunnanopettaja, Espoo

On silti hyvä muistaa, että lajiharjoituksen ohjaaminen voi olla hyvin erilaista, kun laji-esittelyn ohjaaminen koulun liikuntatunnilla, jossa opiskelijoiden taustat ovat hyvin moninaisia. Nuoren kanssa on hyvä pohtia jo etukäteen eroavaisuuksia liikuntatunnin ja seuraharjoituksen välillä. Lisäksi mahdollisia haasteita ja ratkaisuja näihin tilanteisiin on hyvä esimerkiksi kirjata ylös, jotta nuorella on itsevarmempi olo ohjaustilanteessa.

”Auta sitä titteläistä etukäteen siinä suunnittelussa ja mieti yhdessä mikä voi mennä pieleen ja mitä ratkasuja vois sit keksiä ja antaa ehkä semmoisia.” – Liikunnanopettaja, Vantaa

Onnistunut liikuntatunnin organisointi vaatii riittävää etukäteissuunnittelua, jossa määritellään tunnin tavoitteet, menetelmät ja erilaisiin toimintoihin käytetty aika (Kuusela & Kaski 2013, 345). Etenkin nuoren ja aloittelevan ohjaajan on hyvä suunnitella ja kirjata ylös myös vaihtoehtoja, jos joku harjoitus ei ryhmän tekemänä toimikaan. Liikunnanopettajat auttavat mielellään tunnin suunnittelussa ja jokainen tutkimusta varten haastatelluista opettajista kertoi, että olisi mielellään opiskelijan tukena ja voisi käydä yhdessä tuntisuunnitelmaa läpi. Tuntisuunnitelmaa voi käydä läpi esimerkiksi edellisenä päivänä tai viimeistään välitunnilla ennen ohjausta.

”Kyl kävisin mielellään ennen tuntia tai edellisenä päivänä vähän tuntisuunnitelmaa läpi, et sil taval voisni niinku auttaa.” – Liikunnanopettaja, Espoo

”Jos on useemman kerran ni vois vaikka yhdessä miettii enemmän niitä tavoitteita, ku sit tavallaan se vie kumminkii siitä opetuksestakii niinku aikaa.” – Liikunnanopettaja, Helsinki

Yhdessä suunnittelu on suositeltavaa, sillä näin opettaja voi paremmin toimia nuoren tukena ohjauksessa ja antaa neuvoja tunnin toteutuksesta. Opettajalla on kokemusta opetusoppimistilanteista. Hän myös tiedostaa omien oppilaidensa oppimistyyliä ja hän voi ohjata valitsemaan erilaisia tapoja esimerkiksi ohjeiden antamiseen liittyen. Opettajilta saa

myös rohkeasti milloin tahansa pyytää apua. He auttavat nuoria mielellään missä vaiheessa tahansa.

”Uskalla rohkeesti pyytää apua kun siltä tuntuu” – Liikunnanopettaja, Kokkola

”Suunnittele hyvin ja pyydä apua. Jos mä ajattelen et joku tetteläinen tulee, ni opettajalt vois hyvin kysyä vinkkejä sit siihen ryhmään tai muuta.” – Liikunnanopettaja, Helsinki

Nuorta on ehdottomasti tärkeää kannustaa ohjausuran alkutaipaleella ja mahdollisuuksien mukaan ohjaamista voi harjoitella myös omassa seurassa ennakkoon TET-ohjaajan kanssa. Opettajilla on kova luotto nuoriin, eivätkä he epäile nuorten pystyvyyttä. Opettajat kannustivat myös seurojen Sporttitetti-ohjaajia olemaan kannustavia ja positiivisia nuoria kohtaan, jostain on aina liikkeelle lähdettävä.

”Muista, että kyseessä on nuori, kokematon, semmosta ymmärrystä, ryhmän hallinta voi olla meille aikuisillekin välillä haastavaa. Tavallaan että muistaa sen kannustavan ja positiivisen palautteen ja muistaa että nuoret vielä harjoittelee.” – Liikunnanopettaja, Kokkola

Vaikka opettajan arki on hyvin hektistä. Monipuolinen liikunnan lisääminen koulupäiviin on opettajienkin mukaan tärkeää. Liikkuva koulu -ohjelman raportissa ilmeni myös, kuinka liikunnan lisääminen koettiin ”työllistävänä, mutta palkitsevana” (Kämppi ym. 2013, 25). Samaan yhtyivät myös kaikki Sporttitetin kouluyhteistyötä varten haastatellut opettajat. He pitivät tärkeänä sitä, että koulujen liikuntatarjonta monipuolistuu ja että merkittävään rooliin tässä pääsevät nuoret. Vertaisten merkitys on täysin erilainen kuin aikuisten.

7 POHDINTA

Pohdinnassa käsittelen koko kehittämisprosessia ja reflektoin tutkimuksen merkitystä. Käsittelen luvussa tavoitteiden toteutumista, kehittämistutkimusprosessia kokonaisuutena omien kokemusteni valossa ja pohdin, mitä uutta tietoa olen tutkijana saanut. Loppussa käsittelen vielä tutkimuksen luotettavuutta ja pohdin mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

7.1 Tavoitteiden toteutuminen

Tämän kehittämistutkimuksen tavoitteena oli kehittää uudenlainen malli koulujen ja urheiluseurojen väliseen yhteistyöhön Sporttitetti-hankkeeseen. Tutkimuksen tuloksena syntyi ”Kouluvierailut osaksi Sporttitettiä – Askelmerkit yhteistyöhön” -malli, jonka tarkoituksena on edistää yhteistyötä ja luoda käytännöt, jotka palvelevat yhteistyön molempien osapuolien tarpeita.

Hankkeen eräänä tavoitteena on alusta alkaen ollut koulun ja seuratoiminnan yhteistyön edistäminen nuorten ohjaamien kouluvierailuiden avulla. Tätä toivottua yhteistyötä oli kuitenkin aiempina vuosina tapahtunut odotettua vähemmän, joten tulimme hanketiimin kanssa siihen ratkaisuun, että yhteistyön toteutuminen tarvitsee toteutuakseen mallinnettuja käytäntöjä ja esimerkkejä. Näin se valittiin hankkeen viimeisen kauden tärkeimmäksi kehittämiskohteeksi. Tutkimuksen alussa yhteistyön mallille muodostui vielä lukuisia tavoitteita teoreettisen - ja empiirisen ongelma-analyysin kautta. Tavoitteet elivät koko tutkimuksen teon ajan ja ovat tutkimuksen teon edetessä täydentyneet.

Eräänä tärkeänä tavoitteena oli liikunnan lisääminen ja monipuolistaminen koulupäivän aikana. Kenen tehtävä on liikunnallistaa koulupäiviä? Opettajien arki on jo valmiiksi hyvin hektistä, joten näen tässä urheiluseuroille tarjoutuvan mahdollisuuden. Kouluyhteistyön kautta alueen seuroilla on mahdollisuus esittäytyä ja näyttää toimintaansa nuorille. Yhteistyön on tarkoitus edesauttaa sitä, että yhä useampi nuori liikkuisi itselleen mieluisalla tavalla tarpeeksi, täyttäen kansalliset liikuntasuosituksen. Valmiiseen malliin

koottiin erilaisia konkreettisia neuvoja, ideoita ja erilaisia muotoja yhteistyölle, josta jokainen lukija ja seuran edustaja voi poimia toimintaansa parhaiten sopivia osia. Malliin ei kuulu pakollisia palikoita, vaan se on mukailtava kokonaisuus, joka tarjoaa mahdollisuuksia monenlaiseen liikkeen lisäämiseen koulupäivän aikana.

Nuorten sekä lasten osallisuuden kokemiseen pyrittiin myös vaikuttamaan mallilla. Kaikessa Sporttitetti-toiminnan keskiössä on nuorten osallisuus ja kaikella toiminnalla pyritään sitä edistämään. Sporttitetissä osallisuutta edistetään muun muassa sillä, että nuoret pääsevät uudella tavalla vaikuttamaan esimerkiksi urheiluseuran ja tässä mallissa koulun toimintaan ja sitä kautta heille tarjoutuu mahdollisuuksia vaikuttaa itselle merkityksellisiin asioihin. Tavoitteena on, että tässä tutkimuksessa luodulla kouluyhteistyön mallilla, nuorten vaikuttamismahdollisuudet paranevat ja ajatuksia ja ideoita voidaan entistä paremmin kehittää toiminnaksi niin koulussa kuin urheiluseurassa. ”Askelmerkit yhteistyöhön” voi parhaimmillaan tarjota osallisuuden kokemuksia, liikuntaa ohjaavan Sporttitetti-nuoren lisäksi, ohjaukseen osallistuville lapsille ja nuorille. Osallistuvien osallisuuden mahdollisuuksia malli edistää mahdollisuudella kuulla heidän toiveitaan entistä paremmin liikkumiseen liittyen. Yhteistyö tarjoaa mahdollisuuden monipuolisemmin toteuttaa oppilaiden liikunnallisia toiveita ja uudenlaisia lajikokeiluita. Opettajan ei tarvitse hallita kaikkia liikunnan muotoja, vaan yhteistyöllä voidaan löytää keinoja tuoda uusia lajeja kouluympäristöön.

Työelämäntutustumisjaksojen kehittäminen mielekkäämmäksi on ollut myös eräänä tavoitteena kehittämistyössä. Sporttitetti jaksoille pyritään järjestämään monipuolista tekemistä nuorille, mutta uskon, että samoin kuin perinteisinä mielletyt TET-paikat, myös Sporttitetti-paikat tускаilevat toisinaan pohtien tekemistä nuorille. Tuukkasen (2019, 15) tutkimuksessa nousi esiin, kuinka TET-jaksoilla ei ole ollut nuorille riittävästi mielekästä tekemistä, jolloin työharjoittelut ovat saattaneet osasta nuoria tuntua pitkäveteisiltä. Sporttitetti-mallin tavoitteena on tarjota mielekkäitä ja liikunnallisia TET-jaksoja nuorille. Näen erityisesti yhteistyöllä mahdollisuuksia edistää mielekkäitä ja tapahtumarikkaita TET-jaksoja. Kun seura ja koulu tekevät yhteistyötä, nuorella on enemmän tekemistä TET-päivien aikana, eivätkä päivät tunnu pitkäveteisiltä, kun tapahtumaa on

enemmän. Kouluvierailun ohjaaminen koulussa päivällä ja lajiharjoituksen ohjaaminen illalla seuran harjoituksissa täydentävät toisiaan.

Sporttitetin tavoitteena on levitä yhä laajemmalle ja useamman seuran ja nuoren tietoisuuteen. ”Askelmerkit yhteistyöhön” -malli on luotu avoimeksi ja se on kaikkien liikunta-alan organisaatioiden hyödynnettävissä. Malli pyrkii rohkaisemaan kaikenlaisia seuroja tarjoamaan liikunnallisia TET-jaksoja nuorille. Erityisesti näen mahdollisuuksia pieniin ja vapaaehtoisvoimin toimiviin seuroihin liittyen. Sellaiset seurat, joilla ei ole resursseja ottaa TET-harjoittelijaa yksin, voivat erityisesti hyötyä yhteistyön mallista. Sitoutuneiden vapaaehtoisten määrä on vähenemässä ja tulevaisuudessa uusien toimijoiden löytäminen voi olla entistä haastavampaa. Sporttitetti voi olla myös eräänlainen väylä rekrytoida riveihin uusia toimijoita. ”Askelmerkit yhteistyöhön” kannustaa jaettuun vastuuseen ja yhteistyöhön. Se rohkaisee seuroja taustoista riippumatta mukaan Sporttitettiin yhteistyön keinoin.

Tutkimuksen eräänä tavoitteena oli myös luoda jotain uutta ja erilaista alalle. Tässä tutkimuksessa uutta aiempiin tutkimuksiin verrattuna on konkreettisuus ja nuorten rooli yhteistyössä. Aiemmin luodut yhteistyön mallit, kuten Van Ackerin ja kollegoiden (2011) luoma yhteistyön teoreettinen malli, ovat monimutkaisempia ja niissä on mukana lukuisia toimijoita, politiikkaa ja taloutta. Tämä malli pyrkii matalaan hierarkiaan, ketteriin päätöksiin ja pienimuotoiseen toimintaan, jota myöhemmin on mahdollista kasvattaa. Liikkuva koulu -ohjelma on edistänyt ja edistää yhä yhteistyötä kouluissa, mutta myös siinä on Van Ackerin ja kollegoiden tapaan kyse monimutkaisemmasta yhteistyöstä, jolta odotetaan enemmän. Edellytyksiä ja potentiaalia yhteistyön lisäämiselle ja erilaisille toteutuksille on. Uskon, että nuorten mukaan ottaminen yhteistyöhön ja koululiikunnan edistämiseen voi avata uusia ovia. Tämä malli voi tarjota mahdollisuuksia muuttaa koululiikuntaa entistä paremmin palvelemaan sen kohderyhmää. Kun nuorille antaa mahdollisuuden, heillä on usein tapana hoitaa asiat uudella tavalla, kenties paremmin kuin meillä aikuisilla.

Valitettavasti mallin käytännöntestaus jäi vallitsevan koronapandemian vuoksi syksyyn 2020. Vasta käytännössä todella nähdään, kuinka tavoitteet täyttyvät ja toimivatko ne

käytännössä. Kiilakosken (2012b) osallisuuden hyötyihin peilaten, voisi kuitenkin ajatella, että malli edistäisi koululiikunnan muotoutumisessa entistä kohderyhmää palvelevammaksi, sillä osallisuus edistää parempia päätöksiä ja parempia palveluita kohderyhmälle. Lapset ja nuoret ovat oman elämänpiirinsä asiantuntijoita ja palveluiden eli tässä tapauksessa liikuntaa suunniteltaessa on hyvä ottaa nuori mukaan suunnittelutyöhön. Jään mielenkiinnolla odottelemaan tulevaa syksyä ja uusia Sporttitetti-jaksoja. Potentiaalia tällä mallilla on runsaasti.

7.2 Tutkimusprosessin pohdintaa

Kehittämistutkimus itsessään oli mielekäs tapa toteuttaa tämä tutkimus. Erityisesti kehittämistutkimuksen käytännönläheisyys kiehtoi ja yhä edelleen kiehtoo minua. Se että tutkimuksen ohella syntyi konkreettinen tuotos, oli motivoivaa ja tärkeää minulle. Kehittämistutkimuksen konkreettisuus sinetöi päätökseni tutkimuksen menetelmän valinnasta. Jokainen tutkimuksen vaihe oli lopputuloksen ja lopullisen ”Askelmerkit yhteistyöhön” -mallin kannalta tärkeä, merkityksellinen ja konkreettinen askel eteenpäin.

Tutkimuksen aikana sain runsaasti uutta tietoa ja lisäksi opin paljon itse tutkimusprosessista ja sen teosta. Samankaltaisista opettavaisista havainnoista kertovat myös Aksela ja Pernaa (2013, 181). Uusi tutkimusmetodi vaati minulta paljon perehtymistä ja lukuisia yrityksiä ja erehdyksiä matkan varrella. Ongelma-analyysi vaiheet olivat myös opettavaisia ja opin niitä tehdessäni paljon uutta. Teoreettisesta ongelma-analyysistä mieleeni jäi erityisesti Arnsteinin osallisuuden tikapuumalli, mistä en ollut koskaan aiemmin kuullut. Empiirinen ongelma-analyysi vaihe opetti puolestaan ryhmän merkityksen, kuinka paljon monipuolisemmin asiaa on mahdollista katsoa, kun ympärillä on joukko osaavia asiantuntijoita.

Yhteisöllinen kehittäminen eri alojen asiantuntijoiden kanssa oli erittäin antoisaa ja uskon tämän tutkimuksen teon antaneen minulle paljon käytännön oppeja myös tulevaa työelämää ajatellen. Yhteiskehittäminen ja siihen liittyvät taidot ovat jo nyt omalla lyhyellä työurallani korostuneet. Pernaa (2011, 10) toteaa myös, kuinka yhteisöllisen kehittämisen tarve kasvaa samalla, kun kehittämisvaatimukset kasvavat. Oli innostavaa olla mukana

keskusteluissa, jossa eri alojen asiantuntijat toivat näkemyksiään esiin ja sain oppia jatkuvasti heiltä.

Kokonaisuutena kehittämistutkimusprojekti oli minulle tutkijana melko työläs ja se on vienyt paljon aikaa. Tavoitteiden asettelun ja suunnittelutyön tein yhdessä kehittämisryhmän kanssa, mutta muun työn olen toteuttanut hyvin itsenäisesti. Koko tutkimuksen ajan olen tehnyt lisäksi muita töitä, joten tutkimuksen teko on usein venynyt yön tunneille asti. Tutkijana polkuani varmasti helpotti se, että olin jo työskennellyt hankkeen parissa lähes vuoden verran. Tutkimuksen teko osallistuvana tutkijana oli opettavainen kokemus. Oli hienoa olla vastuussa tutkimuksen etenemisestä, tulevista toimenpiteistä ja tapaamisten koordinoinnista. Opin tutkimuksen teon yhteydessä myös tärkeitä taitoja työelämän kannalta.

Tutkimuksen teossa olen myös oppinut muutamia asioita, jotka nyt tekisin toisin, jos mahdollista. Antaisin enemmän aikaa heti alussa teoreettiselle ongelma-analyysille. Tein alkuun teoreettisen ongelma-analyysin, johon en kuitenkaan juuri koskaan ollut tyytyväinen. Kehittämistyö oli jo pitkällä ennen kuin sain teoreettiseen ongelma-analyysiin muodon, johon pystyin olemaan tyytyväinen. Teorian kuntoon saattaminen jo alussa, olisi varmasti auttanut minua myös tutkimukseen liittyvissä haastatteluissa. Toteutin haastattelut puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Tämä haastattelumuoto tarjosi minulle mahdollisuuden kysyä myös täydentäviä kysymyksiä. Osittain onnistuin tässä hyvin, mutta analyysivaiheessa huomasin kuitenkin, että osaan kysymyksistä olisin kaivannut lisää ajatuksia liikunnanopettajilta. Kokonaisuudessaan koen kuitenkin onnistuneeni ihan hyvin tutkimuksen teossa. Jos tekisin vastaavanlaisen kehittämistutkimuksen uudestaan, monet turhat vaiheet ja epäröinnit eivät olisi enää tielläni.

Lopputulokseen, tähän pro gradu -tutkielmaan ja ”Askelmerkit yhteistyöhön” -malliin voin olla tyytyväinen. Keskityin tutkimusta tehdessäni yhteistyön mallille asetettuihin tavoitteisiin ja pidin ne jatkuvasti mielessäni. Ennen kaikkea kehittämistutkimuksen teko on ollut minulle opettavainen kokemus ja mielestäni lopputuloksesta tuli aivan Sporttietti-hankkeen ja kehittämistyöhön osallistuneiden näköinen.

7.3 Luotettavuus

Kehittämistutkimuksen luotettavuudesta on usein kritiikkiä tutkimuskirjallisuudessa (Pernaa 2013, 18). Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessani olen hyödyntänyt erityisesti Pernaan (2011) väitöskirjan arviointitapaa. Kehittämistutkimus on hieman haasteellinen tutkimusmenetelmä luotettavuuden arvioinnin kannalta, mutta kuten kaikkien muiden opinnäytetöiden ja tutkimusten, myös kehittämistutkimusten tulosten ja johtopäätösten tulisi olla oikeita, uskottavia ja luotettavia. Luotettavuus mittaa työn laatua. Tieteessä luotettavuutta arvioidaan validiteetin ja reliabiliteetin avulla. Validiteetti tarkoittaa oikeiden asioiden tutkimista ja sitä, että tutkimus kohdistuu juuri siihen, mitä on aiottu tutkia. Reliabiliteetti puolestaan tarkoittaa tutkimustulosten luotettavuutta ja toistettavuutta. (Kananen 2012, 161.) Validiteetin ja reliabiliteetin käsitteet ovat lähtöisin määrällisen tutkimuksen maailmasta, eikä niitä voida tässä tutkimuksessa täysin sellaisenaan hyödyntää, sillä kyseessä on laadullinen kehittämistutkimus (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2009, 136–139).

Tutkimuksen luotettavuutta on lisännyt se, että tutkijana ja kehittäjänä toimin itse alalla, jossa kehittämistutkimusta tein. Tämä on Richeyn ja Kleinin (2007, 81) mukaan luotettavuuden kannalta erittäin tärkeää. Lisäksi muut kehittämistyössä mukana olleet eli kehittämisryhmä sekä urheiluseurojen edustajat ja liikunnanopettajat ovat kaikki olleet asiantuntijoita omalla alallaan.

Tuomen ja Sarajärven (2009, 136–139) mukaan luotettavuustarkastelussa käytetään usein Lincolnin ja Guban (1985) kehittämää luokittelua, joka sisältää neljä ryhmää: uskottavuus, siirrettävyys, luotettavuus ja vahvistettavuus. Kehittämistutkimusta voidaan arvioida peilaamalla Design-Based Research Collectiven (2003, 5) määrittelemiä yleisiä laadukkaan kehittämistutkimuksen kriteereitä Lincolnin ja Guban (1985) luokitteluun (Pernaa 2013, 20):

1) Kehittämisen ja tutkimuksen tulee olla kokonaisvaltaista. Kehittämistuloksena saadaan malleja, teorioita ja kuvailevia teorioita (uskottavuus ja siirrettävyys). (Design-Based Research Collective 2003, 5; Tuomi & Sarajärvi 2009, 136–139; Pernaa 2013, 20.) Tämän kehittämistutkimuksen lopputuloksena on syntynyt malli. Se on tukenut aiempaa teoriaa

ja tuonut siihen lisäksi uutta omanlaista näkökulmaansa nuorten roolista ja sen merkityksestä yhteistyön edistämisessä.

2) Kehittämistutkimus on jatkuvaa kehittämistä ja arviointia, joka etenee sykleittäin (uskottavuus, luotettavuus ja vahvistettavuus) (Design-Based Research Collective 2003, 5; Tuomi & Sarajärvi 2009, 136–139; Pernaa 2013, 20). Tämä tutkimus on sisältänyt jatkuvaa kehittämistä ja arviointia. Tutkimuksessa on ollut kaksi kehittämissykliä, jotka molemmat ovat sisältäneet muita pienempiä kehittämisosioita. Olen kuviossa 3, kuvannut näitä kehittämissyklejä ja niiden sisältöjä tarkemmin.

3) Kehittämistutkimuksen on johdettava teorioihin, jotka ovat siirrettävissä kentälle ja ammattilaisten käyttöön (siirrettävyys) (Design-Based Research Collective 2003, 5; Tuomi & Sarajärvi 2009, 136–139; Pernaa 2013, 20). Tämä kehittämistutkimus oli hyvin käytännönläheinen ja toteutettiin yhteistyössä kentällä työskentelevien alansa asiantuntijoiden kanssa, joiden käyttöön malli nyt valmistumisen jälkeen on jäänyt. Pernaan (2011, 10) mukaan yhteistyö ja yhteisöllisyys ovat olennainen osa kehittämisen luotettavuuden takaamiseksi.

4) Tutkimusprosessiin sisältyy testaaminen autenttisissa olosuhteissa (siirrettävyys, luotettavuus ja vahvistettavuus) (Design-Based Research Collective 2003, 5; Tuomi & Sarajärvi 2009, 136–139; Pernaa 2013, 20). Tutkimuksen testausta ei voitu toteuttaa täysin autenttisissa oloissa nuorten kanssa, mutta urheiluseurojen Sporttitetti-vastaavat ja hankkeen kumppanit toimivat testiryhmänä ja antoivat palautetta alustavaan malliin liittyen. Vasta tämän jälkeen malli on saanut lopullisen muotonsa.

5) Kehittämistutkimuksen syklit dokumentoidaan tarkasti (luotettavuus ja vahvistettavuus) (Design-Based Research Collective 2003, 5; Tuomi & Sarajärvi 2009, 136–139; Pernaa 2013, 20). Luottavuuden korostamiseksi olen pyrkinyt kuvaamaan aiemmissa luvuissa tutkimuksen teon ja sen eri vaiheet mahdollisimman yksityiskohtaisesti ja konkreettisesti. Olen noudattanut tässä pro gradu -tutkielmassa Akselan ja Pernaan (2013, 190) mallia tutkimusraportille. Olen pyrkinyt noudattamaan kronologista järjestystä siinä

määrin, kuin se on mahdollista. Kehittämisvaiheiden osittainen päällekkäisyys, kuitenkin vaikeutti hieman tutkielman rakentumista.

Tutkimuksellisessa kehittämistyössä on tärkeää, että kehittäminen hyödyttää myös kehittämiskontekstin ulkopuolisia tahoja. Työ tulee siis dokumentoida ja tehdä julkiseksi, mikä osaltaan lisää tutkimuksen luotettavuutta (Kananen 2012, 21;44.) ”Kouluvierailut osaksi Sporttitettä – Askelmerkit yhteistyöhön” on nyt siirretty Olympiakomitean seurojen materiaalipankkiin. Näin luodun materiaalin käyttö on nyt mahdollista myös muille, kuin Sporttitetissä mukana oleville seuroille.

7.4 Ehdotuksia jatkotutkimukseen

Yhteistyötä koulujen ja urheiluseurojen välillä voisi ehdottomasti vielä kehittää eteenpäin. Sporttitetin alun kehittämistyössä on ollut mukana nuoria kehittämässä mallia, joten myös jatkokehitykseen olisi mielenkiintoista saada nuoria mukaan. Mukana kehittämistyössä on ollut hankkeen ensimmäisiä sporttitetiläisiä, jotka ovat olleet liikunnallisesti aktiivisia ja liikunnasta jo entuudestaan kiinnostuneita. Jatkossa voisi olla mielenkiintoista ottaa mukaan ei liikunnallisia -lapsia ja nuoria. Kuinka heitä saataisiin motivoitua liikkumaan? Millainen liikkumisen muoto heitä motivoisi? Olisi hyvin mielenkiintoista tutkia vaikuttaako tämänkaltainen yhteistyö esimerkiksi siihen, että entistä useampi nuori löytäisi seuratoiminnan pariin. Vaikuttaako vertaisten ohjaus ja esimerkit eri tavalla kuin aikuisen?

Myös määrälliset tulokset voisivat olla kiinnostavia. Onko malli lisännyt vapaaehtoisvoimin toimivien seurojen lukumäärää Sporttitetissä? Mitkä ovat suosituimpia yhteistyön muotoja?

Toimivan yhteistyön rakentamisen kannalta olisi mielenkiintoista rakentaa myös alueellisia verkostoja ja kehittää yhteistyötä alueellisesti sitoutuneemmin. Valtakunnallinen kehittämistyö oli tässä vaiheessa tärkeä ensimmäinen avaus, mutta alueellinen, tiiviimpi yhteistyö pienemmällä ryhmällä ja motivoituneilla osallistujilla olisi mielenkiintoinen keilu. Verkostossa olisi mahdollista luoda lisää uusia käytänteitä ja yhteyksiä myös seura-seura-yhteistyölle.

LÄHTEET

Aksela, Maija & Pernaa, Johannes 2013. Kehittämistutkimus pro gradu –tutkielman tutkimusmenetelmänä. Teoksessa Johannes Pernaa (toim.) Kehittämistutkimus opetus-alalla. Jyväskylä: PS-kustannus, 181–200.

Alila, Antti, Gröhn, Kari, Keso, Ilari & Volk, Raija 2011. Sosiaalisen kestävyuden käsite ja mallintaminen. Saatavilla www-muodossa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/73333/URN%3ANBN%3Afi-fe201504224532.pdf?sequence=1> . (Luettu 18.12.2019.)

Anderson, Terry & Shattuck, Julia 2012. Design-Based Research: A Decade of Progress in Education Research?. Educational Researcher 41(1), 16-25. Saatavilla www-muodossa: https://www.researchgate.net/publication/254088681_Design-Based_Research . (Luettu 24.4.2020.)

Arnstein, Sherry 1969. A Ladder of Citizen Participation. Journal of the American Planning Association, 35:4, 216–224. Saatavilla www-muodossa: <https://www.participatorymethods.org/sites/participatorymethods.org/files/Arnstein%20ladder%201969.pdf> . (Luettu 9.5.2020.)

Barab, Sasha & Squire, Kurt 2004. Design-Based Research: Putting a Stake in the Ground. The Journal of the Learning Sciences, 13(1), 1-14. Saatavilla www-muodossa: https://www.researchgate.net/publication/213801788_Design-Based_Research_Putting_a_Stake_in_the_Ground . (Luettu 22.5.2020.)

Bell, Philip, Hoadley, Christopher & Linn, Marcia 2004. Design-based research in education. Teoksessa Marcia Linn, Elizabeth Davis ja Philip Bell (toim.) Internet environments for science education (s. 73–85) Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates. Saatavilla www-muodossa: <https://dixieching.wordpress.com/2010/08/20/design-based-research-in-education-bell-hoadley-linn-2004/> . (Luettu 22.5.2020)

Blomqvist, Minna, Mononen, Kaisu, Koski, Pasi & Kokko, Sami 2018. Urheilu ja seuraharrastaminen. Teoksessa Sami Kokko ja Leena Martin (toim.) Lasten ja nuoren liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Helsinki: Valtion Liikuntaneuvosto, 47–56. Saatavilla [www-muodossa: https://www.jyu.fi/sport/vln_liitu-raportti_web_28012019-1.pdf](https://www.jyu.fi/sport/vln_liitu-raportti_web_28012019-1.pdf) . (Luettu 16.5.2020.)

Collins, Allan, Joseph, Diana, Bielaczyc, Katherine 2004. Design Research: Theoretical and Methodological Issues. The Journal of the Learning Sciences, 13(1), 15-42. Saatavilla [www-muodossa: https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZWR0ZWNoLmhhaWZhLmFjLmlsfGxpbtzcmV0cmVhdHxneDo-yODBhMzM3Nzk3ZWl2ZTdk](https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZWR0ZWNoLmhhaWZhLmFjLmlsfGxpbtzcmV0cmVhdHxneDo-yODBhMzM3Nzk3ZWl2ZTdk) . (Luettu 3.5.2020)

Design-Based Research Collective. (2003). Design-Based Research: An Emerging Paradigm for Educational Inquiry. Educational Researcher, 32(1), 5–8. Saatavilla [www-muodossa: https://pdfs.semanticscholar.org/9c0e/be70da68d90069bbde0188c2066991fff096.pdf?_ga=2.239731713.388101286.1587288903-1313327945.1587288903](https://pdfs.semanticscholar.org/9c0e/be70da68d90069bbde0188c2066991fff096.pdf?_ga=2.239731713.388101286.1587288903-1313327945.1587288903) . (Luettu 22.5.2020)

Edelson, Daniel 2002. Design Research: What We Learn When We Engage in Design. The Journal of the Learning Sciences, 11(1), 105-121. Saatavilla [www-muodossa: https://dixieching.wordpress.com/2010/08/16/design-research-what-we-learn-when-we-engage-in-design-edelson-2002/](https://dixieching.wordpress.com/2010/08/16/design-research-what-we-learn-when-we-engage-in-design-edelson-2002/) . (Luettu 22.5.2020)

eOSMO 2019. Saatavilla [www-muodossa: http://www.eosmo.fi/tyokirja/extrat/extra4-2.html](http://www.eosmo.fi/tyokirja/extrat/extra4-2.html) . (Luettu 25.9.2019)

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Flöjt, Anu 2000, Tunnetko olevasi osallinen eli mitä osallisuus on? Saatavilla ww-muodossa: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/flojt_anu.pdf . (Luettu 9.5.2020.)

Gretchel, Anu 2002, Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Saatavilla www-muodossa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13503/9513912868.pdf?sequence=1&isAllowed=y> . (Luettu 9.5.2020.)

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 1982. Teemahaastattelu. Helsinki: Oy Gadueamus Ab.

Hakanen, Tiina, Myllyniemi, Sami & Salasuo Mikko 2019. Oikeus liikkua. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018. Teoksessa Tiina Hakanen, Sami Myllyniemi ja Mikko Salasuo (toim.) Oikeus liikkua. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018. 9–80. Saatavilla www-muodossa: <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/02/Lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-Oikeus-liikkua.-Verkkojulkaisu.pdf> . (Luettu 22.5.2020.)

Helsingin Sanomat 2019. Työelämään tutustuminen oli Suvi Lehtiselle, 15, syvä pettymys, ja niin se on tutkimuksen mukaan yllättävän monelle muullekin: ”Hyvä kun pääsi pois”. Saatavilla www-muodossa: <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000006227949.html> . (Luettu 22.5.2020.)

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.

Hotari, Kaisa-Elina, Oranen, Mikko & Pösö, Tarja 2009. Lapset lastensuojelun osallisina. Teoksessa Lastensuojelun ytimissä (toim.) Marjatta Bardy. Helsinki: Yliopistopaino Oy. Saatavilla www-muodossa: <https://thl.fi/documents/732587/741458/Teema%202009%205.pdf> . (Luettu 9.5.2020.)

Isola, Anna-Maria, Kaartinen, Heidi, Leemann, Lars, Lääper, Raija, Schneider, Taina, Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Saatavilla www-muodossa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1 . (Luettu 18.12.2019.)

Jaakkola, Timo 2013. Liikuntataitojen oppiminen. Teoksessa Timo Jaakkola, Jarmo Liukkonen ja Arja Sääkslahti (toim.) Liikuntapedagogiikka. Jyväskylä: PS-kustannus, 162-184.

Junttila-Vitikka, Pirjo, Nivala, Elina, Tasanko, Pia, Kiilakoski, Tomi & Gretscher, Anu (2011). Tilastollinen katsaus nuorten naisten ja miesten vaikutusmahdollisuuksiin kunnissa. Teoksessa Marjut Pietiläinen (toim.) Nuori tasa-arvo. Tilastokeskus, 181–192.

Juuti, Kalle & Lavonen, Jari 2013. Design-tutkimukseen osallistuvien opettajien rooli tutkimuksen eri vaiheissa. Teoksessa Johannes Pernaa (toim.) Kehittämistutkimus opetusosalalla. Jyväskylä: PS-kustannus, 45-68.

Kananen, Jorma 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Tampereen yliopistopaino Oy: Jyväskylä.

Kananen, Jorma 2014. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Suomen yliopistopaino Oy: Jyväskylä.

Kiilakoski, Tomi 2012a. Koulu nuorten näkemänä ja kokemana. Opetushallitus 2012:6. Saatavilla www-muodossa: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/144743_koulu_nuorten_nakemana_ja_kokemana_2.pdf . (Luettu 7.5.2020.)

Kiilakoski, Tomi 2012b. Nuorten osallisuuden edistäminen, nuorisotutkimusverkosto. Saatavilla www-muodossa: <http://oulu.ouka.fi/seutu/Tukeva2/Oulun%20seudun%20LNPO/Kuuluuko%20aani,%20kuuntelen-tilaisuus%20171012/Tomi%20Kiilakoski%20171012.pdf> . (Luettu 13.8.2019.)

Kiilakoski, Tomi 2014. Koulu on enemmän – Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat. Saatavilla www-muodossa: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/koulu_on_enemman.pdf . (Luettu 22.5.2020.)

Koivisto, Juha, Isola, Anna-Maria & Lyytikäinen, Merja 2018. Osallisuus kuuluu kaikille Innokylän innovaatiokatsaus. Saatavilla www-muodossa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136074/URN_ISBN_978-952-343-077-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y . (Luettu 18.12.2019)

Korjus, Tapio & Korsberg, Minttu 2019. Valtion liikuntaneuvoston alkusanat. Teoksessa Sami Kokko ja Leena Martin (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Valtion liikuntaneuvostonjulkaisuja 2019:1, 3–4. Saatavilla www-muodossa: https://www.jyu.fi/sport/vln_liitu-raportti_web_28012019-1.pdf . (Luettu 16.5.2020.)

Kokko, Sami, Martin, Leena, Villberg, Jari, Ng, Kwok & Mehtälä, Anette 2019. Itsearvioitu liikunta-aktiivisuus, ruutu aika ja sosiaalinen media sekä liikkumisen seurantalaitteet ja -sovellukset. Teoksessa Sami Kokko ja Leena Martin (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Valtion liikuntaneuvostonjulkaisuja 2019:1, 15–26. Saatavilla www-muodossa: https://www.jyu.fi/sport/vln_liitu-raportti_web_28012019-1.pdf . (Luettu 16.5.2020.)

Koski, Pasi 2013. Liikunta- ja urheiluseuroja koskeva tietopohja ja sen kehittäminen. Teoksessa Liikunnan kansalaistoiminnan tietopohja. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:6. Helsinki: Valtion liikuntaneuvosto. 18–42. Saatavilla www-muodossa: https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/Liikunnan-kansalaistointa_tietopohja.pdf . (Luettu 16.5.2020.)

Koski, Pasi & Hirvensalo, Mirja 2019. Liikunnan merkitykset ja esteet. Teoksessa Sami Kokko ja Leena Martin (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Valtion liikuntaneuvostonjulkaisuja 2019:1, 65–74.

Saatavilla www-muodossa: https://www.jyu.fi/sport/vln_liitu-raportti_web_28012019-1.pdf . (Luettu 16.5.2020.)

Koski, Pasi & Mäenpää, Pasi 2018. Suomalaiset liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa 1986–2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:25. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla www-muodossa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160926/okm25.pdf?sequence=1&isAllowed=y> . (Luettu 16.5.2020.)

Kouluterveyskysely 2019a. Saatavilla www-muodossa: https://sampo.thl.fi/pi-vot/prod/fi/ktk/ktk1/fact_ktk_ktk1?row=200101L&row=199385L&column=time-403056.&column=161293L&filter=measure-200138&fo=1# . (Luettu 21.5.2020.)

Kouluterveyskysely 2019b. Saatavilla www-muodossa: https://sampo.thl.fi/pi-vot/prod/fi/ktk/ktk4/fact_ktk_ktk4?row=200101L&row=measure-187203L&column=time-403056&column=gender-143993&filter=measure-200138&fo=1# . (Luettu 21.5.2020)

Kuusela, Marjo & Kaski, Satu 2013. Organisointi ja järjestyksen ylläpito liikuntatunneilla. Teoksessa Timo Jaakkola, Jarmo Liukkonen ja Arja Sääkslahti (toim.) Liikuntapedagogiikka. Jyväskylä: PS-kustannus, 344-363.

Kämppi, Katariina, Asanti, Riitta, Hirvensalo, Mirja, Laine, Kaarlo, Pönkkö, Anneli, Romar, Jan-Erik & Tammelin, Tuija 2013. Viihtyvyyttä ja työrauhaa – Koulun henkilökunnan kokemukset ja näkemykset liikunnallisen toimintakulttuurin edistämisestä koulussa. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 269.

Laakso, Lauri & Tammelin, Tuija 2008. Esipuhe. Teoksessa. Teoksessa Tuija Tammelin ja Jukka Karvinen (toim.) Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7–18-vuotiaille. Saatavilla www-muodossa: http://www.ukkinstituutti.fi/filebank/1477-Fyysisen_aktiivisuuden_suositus_kouluikäisille.pdf . (Luettu 16.5.2020.)

Lasten ja nuorten liikunnan asiantuntijaryhmä 2008. Teoksessa Tuija Tammelin ja Jukka Karvinen (toim.) Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7–18-vuotiaille. Saatavilla www-muodossa: http://www.ukkinstituutti.fi/filebank/1477-Fyysisen_aktiivisuuden_suositus_kouluikaisille.pdf. (Luettu 16.5.2020.)

Lehmuskallio, Mari & Toskala, Joonas 2018. Yläkoulun liikunnanopettajien kokemuksia ja näkemyksiä koulupäivien liikunnallistamisesta. Liikunta & Tiede 55 (6), 79–87. Saatavilla www-muodossa: https://www.lts.fi/media/lts_vertaisarvioidut_tutkimusartikkelit/2018/lt_6-18_tutkimusartikkelit_79-87_lowres.pdf. (Luettu 17.5.2020.)

Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES 2013. Oppilaiden fyysinen aktiivisuus. Tuija Tammelin, Kaarlo Laine ja Salla turpeinen (toim.) Vaasa: Wasa Graphics Oy. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 272. Saatavilla www-muodossa: https://liikkuvakoulu.fi/sites/default/files/oppilaiden-fyysinen-aktiivisuus_web_0.pdf. (Luettu 17.5.2020.)

Lincoln, Yvonna & Guba, Egon 1985. Naturalistic inquiry. Beverly Hills: Sage.

Luhtasela, Leena 2009. Osallisuuden rakentuminen kuntouttavassa työtoiminnassa. Saatavilla www-muodossa: <https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=e7fa5820-ad67-4a88-9e11-1ee31427325c>. (Luettu 17.5.2020.)

Myllyniemi, Sami & Berg, Päivi 2013. Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013. Saatavilla www-muodossa: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/07/Nuoria_liikkeell%C3%A4_Julkaisu_Nettiversio.pdf. (Luettu 22.5.2020)

Niemi, Petri 2016. Ohjaus ja oppilaiden urapohdinta – Turkulaisten peruskoulun päättöluokkalaisten ohjauskokemukset urapohdinnan selittäjinä. Turun yliopisto. Saatavilla www-muodossa: <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/124526/AnnalesC423Niemi.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. (Luettu 22.5.2020)

Nuorten Akatemia. Saatavilla www-muodossa: <https://www.nuortenakatemia.fi/> . (Luettu 22.5.2020.)

Nurmi, Anna-Maria 2007. Kadulta liikuntasaliin Toimintatutkimus hiphop-tanssista osana lukion liikuntakasvatusta. Saatavilla www-muodossa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/39937/978-951-39-4838-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y> . (Luettu 17.5.2020.)

Opettajien Ammattijärjestö OAJ 2019. Miten kehittää työelämäjaksoja? OAJ:lta 11 ehdotusta. Luettavissa www-muodossa: <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/nakemyksemme/2019/Tyoelamaan-tutustuminen-peruskoulussa-tet-jakso/> . (Luettu 24.5.2020)

Opetushallitus, Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Saatavilla www-muodossa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf . (Luettu 29.4. 2020.)

Oranen, Mikko 2008. Mitä mieltä? Mitä mieltä! Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. Saatavilla www-muodossa: https://docplayer.fi/383636-Mita-mielta-mita-mielta-lasten-osallisuus-lastensuojelun-kehittamisessa-mikko-oranen.html#show_full_text . (Luettu 9.5.2020.)

Oranen, Mikko. Lapsen osallisuus. Saatavilla www-muodossa: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lapsen-osallisuus> . (Luettu 9.5.2020)

Palomäki, Sanna & Heikinaro-Johansson, Pilvikki 2011. Liikunnan oppimistulosten seuranta-arviointi perusopetuksessa 2010. Koulutuksen seurantaraportti 2011:4. Helsinki: Opetushallitus. Saatavilla www-muodossa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/131648_liikunnan_seuranta-arviointi_perusopetuksessa_2010-1.pdf (Luettu 16.5.2020.)

Palomäki, Sanna, Heikinaro-Johansson, Pilvikki & Lyyra, Nelli 2019. Lasten ja nuorten kokemuksia liikunnanopetuksesta. Teoksessa Sami Kokko ja Leena Martin (toim.)

Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019: 1, 83–88. Saatavilla [www-muodossa: https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/VLN_LIITU-ra-portti_web-final-30.1.2019.pdf](https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/VLN_LIITU-ra-portti_web-final-30.1.2019.pdf) . (Luettu 22.5.2020.)

Palomäki, Sanna, Heikinaro-Johansson, Pilvikki & Lyyra, Nelli 2019. Liikunnanopetuksen tuntimäärät ja oppilaiden arvosanat. Teoksessa Sami Kokko ja Leena Martin (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1, 89–93. Saatavilla [www-muodossa: https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/VLN_LIITU-ra-portti_web-final-30.1.2019.pdf](https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/VLN_LIITU-ra-portti_web-final-30.1.2019.pdf) . (Luettu 22.5.2020.)

Pernaa, Johannes 2011. Kehittämistutkimus: Tieto- ja viestintätekniikka kemian opetukseen. Helsingin yliopisto. Saatavilla [www-muodossa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/28007/kehittam.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/28007/kehittam.pdf?sequence=1&isAllowed=y) . (Luettu 22.5.2020)

Pernaa, Johannes 2013. Kehittämistutkimus tutkimusmenetelmänä. Teoksessa Johannes Pernaa (toim.) Kehittämistutkimus opetuslallalla. Jyväskylä: PS-kustannus, 9–26.

Puhonaro, Kari 2014. DROP-OUT vai THROW-OUT? Tutkimus lasten ja nuorten liikuntaharrastuksen kustannuksista. Teoksessa Mikä Maksaa?. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:2. Saatavilla [www-muodossa: https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/Mik%C3%A4-maksaa.pdf](https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/Mik%C3%A4-maksaa.pdf) . (Luettu 22.5.2020.)

Pääkkönen, Hannu 2014. Uusi teknologia on vaikuttanut koululaisten elämäntapoihin. Tilastokeskuksen hyvinvointikatsaus 1/2014. Saatavilla [www-muodossa: https://www.stat.fi/artikkelit/2014/art_2014-02-26_004.html?s=0](https://www.stat.fi/artikkelit/2014/art_2014-02-26_004.html?s=0) . (Luettu 16.5.2020.)

Raivio, Helka & Karjalainen, Jarno 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat!. Teoksessa Taina Era (toim.) Osallisuus oikeutta vai pakkoa?. Jyväskylä: Suomen Yliopistopaino Oy, 12-34. Saatavilla [www-](https://www.yliopistopaino.fi/)

muodossa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAI-SUJA1562013_web.pdf?sequence=1 . (Luettu 22.5.2020)

Rajala, Katja, Kämppi, Katariina, Hakonen, Harto, Haapala, Henna & Tammelin, Tuija 2019. Välituntiliikunta. Teoksessa Sami Kokko ja Leena Martin (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1, 94-97. Saatavilla [www-muodossa: https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/VLN_LIITU-raportti_web-final-30.1.2019.pdf](https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/VLN_LIITU-raportti_web-final-30.1.2019.pdf) . (Luettu 22.5.2020.)

Richey, Rita & Klein, James 2007. Design and Development Research. New York: Routledge.

Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen Matti. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander ja Matti Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino. 9-38.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna. 2006. Menetelmäopetuksen tietovaranto – KvaliMOTV. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla [www-muodossa: https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf](https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf) . (Luettu 22.5.2020.)

Sainio, Ari 1994. Kohti kansalaisten kuntaa. Suomen kuntaliitto, ACTA 40. Helsinki, Lisensiaatintyö.

Sporttitetti. Saatavilla [www-muodossa: https://www.sporttitetti.fi/](https://www.sporttitetti.fi/) . (Luettu 22.5.2020)

Sutela, Marja 2000. Suora kansanvalta kunnassa. Oikeusvertaileva tutkimus kansanäänestyksestä kunnan asukkaiden itsehallinnon toteuttajana. Helsinki: Kauppakaari Oyj. Lakimiesliiton kustannus.

Suutarinen, Sakari & Törmäkangas, Kari 2012. Nuorten laittomaan aktivismiin valmiuden yhteys maahanmuuttajakriittisyyteen ja osallisuuskokemuksiin koulussa. Nuorisotutkimus 30(1), 70–89. Saatavilla www-muodossa: <http://elektra.helsinki.fi/oa/0780-0886/2012/1/nuortenl.pdf> . (Luettu 7.5.2020.)

Tammelin, Tuija, Kulmala, Janne, Hakonen, Harto & Kallio, Jouni 2015. Koulu liikuttaa ja istuttaa. Liikkuva koulu -tutkimuksen tuloksia 2010–2015. Jyväskylä: LIKES-tutkimuskeskus. Saatavilla www-muodossa: https://liikkuvakoulu.fi/sites/default/files/liikkuvakoulu_koulu_liikuttaa_ja_istuttaa_4s_0.pdf. (Luettu 17.5.2020.)

Taloudellinen tiedotustoimisto TAT 2014. Opettajien näkemyksiä suomalaisesta koulujärjestelmästä. Tiivistelmä pääraportista. Saatavilla www-muodossa: <https://www.tat.fi/wp-content/uploads/2014/03/Opettajien-asenneselvitys-2014.pdf> . (Luettu 22.5.2020.)

Talous ja nuoret TAT 2020. TET-Tutkimus. Saatavilla www-muodossa: https://www.tat.fi/wp-content/uploads/2020/01/TET-2020_laaja-raportti.pdf . (Luettu 22.5.2020.)

Tuomi, Jouni & Sarajarvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, Jouni & Sarajarvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuukkanen, Terhi 2019, ”Pitäisi ajatella koulutyön tekemistä ihan eri tavalla” Selvitys työelämään tutustumisjaksojen toteuttamisesta kouluissa. Saatavilla www-muodossa: http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2019/02/LA_TETraportti_0119-3.pdf . (Luettu 3.12.2019)

Valo Tulevaisuusnavigaattori 1.0 2014. Saatavilla www-muodossa: <https://docplayer.fi/1340284-Tulevaisuusnavigaattori.html> . (Luettu 29.4.2020.)

Valtion liikuntaneuvosto 2019. Move!-mittaukset 2019: Istuva elämäntapa näkyy etenkin lasten ja nuorten kehon liikkuvuudessa. Saatavilla www-muodossa: <https://www.liikuntaneuvosto.fi/2019/12/12/move-mittaukset-2019/> . (Luettu 24.9.2020)

Van Acker, Ragnar, De Bourdeaudhuij, Ilse, De Martelaer, Kristine, Seghers, Jan, Kirk, David, Haerens, Leen, De Cocker, Katrien & Cardon, Greet 2011. A Framework for physical activity programs withn school-community partership. National Association for Kinesiology and Physical Education in Higher Education. Saatavilla www-muodossa: https://www.researchgate.net/publication/239798637_A_Framework_for_Physical_Activity_Programs_Within_School-Community_Partnerships . (Luettu 22.5.2020.)

Väljärvi, Jouni 2011. Tulevaisuuden koulu vai kouluton tulevaisuus? Teoksessa Kirsi Pohjola (toim.) Uusi koulu. Oppiminen mediakulttuurin aikakaudella. Koulutuksen tutkimuksen laitos, Jyväskylän yliopisto, 19–31.

Väljärvi, Jouni 2017. Oppilaiden hyvinvointi. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos. Saatavilla www-muodossa: <https://ktl.jyu.fi/vanhat/julkaisut/julkaisuluettelo/julkaisut/2017/KTL-D118> . (Luettu 22.5.2020.)

Väljärvi, Jouni 2019. Edellytykset kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen kaikille. Tutkijoiden havaintoja ja suosituksia lasten ja nuorten monipuolisen kehityksen, terveyden ja vaikuttamisen mahdollisuuksien edistämiseksi. Saatavilla www-muodossa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161440/VN_2019_7_Edellytykset_kasvuun_oppimiseen_ja_osallisuuteen_kaikille.pdf . (Luettu 18.12.2019.)

Wang, Feng & Hannafin, Michael 2005. Design-Based Research and Technology-Enhanced Learning Environments. Educational techonology research and development, 53(4), 5-23. Saatavilla www-muodossa: https://www.researchgate.net/publication/288950089_Design-based_research_and_technology-enhanced_learning_systems . (Luettu 25.4.2020.)

World Health Organization (WHO) (2010). Global recommendations on physical activity for health. Geneva: World Health Organization.

Yle 2019. Tuhansien lasten liikuntakerhoja uhkaa lopettaminen. Saatavilla www-muodossa: <https://yle.fi/uutiset/3-10718416> . (Luettu 2.5.2020.)

Yle Urheilu 2019. Sporttitietissä voi päästä treenaamaan vaikka Kroatian alppimaajoukkueen laskijan kanssa – uuden yläkoululaisten TET-mallin suosituimpia lajeja ovat silti tutut voimistelu ja jalkapallo. Saatavilla www-muodossa: <https://yle.fi/urheilu/3-11094434> . (Luettu 22.5.2020.)

LIITTEET

Liite 1 Haastattelurunko

Haastattelun tavoite:

Teemme nuorten osallisuutta edistävää Sporttitetti-hanketta, jossa nuori tekee TET-jaksoa liikunta-alan organisaatiossa; esim. Liikuntaseurassa. Yksi tärkeä osa mallia ovat nuorten tekemät lajiesittelyt tai demotreenit kouluissa. Näitä on kuitenkin toteutunut Sporttitettien puitteissa oletettua vähemmän ja olemme havainneet, että on tarvetta mallintaa kouluyhteistyön käytäntöjä, jotta käynnit olisivat sujuvia sekä kouluille, että titteliläiselle ja seuralle ja kynnys tehdä näitä madaltuisi.

1. Yhteistyön jo olemassa olevat muodot:

- Onko koulussanne jo entuudestaan tehty yhteistyötä liikunta-alan organisaatioiden/urheiluseurojen kanssa?
- Kertoisitko yhteistyöstä...
 - Mikä on toiminut hyvin ja missä on ollut haasteita? Miksi?

2. Toiveita ja ajatuksia urheiluseurojen ja koulujen väliseen yhteistyöhön liittyen:

- Kertoisitko toiveistanne yhteistyöhön liittyen...
 - Millaista yhteistyötä toivoisitte sporttititteliläisten ja urheiluseurojen kanssa? Mitä liikunta-aktiviteettejä toivoisitte tunneille/välitunneillenne (Esim. Lajiesittelyitä, demotunteja, tietyt lajit, välitunti joku muu liikunnallinen oppitunti?)
- Miten kuvailisit koulun tiloja liikunnallisia aktiviteetteja ajatellen?
 - Toivotteko vierailijoiden tulevan koululle vai haluatteko te liikkua erilaisiin ympäristöihin?

- Mikä merkitys yhteistyöllä on ajatellen koulunne lapsia ja nuoria?
- Mitä ajattelette siitä, että nuori sporttitettiläinen tulisi yksin ilman seuran muuta valmentajaa ohjaamaan?
 - Miten tätä pitäisi valmistella?
 - Kuinka haluaisit osallistua ja olla mukana esittelyn/demotreenin tms. suunnittelussa?
 - Haluaisitko nähdä suunnitelmat etukäteen?
- Mitä haluaisit sanoa yhteistyötä suunnittelevalle seuralle?
 - Vinkkejä ohjaajalle?
 - Entä nuorelle?

3. Yhteistyön käynnistäminen:

- Kertoisitko, kuinka seurojen kannattaisi lähestyä kouluja, kun yhteistyötä halutaan käynnistellä?
 - Milloin kannattaa lähestyä?
 - Kuka on se kehen kannattaa olla yhteydessä?
 - Miten on hyvä lähestyä?
- Mistä kaikesta on hyvä sopia ennen vierailua?

4. Muuta:

- Onko jotain, mitä haluaisit vielä sanoa?

Liite 2 Alustava yhteistyön malli: Sporttitetin kouluvierailut

SPORTTITETIN KOULUVIERAILUT

Miksi yhteistyöhön koulujen kanssa?

Kouluilla sekä opettajat että lapset ja nuoret toivottavat innolla sporttitettiläiset tervetulleeksi! Se piristää koulun arkea ja tuo energiaa, kun nuoret – lasten idolit – tulevat esittelemään ja ohjaamaan erilaisia lajeja.

Koulujen ja urheiluseurojen välinen yhteistyö tarjoaa puolin ja toisin mahdollisuuksia. Urheiluseuroilla on mahdollisuus koulujen kautta saada lisää näkyvyyttä ja tunnettuutta lasten ja nuorten keskuudessa, ja tätä kautta uusia harrastajia toimintaan mukaan. Mikä olisikaan parempi markkinointikeino seurallenne, kuin innokkaat nuoret innostamassa muitakin mukaan seuranne toimintaan? Lapsen tai nuoren kynnys lähteä mukaan uuteen harrastukseen madaltuu huomattavasti, kun hän tietää esimerkiksi missä seura fyysisesti toimii, millaisia ihmisiä siellä on ja millaista harjoittelu lajin parissa on.

Yhteistyö tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia seuran kokoon katsomatta. Onko tettiläisellä kenties jo olemassa olevaa valmennuskokemusta? Entä ovatko seuranne valmentajat muualla palkkatöissä, eikä näin kenelläkään ole mahdollisuutta ohjata tettiläistä koko viikkoa päivisin? Voisitteko olla yhteydessä liikunnanopettajaan, josko nuori toimisikin päivisin muutaman tunnin koululla liikuntatunneilla esittelemässä lajianne. Kouluille voi myös ehdottaa voisiko liikunnanopettaja toimia tettiläisenne tukena ja turvana, jos teillä siihen ei ole mahdollisuutta.

Yhteydenotto kouluun:

- Kannattaa olla hyvissä ajoin liikkeellä. Ensimmäinen yhteydenotto liikunnanopettajaan, koulun Liikkuva koulu -vastaavaan tai alakouluissa rehtoriin kannattaa tehdä heti, kun lukuvuosi alkaa. Kerro kiinnostuksesta yhteistyöhön

- Uudestaan kannattaa ottaa yhteyttä, kun tettiäinen on löytynyt ja vierailua voidaan suunnitella tarkemmin.
- Keskustelkaa tällöin myös tilatarpeista ryhmäkoista yms.
- Yhteydenotto kannatta ensisijaisesti tehdä sähköpostitse ja soittaa sen jälkeen perään, jos opettajasta ei kuulu
 - Tee viestissä selväksi, että kyseessä on opettajalle valmis paketti
- Milloin ei ole paras aika lähestyä? Arviointien aikaan lukukausien päättyessä. Toisaalta loppukeväästä järjestetään usein teemapäiviä

Ideoita kouluvierailun sisältöön:

- Välituntiliikunta
 - Sisävälitunnit yleisiä kouluissa, mahdollista tehdä sisätiloja vaativia lajeja
 - Toiveita erilaisista ”temppuradoista” nuorille
 - Tanssivälkät
 - Norsufutis-turnaukset välitunneilla
 - Koulun sisäiset Salibandy-turnaukset
 - Ohjattu toiminta pitkällä välitunneilla esim. parin viikon ajan
- Iltapäiväkerhot: Matalan kynnyksen harrastustoimintaa koulupäivän päätteeksi, urheiluseuroilla saumaa tarttua järjestämään toimintaa 3.lk eteenpäin
- Lajiesittelyt/demotreenit
- Liikuntapäivissä kokeilupisteitä

Opettajien toiveita Sporttitietin kouluvierailuille:

- On hienoa, jos lajia on mahdollista esitellä useammankin kerran, sillä näin laji tulee tutummaksi
 - Jos yhteistyö on pidempi aikaista, on hyvä keskustella myös esimerkiksi tavoitteista
- Osa kouluista toivoo, että harjoitukset pidettäisiin koululla, sillä lupa-asoiden selvittäminen on työlästä eivätkä oppilaat saa liikkua yksin. Osa

kouluista taas toivoo pääsevänsä tutustumaan myös seuran tiloihin, sillä näin nuori tietää minne ja miten harrastukseen voisi päästä myös vapaa-ajalla. Keskustelkaa koulun kanssa siitä, mikä olisi teille sopivin ratkaisu

- Tunneille toivotaan erityisesti niitä lajeja, mitä opettaja ei ole itse opettanut. Toisaalta aina oppii myös uutta, vaikka laji olisi opettajalle tumpikin!
- Isojen lajien lisäksi toivotaan myös pienempiä lajeja, yksilölajeja ja ihan yleisesti motoriikkaa ja ketteryyttä kehittävää liikuntaa.
- Seurojen harrastusmahdollisuuksista ja toiminnasta kannatta vierailun yhteydessä kertoa nuorille. Harrastuksen aloittamisen kannalta on tärkeää, että nuoret tietävät minne mennä.

Vinkkilista:

- Valmistele nuorta kouluvierailua varten. Vaikka kyseessä olisi kokenut nuori, jolla on ohjauskokemusta useammaltakin vuodelta, on silti hyvä käydä läpi ohjausta koulun liikuntatunneilla, joka voi olla erilaista kuin seuran harjoituksissa. Pohtikaa mahdollisia ongelmatilanteita ja miettikää valmiiksi erilaisia vaihtoehtoja.
- Kerro taustatietoja seurasta ja nuoresta opettajalle. Opettaja osaa antaa oikeanlaista tukea, kun tietää nuoren osaamisen taidon.
 - Opettajalta saa kysyä apua, jos sitä tarvitsee
 - Tuntisuunnitelmaa/ideaa voi myös käydä opettajan kanssa läpi edellisenä päivänä tai ennen tuntia
- Ohjaamista voi harjoitella ennakoon, jos nuorella ei ole siitä vielä paljoa kokemusta. Kannusta nuorta: jostain on lähdettävä liikkeelle!

KOULUVIERAILUT OSAKSI SPORTTITETTIÄ

ASKELMERKIT YHTEISTYÖHÖN

Miksi yhteistyöhön koulujen kanssa?

Kouluilla sekä opettaja että lapset ja nuoret toivottavat innolla sporttitettiläiset tervetulleeksi! Koulun arkea piristää, kun **nuoret – lasten idolit**, tulevat esittelemään ja ohjaamaan erilaisia lajeja.

Urheiluseuroilla on mahdollisuus koulujen kautta saada lisää **näkyvyyttä** ja **tunnettuutta** lasten ja nuorten keskuudessa, ja tätä kautta **uusia harrastajia** mukaan toimintaan. Mikä olisikaan parempi markkinointikeino seurallenne, kuin innokkaat nuoret innostamassa muitakin mukaan seuranne toimintaan? Lapsen tai nuoren kynnys lähteä mukaan uuteen harrastukseen madaltuu, kun hän tietää esimerkiksi missä seura toimii, keitä siellä harrastaa ja millaista harjoittelu lajin parissa on.

Alla vinkkejä siihen, kuinka yhteistyön koulujen kanssa voisi aloittaa!

YHTEYDENOTTO KOULUUN:

- **Hyvissä ajoin liikkeelle.** Ensimmäisen yhteydenoton liikunnanopettajaan, koulun Liikkuva koulu -vastaavaan tai rehtoriin voi tehdä vaikka heti, kun lukuvuosi alkaa. Kun tettiäinen on löytynyt, vierailua voidaan suunnitella tarkemmin. Tällöin kannattaa keskustella tulevasta tettiäisestä: esimerkiksi hänen harrastustaustastaan ja ohjauskokemuksestaan.
- Yhteydenotto kannattaa ensisijaisesti tehdä sähköpostitse, jolloin voi kertoa, että kyseessä on opettajalle **valmis paketti**. Mikäli opettajasta ei kuulu häntä voi yrittää tavoitella myös puhelimitse.
- Milloin ei ole paras aika lähestyä? Arviointien aikaan lukukausien päättyessä. Toisaalta loppukeväästä järjestetään usein teemapäiviä.

KOULUVIERAILLILLE:

- Välitunti liikuntaa [esimerkiksi pitkillä välitunneilla]:
 - Erilaiset "temppuradat"
 - Tanssivälkät
 - Norsufutis-turnaukset
 - Koulun sisäiset Salibandy-turnaukset

Huom. Sisävälitunnit ovat yleisiä kouluissa; mahdollisuus myös sisätiloja vaativiin lajeihin

- Iltapäiväkerhot: Matalan kynnyksen harrastustoimintaa koulupäivän päätteeksi 3.-luokkalaisista eteenpäin [heille ei useimmiten enää järjestetä muuta iltapäivätoimintaa]
- Lajiesittelyt tai demotreenit
- Kokeilurasteja liikuntapäivissä

OPETTAJIEN ERITYISTOIVEITA:

- On hienoa, jos lajia on mahdollista esitellä useammankin kerran, sillä näin laji tulee tutummaksi.
- Jos yhteistyö on pidempiaikaista, on hyvä keskustella sen tavoitteista.
- Osa kouluista toivoo, että harjoitukset pidettäisiin koululla, sillä lupa-asioiden selvittäminen on työlästä eivätkä oppilaat saa liikkua yksin. Osa kouluista taas toivoo pääsevänsä tutustumaan myös seuran tiloihin, sillä näin nuori tietää miten harrastukseen voisi päästä myös vapaa-ajalla. Keskustelkaa koulun kanssa siitä, mikä olisi teille sopivin ratkaisu.
- Tunneille toivotaan erityisesti niitä lajeja, mitä opettaja ei itse ole opettanut. Toisaalta aina oppii myös uutta, vaikka laji olisi opettajalle tutumpikin!
- Isojen joukkuelajien lisäksi toivotaan **myös pienempiä lajeja**, yksilölajeja ja ihan **yleisesti motoriikkaa ja ketteryyttä kehittävää liikuntaa**.
- Liikunnallisen ohjelman lisäksi kouluilla seuran harrastusmahdollisuuksista kannattaa kertoa nuorille vierailun yhteydessä.

VINKIT NUORELLE:

- Valmistaudu perusteellisesti:
 - Tee selkeä ja aikataulutettu suunnitelma ja noudata suunnitelmaasi
 - Mieti valmiiksi vaihtoehto B, jos suunnitelma A ei jostain syystä toimikaan.
- **Kysy rohkeasti opettajalta apua**, jos sitä tarvitset. Voit myös käydä opettajan kanssa edellisenä päivänä tai ennen tuntia läpi tuntuunitelmaasi tai ideaasi. Näin hän voi paremmin toimia tukenasi ja antaa sinulle vinkkejä.
- Selvitä valmiiksi mihin ja milloin menet. Ole ajoissa paikalla. Huolehdi, että sinulla on opettajan puhelinnumero tallennettuna.
- Mene kouluun positiivisella asenteella ja ajattele, että: **"olen tämän asian asiantuntija"**.
- Huomioi kaiken tasoiset lapset / nuoret.
- Tutustu ja saa hyviä vinkkejä ohjaamiseen olympiakomitean valmennusosaamisen materiaaleista osoitteessa: www.olympiakomitea.fi/seuratoiminta/koulutukset/valmennusosaaminen

VINKIT TET-OHJAAJALLE:

- Valmistele nuorta kouluvierailua varten. Vaikka nuorella olisi ohjauskokemusta useammaltakin vuodelta, koulun liikuntatunti on eri asia kuin seuran harjoitukset. Pohtikaa millaisia eroavaisuuksia liikuntatunnilla ja lajin omilla treeneillä voi olla. Voiko vastaan tulla haasteita, joiden ratkaisuja olisi syytä pohtia etukäteen?
- Ohjaamista voi harjoitella seurassa ennakkoon, jos nuorella ei ole sitä vielä paljon kokemusta. **Kannusta nuorta:** jostain on lähdettävä liikkeelle!
- Opettajien arki on hektistä. Vierailumahdollisuudesta voi halutessaan kiittää viemällä opettajalle tuliaiseksi jotain hyvää.